

แผนปฏิบัติการประจำปี 2562

กรมการข้าว

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว

คำนำ

กรมการข้าวโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว ได้รวบรวมและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2562 โดยแนวทางในการจัดทำเน้นความสอดคล้องและเชื่อมโยงตามแผนปฏิรูปราชการ 1 ปีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประจำปี 2562 และแผนปฏิบัติการประจำปีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำปี 2562 ข้อมูลและรายละเอียดแผนงาน/โครงการที่บรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีจะแสดงให้เห็นถึงภารกิจที่ กรมจะดำเนินการภายใต้ภารกิจพื้นฐานและภารกิจตามนโยบายในระดับกระทรวง เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรของกรมการข้าวใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม รวมถึงการกำกับติดตามประเมินผลได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

กรมการข้าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนปฏิบัติการประจำปี 2562 ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการข้าว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หากมีข้อบกพร่องประการใด ขอน้อมรับและยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงในโอกาสต่อไป

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว
กรมการข้าว

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทนำ	ค
ส่วนที่ 1 ทิศทางการดำเนินงานกรมการข้าว ประจำปี 2562	1
- วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงาน คำนียมองค์กร กรมการข้าว	2
- โครงสร้างกรมการข้าว	3
- แผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ แผนงาน เป้าหมายการให้บริการกระทรวงเป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน ผลผลิต/โครงการ และงบประมาณ กรมการข้าว ประจำปี 2562	4
- งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามประเภทรายจ่ายและงบรายจ่ายประจำปี 2562	5
- งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามผลผลิต/โครงการ ปี 2562	6
- สรุปวงเงินงบประมาณประจำปี 2562 จำแนกตามงบรายจ่าย	8
- รายละเอียดงบประมาณจำแนกตามแผนงานและผลผลิต/โครงการ	10
ส่วนที่ 2 สรุปแผนปฏิบัติการประจำปี 2562	33
- รายละเอียดแผนปฏิบัติการกรมการข้าว ปี 2562	34
ภาคผนวก	199
ก : ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์	200
ข : ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)	201
ค : กรอบแนวทางแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร ปีงบประมาณ 2562	202
ง : แผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ประจำปีงบประมาณ 2562	203
จ : โครงการวิจัยกรมการข้าว ประจำปีงบประมาณ 2562	204

บทนำ

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว ได้รวบรวมและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2562 ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการวางแผนในระยะสั้น โดยสาระสำคัญจะมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการ 1 ปีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และแผนปฏิบัติการประจำปี 2562 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยในแผนปฏิบัติการประจำปี กรมการข้าว จะบรรจุรายละเอียดโครงการ/ กิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการกิจที่หน่วยงานในสังกัดกรมการข้าวจะต้องดำเนินการประจำปีงบประมาณ 2562 มีสาระสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ทิศทางการดำเนินงานกรมการข้าว ประจำปี 2562

ส่วนที่ 2 สรุปรายละเอียดแผนปฏิบัติประจำปี 2562 จำนวน 17 โครงการ
จำแนกตามกิจกรรมหลัก

ส่วนที่ 3 ภาคผนวก

ส่วนที่ 1

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562
กรมการข้าว

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมองค์กร และการกิจตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงาน

❖ วิสัยทัศน์

“เป็นองค์กรชั้นนำในการวิจัยและพัฒนาข้าว เสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชาวนาอย่างยั่งยืน”

❖ พันธกิจ

1. ส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพผลผลิตข้าว
2. พัฒนาศักยภาพชาวนา และองค์กรชาวนาให้เข้มแข็ง
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการผลิตข้าว และเครื่องจักรกลการเกษตร
4. ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าข้าว ผลิตภัณฑ์แปรรูป และผลพลอยได้จากข้าว
5. วิจัยและพัฒนาารูปแบบบูรณาการด้านการผลิต การแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ข้าว

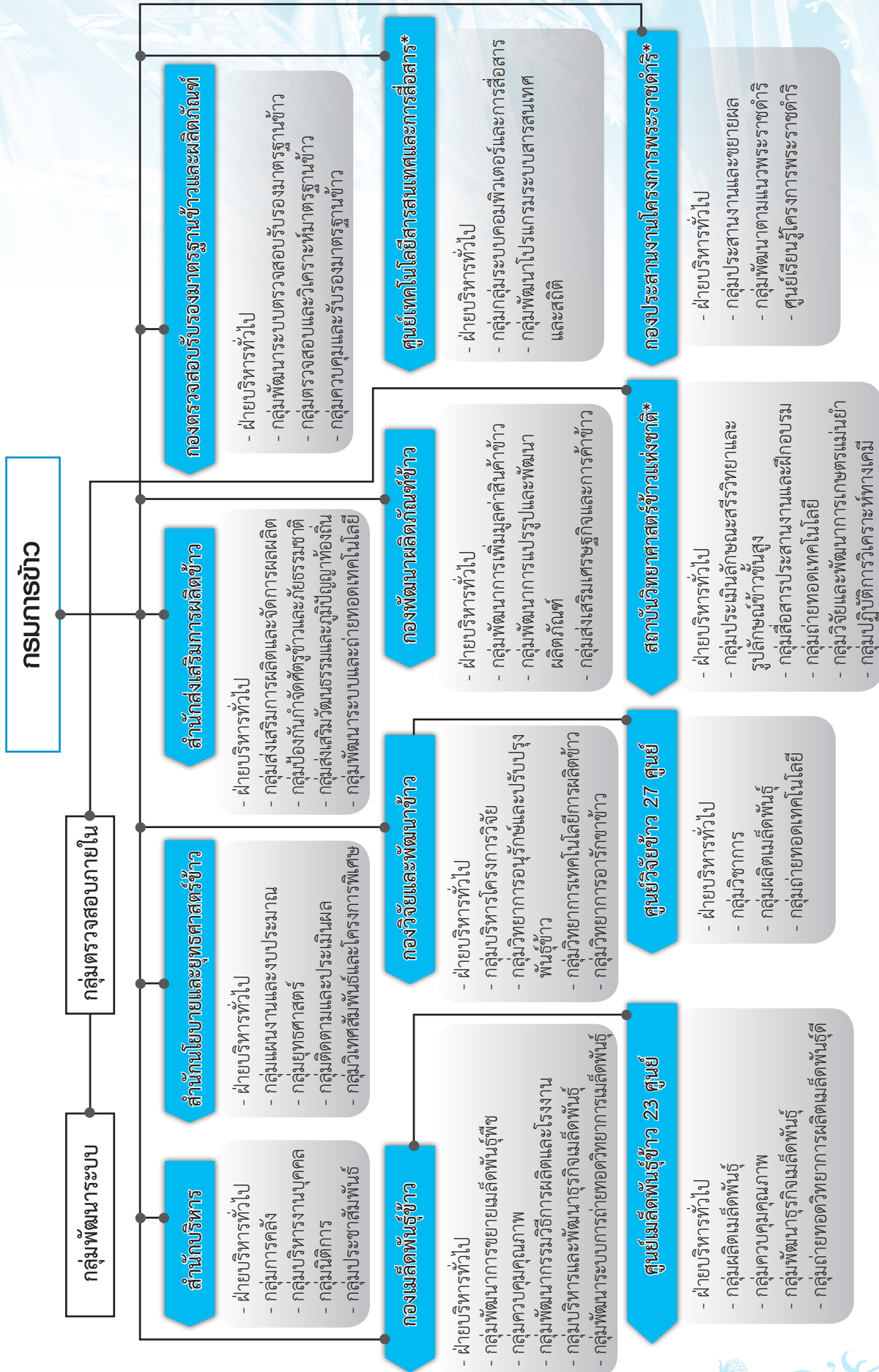
❖ การกิจตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงาน

1. ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะ และจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าวของประเทศรวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศในเรื่องข้าว
2. ศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาเกี่ยวกับพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การอารักขา วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูป และมาตรฐานพันธุ์ข้าว
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์กรรมและคุ้มครองพันธุ์ข้าว
4. ดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว
5. ดำเนินการผลิตและส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว
6. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มการพัฒนาระบบการจัดการสินค้าข้าวการแปรรูปข้าวและผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนการค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวเพื่อตลาดเฉพาะ
7. ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการผลผลิตข้าวรวมทั้งอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับข้าว
8. ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่องค์ความรู้แก่ชาวนาและผู้ประกอบการด้านข้าว
9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการข้าวหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

❖ ค่านิยมองค์กร RICE

R	=	Responsibility	หมายถึง	มีความรับผิดชอบต่อสังคม
I	=	Integrity	หมายถึง	ยึดมั่นคุณธรรม ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
C	=	Credibility	หมายถึง	มีความน่าเชื่อถือ
E	=	Excellence	หมายถึง	เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศ

โครงสร้างการบริหารงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ: * เป็นหน่วยงานที่ตั้งเป็นการภายในของกรมการข้าว

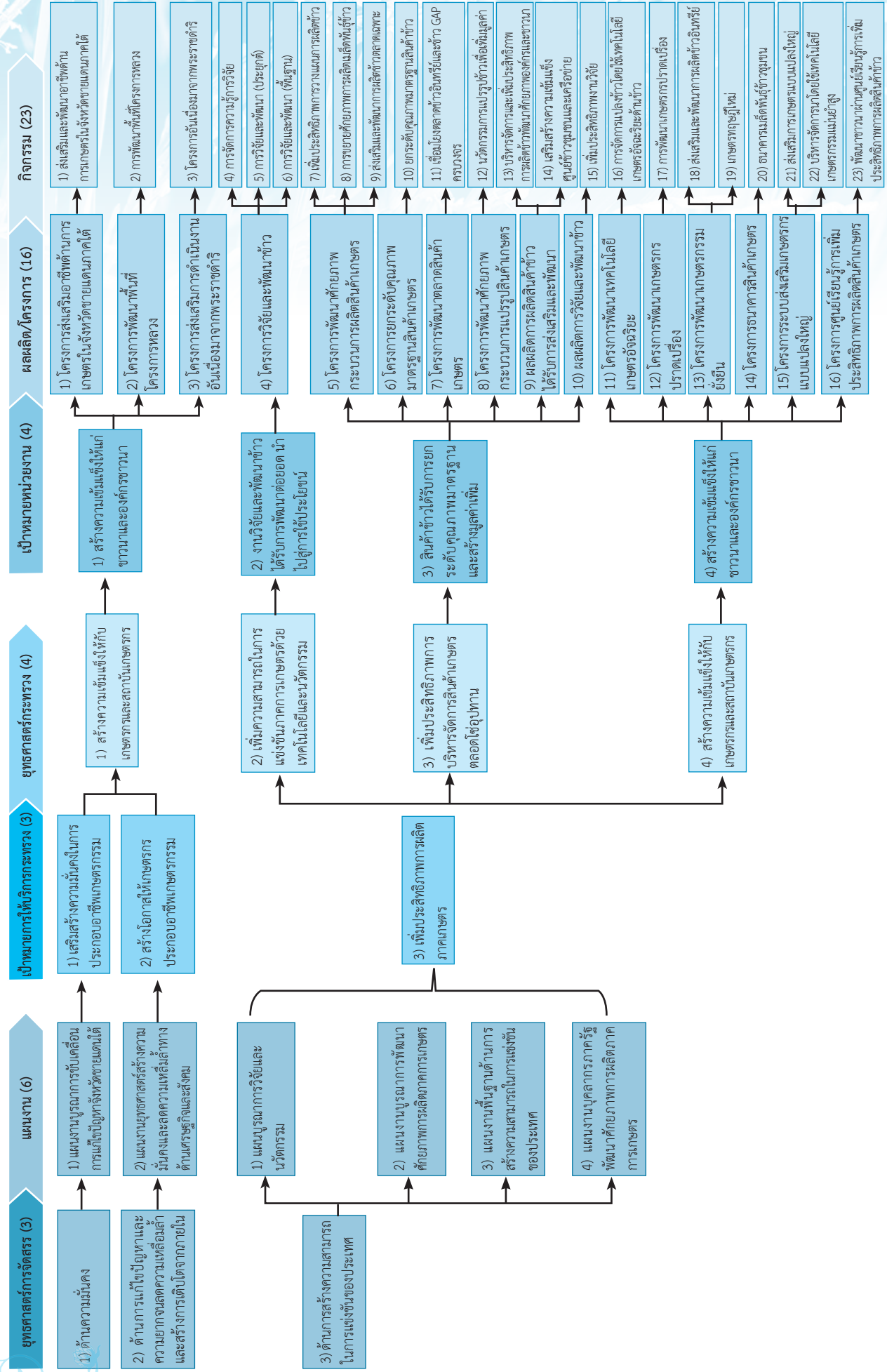
ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จัดสรร แผนงาน เป้าหมายการให้บริการกระทรวง/หน่วยงาน พลพลิต/โครงการ กิจกรรม การบริการ บัว ประจำปี 2562

4

ระดับชาติ

ระดับกระทรวง

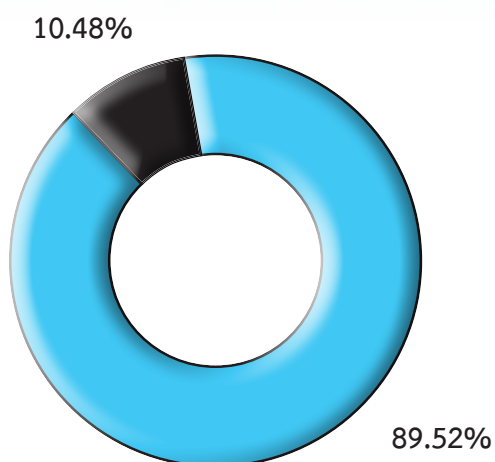
ระดับหน่วยงาน

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามประเภทรายจ่าย และงบรายจ่าย ประจำปี 2562

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามประเภทรายจ่าย และงบรายจ่ายประจำปี 2562

กรมการข้าว

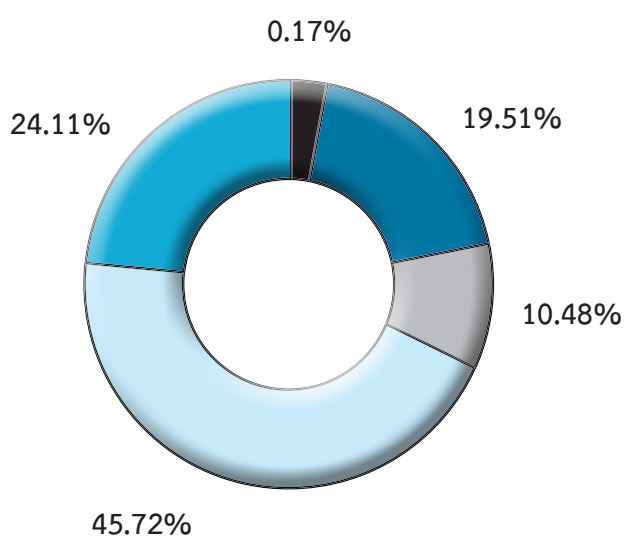
หน่วย: ล้านบาท

ประเภทรายจ่าย	จำนวนเงิน	ร้อยละ
รายจ่ายประจำ	2,767.2838	89.52
รายจ่ายลงทุน	324.0193	10.48
รวม	3,091.3031	100.00

- รายจ่ายประจำ
- รายจ่ายลงทุน

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามงบรายจ่าย ปี 2562

กรมการข้าว

หน่วย: ล้านบาท

ประเภทราย	จ่ายจำนวน	เงินร้อยละ
งบบุคลากร	745.4294	24.11
งบดำเนินงาน	1,413.4444	45.72
งบลงทุน	324.0193	10.48
งบเงินอุดหนุน	603.1951	19.51
งบรายจ่ายอื่นๆ	5.2149	0.17
รวม	3,091.3031	100

- งบบุคลากร
- งบเงินอุดหนุน
- งบดำเนินงาน
- งบรายจ่ายอื่นๆ
- งบลงทุน

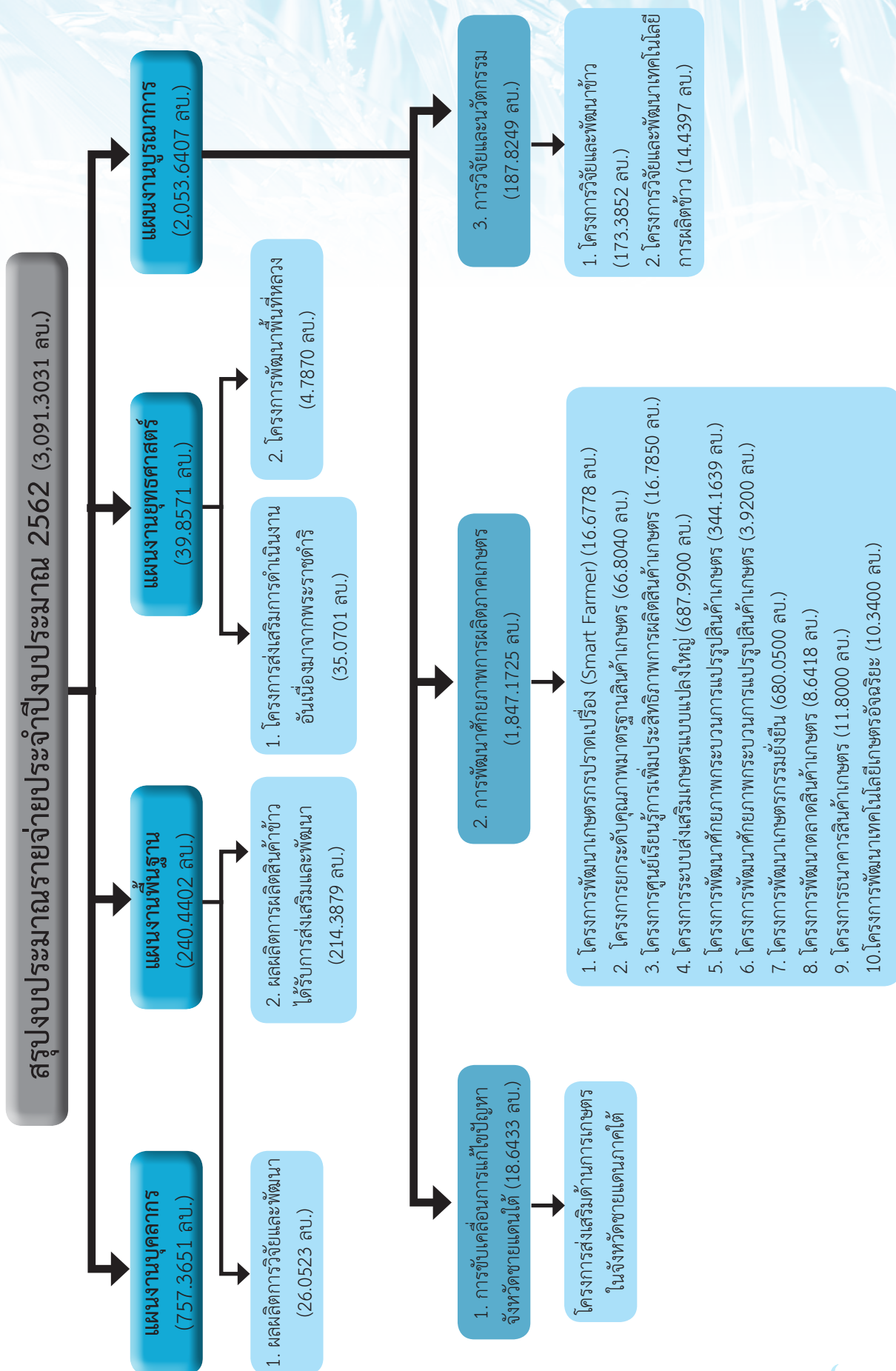
งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามพลผลิต/โครงการ ปี 2562

กรมการข้าว

หน่วย: ล้านบาท

ผลผลิต/โครงการ ปี 2562		จำนวนเงิน	ร้อยละ
งบประมาณรายจ่าย	รายการค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐ	757.3651	24.50
โครงการที่ 1 :	ผลผลิตการวิจัยและพัฒนาข้าว	26.0523	0.84
โครงการที่ 2 :	ผลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	214.3879	6.94
โครงการที่ 3 :	โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง	4.7870	0.15
โครงการที่ 4 :	โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	35.0701	1.13
โครงการที่ 5 :	โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้	18.6433	0.60
โครงการที่ 6 :	โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง	16.6778	0.54
โครงการที่ 7 :	โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร	66.8040	2.16
โครงการที่ 8 :	โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	16.7850	0.54
โครงการที่ 9 :	โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	687.9900	22.26
โครงการที่ 10 :	โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร	344.1639	11.13
โครงการที่ 11 :	โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร	3.9200	0.13
โครงการที่ 12 :	โครงการพัฒนาเกษตรกรยั่งยืน	680.0500	22.00
โครงการที่ 13 :	โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร	8.6418	0.28
โครงการที่ 14 :	โครงการธนาคารสินค้าเกษตร	11.8000	0.38
โครงการที่ 15 :	โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	10.3400	0.33
โครงการที่ 16 :	โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว	173.3852	5.61
โครงการที่ 17 :	โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว	14.4397	0.47
รวม		3,091.3031	100.00

สรุปงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562 จำแนกตามภารกิจ กรมการข้าว

งบประมาณกรมการข้าว

สรุปงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561 เป็นวงเงิน 3,676,2659* ล้านบาท

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562 เป็นวงเงิน 3,091,3031 ล้านบาท

ประกอบด้วย 6 แผนงาน ลดลง จากปี 2561 เป็นเงิน 584.9628 ล้านบาท (15.91%)

จำแนกแผนงาน/ผลผลิต/โครงการ ตามหมวดรายจ่าย

หน่วย : ล้านบาท

แผนงาน ผลผลิต / โครงการ	งบประมาณ รายจ่าย ประจำปี 2561	งบรายจ่ายประจำปี 2562					
		งบ บุคลากร	งบ ดำเนินงาน	งบ ลงทุน	งบ เงินอุดหนุน	งบ รายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	3,676.266	745.4294	1,413.444	324.019	603.195	5.215	3,091.303
1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ (ด้านการสร้างความ สามารถในการแข่งขันของประเทศ)	773.381	745.4294	11.9357	-	-	-	757.3651
2. แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการ การแข่งขันของประเทศ	487.805	-	204.1367	27.8935	3.1951	5.2149	240.4402
ผลผลิตที่ 1 : การวิจัยและพัฒนาข้าว	69.645	-	12.5185	13.5338	-	-	26.0523
ผลผลิตที่ 2 : การผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริม และพัฒนา	277.460	-	191.6182	14.3597	3.1951	5.2149	214.3879
3. แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลด ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	64.026	-	39.8571	-	-	-	39.8571
โครงการที่ 1 : โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง	7.324	-	4.7870	-	-	-	4.7870
โครงการที่ 2 : โครงการส่งเสริมการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	38.462	-	35.0701	-	-	-	35.0701
4. แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้	22.693	-	18.6433	-	-	-	18.6433
โครงการที่ 1 : โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	22.693	-	18.6433	-	-	-	18.6433
5. แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิต ภาคการเกษตร	2,101.878	-	951.0467	296.1258	600.0000	-	1,847.1725
โครงการที่ 1 : โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	16.6778	-	16.6778	-	-	-	16.6778
โครงการที่ 2 : โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐาน สินค้าเกษตร	12.8810	-	66.8040	-	-	-	66.8040

แผนงาน ผลผลิต / โครงการ	งบประมาณ รายจ่าย ประจำปี 2561	งบรายจ่ายประจำปี 2562					
		งบ บุคลากร	งบ ดำเนินงาน	งบ ลงทุน	งบ เงินอุดหนุน	งบ รายจ่ายอื่น	รวม
โครงการที่ 3 : โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร	18.3850	-	16.7850	-	-	-	16.7850
โครงการที่ 4 : โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบ แปลงใหญ่	778.2842	-	687.9900	-	-	-	687.9900
โครงการที่ 5 : โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการ ผลิตสินค้าเกษตร	517.7330	-	48.0381	296.1258	-	-	344.1639
โครงการที่ 6 : โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการ แปรรูปสินค้าเกษตร	3.9200	-	3.9200	-	-	-	3.9200
โครงการที่ 7 : โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน	742.1972	-	80.0500	-	600.0000	-	680.0500
โครงการที่ 8 : โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร		-	8.6418	-	-	-	8.6418
โครงการที่ 9 : โครงการธนาคารสินค้าเกษตร	11.8000	-	11.8000	-	-	-	11.8000
โครงการที่ 10 : โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตร อัจฉริยะ	-	-	10.3400	-	-	-	10.3400
6. แผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม	226.4828	-	187.8249	-	-	-	187.8249
โครงการที่ 1 : โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว	202.0578	-	173.3852	-	-	-	173.3852
โครงการที่ 2 : โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตข้าว	23.5610	-	14.4397	-	-	-	14.4397
โครงการที่ 3 : โครงการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม โดยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	0.8640	-	-	-	-	-	-

* หมายเหตุ : งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561 รวมงบเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณปี 2561 จำนวน 63.6026 ล้านบาท

รายละเอียดงบประมาณจำแนกตามแผนงานและพลผลิต/โครงการ

1. แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 240,440,200 บาท

1.1 ผลผลิตที่ 1 : การวิจัยและพัฒนาข้าว 26,052,300 บาท

1.1.1 วัตถุประสงค์ :

กรมการข้าวในฐานะที่มีภารกิจในการสนับสนุนด้านการผลิตข้าวของประเทศ ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มการผลิตข้าวของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มสมรรถนะให้แก่บุคลากรด้านการวิจัยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

1.1.2 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	12.5185	13.5338	-	-	26.0523
1. เพิ่มประสิทธิภาพงานวิจัย	12.5185	13.5338	-	-	26.0523

1.1.3 เป้าหมายผลผลิต งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของผลผลิต จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565 แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนพันธุ์ข้าวที่เพิ่มผลผลิต ได้รับการรับรองพันธุ์	พันธุ์	4 (2)	2	4	4	4
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	69.6448	26.0523	31.2627	37.5153	45.0183
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	69.6448	26.0523	31.2627	37.5153	45.0183
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	15.1185	12.5185	31.2627	37.5153	45.0183
- งบลงทุน	ล้านบาท	54.5263	13.5338	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

1.2 ผลผลิตที่ 2 : การผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา

214,387,900 บาท

1.2.1 วัตถุประสงค์ :

- เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว
- เพื่อเพิ่มศักยภาพชาวนาและองค์กรชาวนาให้เข้มแข็ง

1.2.2 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	191.6182	14.3597	3.1951	5.2149	214.3879
1. บริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวพัฒนาศักยภาพองค์กรและชาวนา	182.7309	14.3597	3.1951	5.2149	205.5006
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย	8.8873	-	-	-	8.8873

1.2.3 เป้าหมายผลผลิต งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของผลผลิต จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565 แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ผลิตได้	ตัน	82,000	65,463	82,000	82,000	82,000
เชิงปริมาณ : ศูนย์ข้าวชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้บริการแก่ชุมชนไม่น้อยกว่า	ร้อยละ					
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	372.7979	214.3879	296.3929	296.3929	296.3929
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	372.7979	214.3879	296.3929	296.3929	296.3929
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	287.6273	191.6182	287.6273	287.6273	287.6273
- งบลงทุน	ล้านบาท	76.5086	14.3597	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	3.4471	3.1951	3.5507	3.5507	3.5507
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	5.2149	5.2149	5.2149	5.2149	5.2149
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

2. แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำทางด้าน

39,857,100 บาท

เศรษฐกิจและสังคม

2.1 โครงการที่ 1 : โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง

4,787,000 บาท

2.1.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวและผลิตเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค
- เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อให้ราษฎรสามารถนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้
- เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรชาวเขา ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.1.2 สถานที่ดำเนินการ

จำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน พะเยา น่าน ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และกาญจนบุรี

2.1.3 ระยะเวลาดำเนินการ 8 ปี (ปี 2557 ถึง ปี 2564)

2.1.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

81,008,100 บาท

- เงินงบประมาณ

81,008,100 บาท

2.1.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	4.7870	-	-	-	4.7870
1. การพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง	4.7870	-	-	-	4.7870

2.1.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนเกษตรกรและราษฎรชาวเขา ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	ราย	450 (100)	300	450	450	-
เชิงคุณภาพ : ร้อยละของเกษตรกรและชาวเขาที่ได้ รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีการนำความรู้ที่ได้ไป ปรับใช้ในการผลิตข้าว	ร้อยละ	80 (80)	80	80	80	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	64.2535	4.7870	5.9838	5.9838	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	64.2535	4.7870	5.9838	5.9838	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	58.3736	4.7870	5.9838	5.9838	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	5.8799	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

2.2 โครงการที่ 2 : โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 35,070,100 บาท

2.2.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และต้นแบบการทำนาและการเกษตรแผนใหม่อย่างยั่งยืน
- เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการเพิ่มผลผลิตข้าว
- เพื่อส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้ราษฎรอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2.2 สถานที่ดำเนินการ

ทั่วประเทศ

2.2.3 ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2565)

2.2.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ 240,889,400 บาท

- เงินงบประมาณ 240,889,400 บาท

2.2.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	35.0701	-	-	-	35.0701
1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	35.0701	-	-	-	35.0701

2.2.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพ	ราย	46,000 (1,942)	42,000	46,000	49,000	52,000
เชิงคุณภาพ : เกษตรกรและผู้สนใจที่รับบริการมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่น้อยกว่า	ร้อยละ	80 (-)	80	80	80	80
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	83.0221	35.0701	38.4621	40.9150	43.4201
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	83.0221	35.0701	38.4621	40.9150	43.4201
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	77.1075	35.0701	38.4621	40.9150	43.4201
- งบลงทุน	ล้านบาท	5.9146	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะให้ผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ

พ.ศ. 2563 - 2565

3. แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 18,643,300 บาท

3.1 โครงการที่ 1 : โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 18,643,300 บาท

3.1.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการบริโภค
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม และพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง
- เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกข้าวไปใช้ในพื้นที่

3.1.2 สถานที่ดำเนินการ

จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสงขลา

3.1.3 ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2559 ถึง ปี 2564)

3.1.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ 129,425,300 บาท

- เงินงบประมาณ 129,425,300 บาท

3.1.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	18.6433	-	-	-	18.6433
1. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้	18.6433	-	-	-	18.6433

3.1.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการผลิตข้าว	ราย	5,760 (760)	4,750	5,760	5,760	-
เชิงคุณภาพ : ร้อยละของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการผลิตข้าว	ร้อยละ	80 (-)	80	80	80	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	62.2680	18.6433	24.2570	24.2570	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	62.2680	18.6433	24.2570	24.2570	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	61.2360	18.6433	24.2570	24.2570	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	1.0320	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะให้ผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4 แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร

1,847,172,500 บาท

4.1 โครงการที่ 1 : โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

16,677,800 บาท

4.1.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพทำนา
- เพื่อสร้างความรู้และความเชี่ยวชาญในการทำนาสู่ธุรกิจเกษตรในอนาคต
- เพื่อสร้างชาวนาให้มีความรู้ในกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าว

4.1.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 69 จังหวัด

4.1.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.1.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

98,195,800 บาท

- เงินงบประมาณ

98,195,800 บาท

4.1.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	16.6778	-	-	-	16.6778
1. การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องโดยการสร้างและพัฒนาชาวนาปราดเปรื่อง	16.6778	-	-	-	16.6778

4.1.6 เป้าหมายโครงการงบประมาณและกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ

จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : เกษตรกรที่ยกระดับเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องด้านข้าว	ราย	11,250 (68)	11,250	14,620	19,000	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	31.6778	16.6778	21.6737	28.1665	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	31.6778	16.6778	21.6737	28.1665	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	31.6778	16.6778	21.6737	28.1665	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.2 โครงการที่ 2 : โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

66,804,000 บาท

4.2.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาระบบการตรวจสอบและรับรองการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ผู้ประกอบการ (กลุ่มเกษตรกร ศูนย์ข้าวชุมชน สหกรณ์การเกษตร สมาคม/ชมรมผู้ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว และเอกชนทั่วไป) ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยสนับสนุนการตรวจสอบรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวนาได้มีโอกาสใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพอย่างพอเพียงจากการดำเนินงานรวบรวม/ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของผู้ประกอบการ
- เพื่อพัฒนาระบบงานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว และพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นหน่วยรับรองคุณภาพตามมาตรฐานสากล และสร้างความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบและรับรอง
- เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าข้าวคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ข้าว Q ด้วยมาตรฐานข้าว GAP โรงสีข้าว GMP
- เพื่อส่งเสริม เชื่อมโยง และประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดข้าวคุณภาพ

4.2.2 สถานที่ดำเนินการ

ครอบคลุมพื้นที่ 71 จังหวัด

4.2.3 ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2559 ถึง ปี 2564)

4.2.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

1,204,528,800 บาท

- เงินงบประมาณ

1,204,528,800 บาท

4.2.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	66.8040	-	-	-	66.8040
1. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าข้าว	66.8040	-	-	-	66.8040

4.2.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตาม

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนแปลงข้าวที่มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น	แปลง	5,000	25,000	50,000	50,000	-
เชิงคุณภาพ : ร้อยละของแปลงข้าวที่ได้รับรองมาตรฐาน	ร้อยละ	85 (-)	85	85	85	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	346.0240	66.8040	318.5653	473.1355	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	346.0240	66.8040	318.5653	473.1355	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	340.0340	66.8040	318.5653	473.1355	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	5.9900	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.3 โครงการที่ 3 : โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 16,785,000 บาท

4.3.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเป็นกลไกขับเคลื่อน และเป็นศูนย์กลางด้านข้าวให้เกษตรกรเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้สนับสนุนการรวมกลุ่มให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การเชื่อมโยงตลาด มีความพร้อมในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริม พัฒนา ให้บริการและดูแลเกษตรกรในพื้นที่ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม
- บูรณาการและสร้างความเป็นเอกภาพในการดำเนินการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ระหว่างกรมการข้าวร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.3.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

4.3.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.3.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ 85,665,000 บาท

- เงินงบประมาณ 85,665,000 บาท

4.3.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	16.7850	-	-	-	16.7850
1. พัฒนาชาวนาผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	16.7850	-	-	-	16.7850

4.3.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ด้านข้าว) ได้รับการพัฒนา	ศูนย์	450 (120)	882	882	882	-
เชิงคุณภาพ : เกษตรกรมีความพึงพอใจการให้บริการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ด้านข้าว) ไม่น้อยกว่า	ร้อยละ	80 (-)	80	80	80	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	35.3100	16.7850	16.7850	16.7850	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	35.3100	16.7850	16.7850	16.7850	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	35.3100	16.7850	16.7850	16.7850	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.4 โครงการที่ 4 : โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

687,990,000 บาท

4.4.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
- เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการดำเนินการบริหารจัดการผลิตในรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมความแม่นยำสูง (Precision Farming) ในนาแปลงใหญ่ประชารัฐ

4.4.2 สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่ 70 จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ

4.4.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.4.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

13,401,340,300 บาท

- เงินงบประมาณ

13,401,340,300 บาท

4.4.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	687.9900	-	-	-	687.9900
1. ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว	678.2400	-	-	-	678.2400
2. บริหารจัดการนาโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง	9.7500	-	-	-	9.7500

4.4.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนนาแปลงใหญ่ที่จัดตั้ง	แปลง	2,350 (-)	2,350	4,700	9,400	
เชิงปริมาณ : พื้นที่นาแปลงใหญ่ที่มีการบริหารจัดการผลิตในรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง	แปลง	-	21	21	21	-
เชิงคุณภาพ : เกษตรกรที่ร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ไม่น้อยกว่า	ร้อยละ	20 (-)	20	20	20	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	929.9803	687.9900	3,927.7900	7,855.5800	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	929.9803	687.9900	3,927.7900	7,855.5800	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	836.1803	687.9900	3,927.7900	7,855.5800	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	93.8000	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.5 โครงการที่ 5 : โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร

344,163,900 บาท

4.5.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวทั้งในด้านการผลิตและการตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะทำให้อุปทานข้าวสมดุลกับอุปสงค์ข้าว
- เพื่อจัดทำแผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสม
- ขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่ขาดแคลน ด้วยการจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติมในแหล่งพื้นที่เพาะปลูกข้าว กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศเพิ่มเติมอีก 15 ศูนย์ ให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มได้ ปีละ 4,000 ตันต่อศูนย์ รวม 15 ศูนย์ เป็นจำนวน 60,000 ตัน
- เพิ่มหน่วยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในส่วนภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม และกระจายอย่างทั่วถึง และครบถ้วนทุกด้าน
- เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาการเมล็ดพันธุ์ และฝึกปฏิบัติ ของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะอย่างเป็นระบบ ทั้งการผลิต แปรรูป และการตลาด
- เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะให้ได้มาตรฐาน

4.5.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

4.5.3 ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2559 ถึง ปี 2564)

4.5.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

1,572,803,400 บาท

- เงินงบประมาณ

1,572,803,400 บาท

4.5.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	48.0381	296.1258	-	-	344.1639
1. การขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	5.0266	296.1258	-	-	301.1524
2. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	37.2000	-	-	-	37.2000
3. เพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว	5.8115	-	-	-	5.8115

4.5.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตาม

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดำเนินการก่อสร้าง	แห่ง	7 (3)	7	11	15	-
เชิงปริมาณ : จำนวนกลุ่มผู้ผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ	กลุ่ม	140 (-)	220	220	220	-
เชิงปริมาณ : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมการปลูกข้าวปีการผลิต 2561/62 รอบที่ 1 และรอบที่ 2	ราย	355 (-)	540	540	540	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	979.1315	344.1639	156.8300	92.6780	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	979.1315	344.1639	156.8300	92.6780	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	152.1435	48.0381	92.6780	92.6780	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	826.9880	296.1258	64.1520	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะให้ผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.6 โครงการที่ 6 : โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร

3,920,000 บาท

4.6.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปข้าวผลิตภัณฑ์
- เพื่อส่งเสริม ขยายผลถ่ายทอด และผลักดันนวัตกรรมต้นแบบสู่เชิงพาณิชย์

4.6.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

4.6.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.6.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

19,767,300 บาท

- เงินงบประมาณ

19,767,300 บาท

4.6.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	3.9200	-	-	-	3.9200
1. นวัตกรรมแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า	3.9200	-	-	-	3.9200

4.6.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : นวัตกรรมแปรรูปข้าวไทยจากงานวิจัยได้ต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์	ผลิตภัณฑ์	5 (-)	4	5	5	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	6.8473	3.9200	4.5000	4.5000	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	6.8473	3.9200	4.5000	4.5000	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	6.8473	3.9200	4.5000	4.5000	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.7 โครงการที่ 7 : โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

680,050,000 บาท

4.7.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เพื่อขยายพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์
- เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้นำแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรในพื้นที่ของตนเองตามความเหมาะสมและสอดคล้องตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่
- เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 และสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 ได้ต่อไป
- เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน และมีรายได้เพิ่มขึ้น

4.7.2 สถานที่ดำเนินการ

ทั่วประเทศ

4.7.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.7.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

3,583,408,100 บาท

- เงินงบประมาณ

3,583,408,100 บาท

4.7.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	80.0500	-	600.0000	-	680.0500
1. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์	75.5500	-	600.0000	-	675.5500
2. เกษตรทฤษฎีใหม่	4.5000	-	-	-	4.5000

4.7.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณและกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนพื้นที่ผลิตข้าวอินทรีย์	ไร่	300,000	400,000	700,000	400,000	-
เชิงปริมาณ : จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการถ่ายทอด ความรู้ด้านการผลิตข้าวอย่างเหมาะสมและยั่งยืน	ไร่	6,540 (-)	7,500	10,500	10,500	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	777.5620	680.0500	934.7231	1,191.0730	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	777.5620	680.0500	934.7231	1,191.0730	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	77.5620	80.0500	45.6830	46.1950	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	700.0000	600.0000	889.0401	1,144.8780	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.8 โครงการที่ 8 : โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร

8,641,800 บาท

4.8.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อเชื่อมโยงตลาดรองรับผลผลิตข้าวอินทรีย์ของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- เพื่อให้ชาวนาสามารถขายข้าวซึ่งอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนเป็นข้าวอินทรีย์ และข้าวที่ได้มาตรฐานอินทรีย์ในราคาที่สูงสอดคล้องกับคุณภาพ
- เพื่อให้ชาวนาสามารถขายข้าว GAP ได้ในราคาที่สูงขึ้นตามคุณภาพ

4.8.2 สถานที่ดำเนินการ

ทั่วประเทศ

4.8.3 ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (ปี 2562 ถึง ปี 2564)

4.8.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

25,925,400 บาท

- เงินงบประมาณ

25,925,400 บาท

4.8.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	8.6418	-	-	-	8.6418
1. เชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ครบวงจร ด้านการผลิต	8.6418	-	-	-	8.6418

4.8.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : พื้นที่รองรับผลผลิตข้าวอินทรีย์ของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่	แห่ง	-	77	77	77	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	-	8.6418	8.6418	8.6418	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	-	8.6418	8.6418	8.6418	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	-	8.6418	8.6418	8.6418	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะให้ผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.9 โครงการที่ 9 : โครงการธนาคารสินค้าเกษตร

11,800,000 บาท

4.9.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสำหรับเพาะปลูกอย่างเพียงพอและทั่วถึง
- เพื่อเป็นแหล่งสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้ในชุมชนยามขาดแคลนหรือเกิดภัยพิบัติ
- เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวของชุมชน

4.9.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

4.9.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

4.9.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

95,362,000 บาท

- เงินงบประมาณ

95,362,000 บาท

4.9.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	11.8000	-	-	-	11.8000
1. ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	11.8000	-	-	-	11.8000

4.9.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนธนาคารที่มีการจัดตั้งและดำเนินงาน ในรูปธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตามเป้าหมาย	แห่ง	50 (-)	50	50	50	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	59.9620	11.8000	11.8000	11.8000	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	59.9620	11.8000	11.8000	11.8000	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	58.9620	11.8000	11.8000	11.8000	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	1.0000	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

4.10 โครงการที่ 10 : โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ

10,340,000 บาท

4.10.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาระบบการทำการเกษตรอัจฉริยะในการผลิตข้าว โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำ (Precision Farming) บริหารจัดการแปลงเรียนรู้ และประมวลผลข้อมูลอัจฉริยะเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการผลิต
- จัดทำระบบ Smart Data Platform เพื่อรวบรวมเป็น Big Data การผลิตข้าวในการนำมาใช้บริหารจัดการผลผลิต

4.10.2 สถานที่ดำเนินการ

จำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำแพงเพชร ชัยภูมิ แพร่ พิษณุโลก อุตรธานี อุบลราชธานี ปราจีนบุรี ราชบุรี และพัทลุง

4.10.3 ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (ปี 2562 ถึง ปี 2564)

4.10.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

31,020,000 บาท

- เงินงบประมาณ

31,020,000 บาท

4.10.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	10.3400	-	-	-	10.3400
1. การจัดการแปลงข้าวโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะด้านข้าว	10.3400	-	-	-	10.3400

4.10.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของ

โครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : แปลงเรียนรู้และขยายผลมีการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	ไร่	-	90	90	90	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	-	10.3400	10.3400	10.3400	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	-	10.3400	10.3400	10.3400	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	-	10.3400	10.3400	10.3400	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

5. แผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม

187,824,900 บาท

5.1 โครงการที่ 1 : โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว

173,385,200 บาท

5.1.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง คุณภาพเมล็ดดีที่ตลาดต้องการ ด้านทนต่อโรคและแมลงศัตรูข้าว แบบหลากหลาย (Multiple resistance) เหมาะสมสำหรับปลูกได้ตลอดปีในพื้นที่ภาคต่างๆของประเทศ
- เพื่อนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ได้ลักษณะที่ต้องการได้แก่ ด้านทนโรคไหม้ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล อีกทั้งยังใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการตรวจสอบความหลากหลายทางพันธุกรรมของข้าว เชื้อสาเหตุของโรค และแมลงศัตรูข้าว รวมถึงการพัฒนาการผลิตชุดตรวจสอบโรคไวรัสข้าวและขอบใบแห้งเพื่อใช้ในการเตือนภัยทางการเกษตรและการปรับปรุงพันธุ์ข้าว

5.1.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

5.1.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

5.1.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

967,136,200 บาท

- เงินงบประมาณ

967,136,200 บาท

5.1.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	173.3852	-	-	-	173.3852
1. การวิจัยและพัฒนา (พื้นฐาน)	86.5949	-	-	-	86.5949
2. การวิจัยและพัฒนา (ประยุกต์)	86.7903	-	-	-	86.7903

5.1.6 เป้าหมายโครงการ งบประมาณ และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนโครงการวิจัยที่ดำเนินการ	โครงการ	36 (-)	32	32	32	-
เชิงคุณภาพ : ร้อยละของการดำเนินงานวิจัยที่เป็นไปตามแผน	ร้อยละ	90 (-)	90	90	90	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	336.0142	173.3852	208.0622	249.6746	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	336.0142	173.3852	208.0622	249.6746	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	336.0142	173.3852	208.0622	249.6746	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะส่งผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

5.2 โครงการที่ 2 : โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว

14,439,700 บาท

5.2.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อยกระดับผลผลิตข้าว ทำให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร และชุมชนอย่างยั่งยืน ตลอดจนได้ชุดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเพาะกล้าเชิงพาณิชย์ พัฒนารูปแบบในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวลูกผสมเชิงพาณิชย์โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม และจัดทำแผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวในระบบนิเวศน์ต่างๆ
- เพื่อตรวจสอบคุณภาพข้าวที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์ทางเคมีฟิสิกส์ และการวิเคราะห์สารตกค้างในข้าว ตลอดจนหาคุณสมบัติทางโภชนาการในข้าว ในการนำไปใช้ต่อยอดในตลาดเฉพาะเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าว

5.2.2 สถานที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

5.2.3 ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2560 ถึง ปี 2564)

5.2.4 วงเงินทั้งสิ้นของโครงการ

177,586,700 บาท

- เงินงบประมาณ

177,586,700 บาท

5.2.5 งบประมาณรายจ่าย จำแนกตามกิจกรรม-งบรายจ่าย

หน่วย: ล้านบาท

กิจกรรม	งบรายจ่าย				
	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น	14.4397	-	-	-	14.4397
1. การจัดการความรู้การวิจัย	14.4397	-	-	-	14.4397

5.2.6 เป้าหมายโครงการงบประมาณและกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางของโครงการ

จำแนกตามแหล่งเงิน

ตัวชี้วัด/ แหล่งเงิน	หน่วยนับ	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า**		
		เริ่มต้น - ปี 2561 แผน (ผล)*	ปี 2562 แผน	ปี 2563 แผน	ปี 2564 แผน	ปี 2565-จบ แผน
เชิงปริมาณ : จำนวนโครงการวิจัยที่ดำเนินการ	โครงการ	2 (-)	2	2	2	-
เชิงคุณภาพ : ร้อยละของการดำเนินงานวิจัยที่เป็นไปตามแผน	ร้อยละ	90 (-)	90	90	90	-
รวมทั้งสิ้น	ล้านบาท	125.0262	14.4397	17.3276	20.7932	-
เงินงบประมาณ	ล้านบาท	125.0262	14.4397	17.3276	20.7932	-
- งบดำเนินงาน	ล้านบาท	124.1622	14.4397	17.3276	20.7932	-
- งบลงทุน	ล้านบาท	0.8640	-	-	-	-
- งบเงินอุดหนุน	ล้านบาท	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	ล้านบาท	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	-	-	-	-	-

* ผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2561 (6 เดือน)

** ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจและเป้าหมายที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะให้ผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

6. แผนงานบุคลากรภาครัฐ

757,365,100 บาท

6.1 งบประมาณและประมาณการรายจ่ายเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งเงิน	งบประมาณ		ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า*		
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565
รวมทั้งสิ้น	773.3813	757.3651	831.1091	831.1092	831.1092
เงินงบประมาณ	773.3813	757.3651	831.1091	831.1092	831.1092
- งบบุคลากร	759.4769	745.4294	817.4165	817.4166	817.4166
- งบดำเนินงาน	13.9044	11.9357	13.6926	13.6926	13.6926
- งบเงินอุดหนุน	-	-	-	-	-
- งบรายจ่ายอื่น	-	-	-	-	-
เงินนอกงบประมาณ	-	-	-	-	-

* ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าตามภารกิจที่ได้ตั้งงบประมาณในปี 2562 ที่จะมีผลให้ต้องดำเนินการต่อเนื่องถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565

ส่วนที่ 2

สรุปแผนปฏิบัติงานโครงการประจำปี 2562
กรมการข้าว

แบบฉบับโครงการของกรมการข้าว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

แผนงานโครงการ	เป้าหมาย	หน่วยนับ	บุคลากร	ดำเนินงาน	ลงทุน	อุดหนุน	รายจ่ายอื่น	รวม
รวมทั้งสิ้น			745,429,400	1,413,444,400	324,019,300	603,195,100	5,214,900	3,091,303,100
แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ				204,136,700	27,893,500	3,195,100	5,214,900	240,440,200
1) ผลผลิตการวิจัยและพัฒนาข้าว				12,518,500	13,533,800			26,052,300
(1) โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะเครื่องมือวิทยาศาสตร์วิจัยข้าว	27	ศูนย์		6,518,500	13,533,800			20,052,300
(2) โครงการย่อยอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมข้าว	2,500	สายพันธุ์		4,000,000				4,000,000
(3) โครงการย่อยทดสอบพันธุ์และปัจจัยการผลิตข้าว	2	พันธุ์		2,000,000				2,000,000
2) ผลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา				191,618,200	14,359,700	3,195,100	5,214,900	214,387,900
(1) โครงการย่อยผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว	65,463	ตัน		89,000,000				89,000,000
(2) โครงการย่อยสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ	21	ตัน		500,000				500,000
(3) โครงการย่อยเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย	150	ศูนย์		3,887,300				3,887,300
(4) โครงการย่อยโรงเรียนข้าวและชาวนา	12	สถานี		2,500,000				2,500,000
(5) โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะระบบสารสนเทศและการสื่อสาร	1	ระบบ		8,920,400	6,125,500			15,045,900
แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม				39,857,100				39,857,100
3) โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง	300	ราย		4,787,000				4,787,000
4) โครงการส่งเสริมการค้าแรงงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	42,000	ราย		35,070,100				35,070,100
แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้				18,643,300				18,643,300
5) โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้	4,750	ราย		18,643,300				18,643,300
แผนงานบูรณาการศักยภาพการผลิตภาคเกษตร				1,766,624,800	296,125,800	600,000,000		1,847,172,500
6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง	11,250	ราย		16,677,800				16,677,800
7) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร	25,000	แปลง		66,804,000				66,804,000
8) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	882	ศูนย์		16,785,000				16,785,000

แผนงานโครงการ	เป้าหมาย	หน่วยนับ	บุคลากร	ดำเนินงาน	ลงทุน	อุดหนุน	รายจ่ายอื่น	รวม
9) โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	2,370	แปลง		687,990,000				687,990,000
(1) โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว	2,370	แปลง		658,240,000				658,240,000
(2) โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวพันธุ์ กข 43 เพื่อสุขภาพแบบครบวงจร	85,000	ไร่		4,000,000				4,000,000
(3) โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ	61,427	ไร่		10,000,000				10,000,000
(4) โครงการย่อยเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว	52	ครั้ง		6,000,000				6,000,000
(5) โครงการย่อยบริหารจัดการนาโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง	21	แปลง		9,750,000				9,750,000
10) โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	7	ศูนย์		48,038,100	296,125,800			344,163,900
(1) โครงการย่อยขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	7	ศูนย์		4,526,600	296,125,800			300,652,400
(2) โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนากาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	220	กลุ่ม		37,200,000				37,200,000
(3) โครงการย่อยเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว	540	ราย		5,811,500				5,811,500
11) โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร	4	ผลิตภัณฑ์		3,920,000				3,920,000
12) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน	400,000	ไร่		80,050,000		600,000,000		680,050,000
(1) โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนากาการผลิตข้าวอินทรีย์	400,000	ไร่		75,550,000		600,000,000		675,550,000
(2) โครงการย่อยเกษตรทฤษฎีใหม่	7,500	ไร่		4,500,000				4,500,000
13) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร	63,000	ตัน		8,641,800				8,641,800
14) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร	50	แห่ง		11,800,000				11,800,000
15) โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	90	ไร่		10,340,000				10,340,000
แผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม				187,824,900				187,824,900
16) โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว	34	โครงการ		173,385,200				173,385,200
(1) โครงการย่อยวิจัยและพัฒนาพันธุ์นา	21	โครงการ		86,094,900				86,094,900
(2) โครงการย่อยวิจัยและพัฒนาประยุกต์	11	โครงการ		86,790,300				86,790,300
17) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว	2	โครงการ		14,439,700				14,439,700
แผนงานบุคลากรภาครัฐ				757,365,100				757,365,100

แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถใน การแข่งขันของประเทศ

1) ผลผลิตการวิจัยและพัฒนาข้าว งบประมาณรวมทั้งสิ้น 26,052,300 บาท

ประกอบด้วย 3 โครงการย่อย

(1) โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะเครื่องมือวิทยาศาสตร์วิจัยข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การวิจัยและพัฒนาข้าวเป็นภารกิจหลักสำคัญของกรมการข้าว เนื่องจากเป็นรากฐานในการสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งทางวิชาการ และการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ตลอดจนการแข่งขันในเวทีโลก การสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ นอกจากจะขึ้นอยู่กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และระบบงานที่ดีแล้วจำเป็นต้องมีความพร้อมของสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองวิจัยและพัฒนาข้าว และศูนย์วิจัยข้าว 27 แห่ง

3. วัตถุประสงค์

เพื่อดูแลบำรุงรักษาอาคารศูนย์ปฏิบัติการ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิมหรือจัดหาใหม่ รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสาธารณูปโภคที่จำเป็น ให้สามารถรองรับการดำเนินการด้านงานวิจัยข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้สำหรับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ โดยครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้สามารถรองรับการดำเนินงานวิจัยข้าวได้ทั้งระบบ

5. วิธีดำเนินงาน

- 5.1 สำรวจเครื่องมือ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ทั้งระบบที่เกี่ยวข้อง
- 5.2 ดูแลบำรุงรักษาห้องปฏิบัติ เครื่องมือ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ทั้งระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี
- 5.3 ดูแลบำรุงรักษาด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้สามารถรองรับการดำเนินงานวิจัยข้าวได้ทั้งระบบ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 20,052,300 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยข้าว 27 ศูนย์ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นักวิชาการนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมีอาคารศูนย์ปฏิบัติการเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานสามารถรองรับการดำเนินงานด้านงานวิจัยข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

ศูนย์วิจัยข้าวทั้ง 27 แห่ง และกองวิจัยและพัฒนาข้าว มีเครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ในห้องปฏิบัติการต่างๆ และโรงเรือนที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน และมีความพร้อมในด้านแรงงานและวัสดุสิ้นเปลืองที่สามารถรองรับการดำเนินการด้านงานวิจัยข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบปฏิบัติงาน
พลศึกษาวิจัยและพัฒนาข้าว
โครงการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพงานวิจัย
(โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะเครื่องมือวิทยาศาสตร์วิจัยข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. สำรวจเครื่องมือ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ทั้งระบบที่เกี่ยวข้อง	27	แห่ง		←	→										ศวช./กวช.
2. ดูแลบำรุงรักษาห้องปฏิบัติ เครื่องมือ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ทั้งระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้	27	แห่ง						←						→	ศวช./กวช.
3. ดูแลบำรุงรักษาด้านสาธารณสุขโรคที่จำเป็นให้สามารถรองรับ การดำเนินงานวิจัยข้าวได้ทั้งระบบ	27	แห่ง						←						→	ศวช./กวช.

(2) โครงการย่อยอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมข้าวของธนาคารเชื้อพันธุข้าวนั้นเป็นงานที่ดำเนินการเป็นประจำและต่อเนื่อง เชื้อพันธุข้าวจึงจะมีชีวิตอยู่รอดได้ยาวนาน เชื้อพันธุข้าวที่มีความมีชีวิตลดลงจำเป็นจะต้องนำมาปลูกฟื้นฟูเพื่อต่ออายุทรัพยากรพันธุกรรม อาคารและเครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้สำหรับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ และสามารถรองรับการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวทั้งระบบ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ข้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

เพื่อดูแลบำรุงรักษาอาคารศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุข้าว (ธนาคารเชื้อพันธุข้าว) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิมหรือจัดหาใหม่ตลอดจนการปลูกข้าวฟื้นฟูเพื่อต่ออายุทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสาธารณูปโภคที่จำเป็น ให้สามารถรองรับการดำเนินการด้านอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

อาคารและเครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้สำหรับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ โดยครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้สามารถรองรับการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวได้ทั้งระบบ

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 ดูแลบำรุงรักษาระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นของห้องอนุรักษ์เมล็ดเชื้อพันธุข้าวทั้งระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี สามารถรักษาความมีชีวิตของเชื้อพันธุข้าวได้อย่างต่อเนื่องและยาวนานตามระยะเวลาของห้องอนุรักษ์แบบต่างๆ

5.2 ดูแลบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์

5.3 ดูแลบำรุงรักษาห้องปฏิบัติงานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการจัดทำฐานข้อมูลพันธุกรรมข้าว การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าว

5.4 ดูแลบำรุงรักษาห้องปฏิบัติการเมล็ดพันธุ์ เพื่อสามารถเร่งรัดตรวจสอบความงอกและฟื้นฟูความมีชีวิตของเชื้อพันธุข้าว รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเมล็ดเชื้อพันธุข้าว

5.5 ดูแลบำรุงรักษาห้องปฏิบัติการด้านชีวโมเลกุล เพื่อดำเนินการตรวจสอบ จำแนก และพิสูจน์พันธุ์ รวมทั้งสนับสนุนงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

5.6 ดูแลบำรุงรักษาภายในและภายนอกตัวอาคารธนาคารเชื้อพันธุข้าว

5.7 ดูแลบำรุงรักษาภายในและภายนอกตัวอาคารศูนย์เรียนรู้พันธุกรรมข้าวพื้นเมืองไทย

- 5.8 ดูแลบำรุงรักษาภายในและภายนอกโรงเรือนปลูกข้าวเพื่อการวิจัยและอนุรักษ์
- 5.9 ดูแลบำรุงรักษาพื้นที่ทางเดินนอกตัวอาคารและสภาพภูมิทัศน์บริเวณรอบตัวอาคารให้สะอาดแก่การปฏิบัติงาน สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม
- 5.10 ดูแลบำรุงรักษาแหล่งข้าวป่าที่อนุรักษ์ในสภาพ *in situ*
- 5.11 ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของธนาคารเชื้อพันธุ์ข้าว เช่น การทำความสะอาดและทดสอบเมล็ด พื้นฟูเมล็ดเชื้อพันธุ์ การให้บริการข้อมูลผ่านทางระบบ IT และเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวทางพัสดุไปรษณีย์
- 5.12 ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้สามารถรองรับการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวได้ทั้งระบบ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 4,000,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวได้รับการดูแลรักษาให้มีชีวิตยาวนานพร้อมให้การสนับสนุนการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวิจัยและพัฒนาของนักวิจัย ทั้งจากภายในกรมการข้าวและหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่ไม่แสวงหากำไร/ธนาคารเชื้อพันธุ์ข้าวและระบบการดำเนินงานเป็นแหล่งศึกษาดูงานของนักวิจัย นักเรียน นักศึกษา เกษตรกร บุคคล หน่วยงาน องค์กร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

ได้ธนาคารเชื้อพันธุ์ข้าว (ศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ) ที่มีความพร้อมในการเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์เชื้อพันธุ์ข้าว เพื่อป้องกันการสูญหายของทรัพยากรพันธุกรรมข้าว สามารถดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เชื้อพันธุ์กรรมข้าวได้อย่างยั่งยืนและคุ้มค่า ตลอดจนช่วยเพิ่มศักยภาพในการคุ้มครองทรัพยากรเชื้อพันธุ์ข้าวของไทย

แบบปฏิบัติงาน
พลศึกษาวิจัยและพัฒนาข้าว
โครงการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพงานวิจัย
(โครงการย่อยอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ก.ย.
1. ดูแลบำรุงรักษาระบบห้องเย็น	ระบบ ห้องเย็น	ห้องเย็น	←										→	ศวช.ปทุมธานี
2. ดูแลบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์และครุภัณฑ์ในห้องปฏิบัติการ	ครุภัณฑ์ ในห้อง ปฏิบัติการ	ปฏิบัติการ	←										→	ศวช.ปทุมธานี
3. ดูแลบำรุงรักษาอาคารและโรงเรือนต่างๆ	โรงเรือน ทดลอง	โรงเรือน	←										→	ศวช.ปทุมธานี
4. ดูแลบำรุงรักษาแหล่งอนุรักษ์ข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ	แปลง อนุรักษ์	แปลง	←										→	ศวช.ปทุมธานี
5. ดำเนินกิจกรรมต่างๆในระบบการอนุรักษ์ (ลงทะเบียนตรวจสอบ, ทำความสะอาดเมล็ดและทดสอบเมล็ด, ลดความชื้น, บรรจุภัณฑ์, เก็บอนุรักษ์, การปลูกฟื้นฟู, การประเมินลักษณะและคุณค่า, การจัดเก็บข้อมูล)	ทุกวัน ทำการ	วัน	←										→	ศวช.ปทุมธานี
6. การให้บริการเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าว - การให้บริการเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าว - การให้บริการยืมตัวอย่างพันธุ์ข้าวจัดแสดง	การให้ บริการ	ครั้ง	←										→	ศวช.ปทุมธานี

(3) โครงการย่อยทดสอบพันธุ์และปัจจัยการผลิตข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

กรมการข้าวมีภารกิจสำคัญคือการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว อนุรักษ์และคุ้มครองพันธุ์ข้าว รวมทั้งส่งเสริมการผลิตข้าวด้วยข้าวพันธุ์ดีมีคุณภาพและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เนื่องจากข้าวพันธุ์ดีเป็นองค์ประกอบของเทคโนโลยีการผลิตที่เกษตรกรยอมรับได้ง่าย ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ การปรับปรุงพันธุ์เป็นวิธีการหลักที่จะได้ข้าวพันธุ์ดี ซึ่งนอกจากกรมการข้าวแล้วยังมีหน่วยงานอื่นรวมทั้งภาคเอกชนที่ดำเนินการด้านการปรับปรุงพันธุ์ข้าว ซึ่งมีการนำเข้าหรือส่งออกหรือแลกเปลี่ยนเชื้อพันธุ์กรรมข้าวเพื่อการวิจัยกับสถาบันวิจัยในต่างประเทศ นอกจากนี้การผลิตข้าวในปัจจุบันมีการใช้เครื่องมือและปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตรที่มีความหลากหลายที่ยังขาดข้อมูลสนับสนุนที่ผ่านการทดสอบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กรมการข้าวเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรมากกว่าหน่วยงานอื่นและภาคเอกชน รวมทั้งมีวิธีการและประสบการณ์มากในการทดสอบพันธุ์ ทดสอบปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตร ประเมินลักษณะประจำพันธุ์ รวมถึงการประมวลผลและรวบรวมข้อมูลเพื่อการรับรองพันธุ์ จึงมีนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นและภาคเอกชนนำสายพันธุ์ปรับปรุงมาขอรับรองพันธุ์จากกรมการข้าว เพื่อแนะนำส่งเสริมแก่เกษตรกรปลูกในพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อไป

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 ขออนุญาตนำเข้า ส่งออกเชื้อพันธุ์กรรมข้าวเพื่อการวิจัย
- 3.2 ทดสอบสายพันธุ์ข้าวในหลายสภาพแวดล้อมในด้านการให้ผลผลิตเสถียรภาพผลผลิต ลักษณะคุณภาพเมล็ด ความต้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญ การตอบสนองต่อปุ๋ย ประเมินลักษณะประจำพันธุ์ และลักษณะดีเด่นของสายพันธุ์ข้าวเพื่อการรับรองพันธุ์
- 3.3 จัดทำข้อมูลพันธุ์ข้าวเพื่อการขึ้นทะเบียนพันธุ์และคุ้มครองพันธุ์
- 3.4 ทดสอบประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตข้าว

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 ทดสอบสายพันธุ์ข้าวที่มีความคงตัวทางพันธุ์กรรมจำนวนปีละ 100 สายพันธุ์
- 4.2 รับรองพันธุ์ข้าว จำนวนอย่างน้อยปีละ 1-2 พันธุ์
- 4.3 ขึ้นทะเบียนพันธุ์ข้าวและคุ้มครองพันธุ์ข้าวอย่างน้อยปีละ 1-2 พันธุ์ รักษาสิทธิผู้ทรงสิทธิในการคุ้มครองพันธุ์ จำนวนปีละ 15 พันธุ์
- 4.4 ทดสอบประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตรปีละ 1-2 ชนิด

5. วิธีดำเนินงาน

พิจารณาคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวที่มีความคงตัวทางพันธุกรรมจากโครงการปรับปรุงพันธุ์ของกรมการข้าว หน่วยงานอื่นและภาคเอกชนในประเทศและหน่วยงานหรือองค์กรวิจัยในต่างประเทศ รวมทั้งพิจารณา คัดเลือกปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตร มาจัดชุดการทดลองหรือทดสอบและประเมินลักษณะ ในหลายสภาพแวดล้อม ประมวลผลและรวบรวมข้อมูลของสายพันธุ์ทดสอบเพื่อประกอบการใช้ประโยชน์ ทั้งในการปรับปรุงพันธุ์ต่อ ยอดและการแนะนำส่งเสริมพันธุ์รับรอง รวมทั้งข้อมูลความเป็นประโยชน์และ ประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตรในการผลิตข้าว โดยมีขั้นตอนและ วิธีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

5.1 คัดเลือกสายพันธุ์ทดสอบและดำเนินการทดสอบ

จัดกลุ่มและจัดชุดการทดลองหรือทดสอบตามแต่ละวัตถุประสงค์และดำเนินการทดสอบและ ประเมินลักษณะในแต่ละการทดลอง ได้แก่

5.1.1 การทดสอบผลผลิต ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสภาพแวดล้อมและเสถียรภาพ ผลผลิตในหลายสภาพแวดล้อม

5.1.2 การทดสอบปฏิกิริยาของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นต่อโรคไหม้หลายกลุ่มเชื้อสาเหตุ

5.1.3 การทดสอบปฏิกิริยาของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นต่อโรคขอบใบแห้งหลายกลุ่มเชื้อสาเหตุ

5.1.4 การทดสอบปฏิกิริยาของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลหลายกลุ่มประชากรแมลง

5.1.5 การทดสอบปฏิกิริยาของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นต่อการทำลายของแมลงบัว

5.1.6 การทดสอบการตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนของข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.1.7 การทดสอบศักยภาพการให้ผลผลิตของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นในสภาพแวดล้อมเฉพาะ ได้แก่ สภาพแห้งแล้ง สภาพน้ำท่วม สภาพดินเปรี้ยว ดินเค็ม สภาพอากาศร้อนจัด และสภาพอากาศเย็นจัด

5.1.8 การทดสอบศักยภาพการให้ผลผลิตของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นในสภาพการจัดการของ เกษตรกรและประเมินการยอมรับข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.1.9 การวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมีของเมล็ดข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.1.10 การวิเคราะห์คุณภาพการสีและคุณภาพการหุงต้มรับประทานของข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.1.11 การวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.1.12 การวิเคราะห์ระยะพักตัวของเมล็ดพันธุ์และคุณภาพเมล็ดพันธุ์

5.1.13 การทดสอบประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตและสารเคมีทางการเกษตร

5.2 การทดสอบพันธุ์ข้าวในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ

5.2.1 การขออนุญาตนำเข้าและนำออกนอกราชอาณาจักรเชื้อพันธุกรรมข้าวเพื่อการวิจัย

5.2.2 การวิเคราะห์และจัดการเพื่อให้ปลอดโรคที่ติดไปกับเมล็ดพันธุ์ที่นำเข้าราชอาณาจักร

5.2.3 การวิเคราะห์และจัดการเพื่อให้ปลอดโรคที่ติดไปกับเมล็ดพันธุ์ที่นำออกนอกราชอาณาจักร

5.2.4 การทดสอบและประเมินลักษณะทางการเกษตร (Agronomic characters) ของ สายพันธุ์ข้าวไทยร่วมกับเครือข่ายการประเมินลักษณะทางพันธุกรรมข้าวระหว่างประเทศ (International Network for Genetic Evaluation of Rice)

5.3 การรับรองพันธุ์ ขึ้นทะเบียนพันธุ์และคุ้มครองพันธุ์

5.3.1 การดำเนินการด้านเอกสาร และข้อมูลพันธุ์ข้าว เพื่อการรับรองพันธุ์ ขึ้นทะเบียนพันธุ์ และคุ้มครองพันธุ์

5.3.2 การประเมินลักษณะความแตกต่างจากพันธุ์อื่น (Distinctness) ความสม่ำเสมอ (Uniformity) และความเสถียร (Stability) ของข้าวสายพันธุ์ดีเด่น

5.3.3 การตรวจสอบพันธุ์ข้าวเพิ่มเติม (กรณีพิเศษ)

5.3.4 การรับรองพันธุ์ข้าวโดยกรมการข้าว

5.3.5 การรักษาสิทธิของผู้ทรงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 2,000,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยข้าว 27 แห่ง สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว และนาเกษตรกร ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิจัยข้าวที่ได้รับการมอบหมายให้ดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละการทดลองระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี (ปี พ.ศ. 2560 - 2562) การรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2562 รายไตรมาส ตามแบบฟอร์มการรายงาน

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นักวิชาการ นักวิจัย และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง สามารถสืบค้นข้อมูลในการทดสอบประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิต การทดสอบพันธุ์ ประเมินลักษณะประจำพันธุ์ ตรวจสอบข้อมูลพันธุ์ และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

เกษตรกรได้ข้าวพันธุ์ใหม่และเทคโนโลยีการผลิตที่มีข้อมูลแนะนำการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถเพิ่มผลผลิตและรายได้นำมาสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พลผลิตการวิจัยและพัฒนาข้าว
โครงการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพงานวิจัย
(โครงการย่อยทดสอบพันธุ์และปัจจัยการผลิตข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561						ปี 2562						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. ขออนุญาตนำเข้าเชื้อพันธุ์กรรมข้าว	562	เชื้อพันธุ์	←	←	→										ศวช./กวช.
2. วิเคราะห์และจัดการเชื้อโรคที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์	6	พันธุ์/ สายพันธุ์					←						→		ศวช./กวช.
3. การทดสอบผลผลิต บัญชีพันธุ์ระหว่างพันธุ์กรรมกับสภาพแวดล้อมและเสถียรภาพผลผลิตในหลายสภาพแวดล้อม	1-2	พันธุ์	←	←	→	←	←	→					←	→	ศวช./กวช.
4. การทดสอบศักยภาพการให้ผลผลิตของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นในสภาพแวดล้อมเฉพาะ ได้แก่ สภาพแห้งแล้ง สภาพน้ำท่วม สภาพดินเปรี้ยวดินเค็ม สภาพอากาศร้อนจัดและสภาพอากาศเย็นจัด		สายพันธุ์													ศวช./กวช.
5. การทดสอบศักยภาพการให้ผลผลิตของข้าวสายพันธุ์ดีเด่นในสภาพการจัดการของเกษตรกรและประเมินการยอมรับข้าวสายพันธุ์ดีเด่น	8	พันธุ์	←	←	→	←	←	→					←	→	ศวช./กวช.
6. การทดสอบและประเมินลักษณะทางการเกษตร (Agronomic characters) ของสายพันธุ์ข้าวไทยร่วมกับเครือข่ายการประเมินลักษณะทางพันธุกรรมข้าวระหว่างประเทศ (International Network for Genetic Evaluation of Rice)	512	สายพันธุ์												→	ศวช./กวช.
7. การวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมีของเมล็ดข้าวพันธุ์ดี/สายพันธุ์ดีเด่น	5-10	พันธุ์/ สายพันธุ์				←								→	ศวช./กวช.
8. การปรับปรุงพันธุ์	2-4	พันธุ์					←		→			←		→	ศวช./กวช.
9. การขึ้นทะเบียนพันธุ์ และการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์	1-2	พันธุ์							←		→				ศวช./กวช.

2) ผลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา งบประมาณรวมทั้งสิ้น 214,387,900 บาท

(1) โครงการย่อยผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

พันธุ์ข้าวที่นักปรับปรุงพันธุ์สร้างขึ้นใหม่ได้แต่ละพันธุ์นั้น ทุกๆ พันธุ์ก็มีลักษณะประจำพันธุ์เป็นพิเศษ โดยเฉพาะ เช่น ลักษณะต้น ใบ เมล็ด ทรงกอ อายุออกดอก อายุเก็บเกี่ยว ซึ่งมีความสำคัญมากต่อผลผลิตและคุณภาพของข้าวเปลือก คุณภาพข้าวสารและคุณภาพในการหุงต้ม ถ้าผิดแปลกไปจากลักษณะประจำพันธุ์ก็จะทำให้เกิดความไม่สม่ำเสมอ เมล็ดมีขนาดไม่เท่ากัน คุณภาพการหุงต้มก็ไม่เท่ากัน ทำให้ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ ลดลงและรายได้ต่ำกว่าราคาปกติ การจะรักษาคุณสมบัติลักษณะประจำพันธุ์ดั้งเดิมดังกล่าวไว้ให้ได้ตลอดไปนั้น จำเป็นต้องนำมาเข้ากระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามหลักวิชาการสากล ที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดโดยนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นพิเศษโดยเฉพาะ ตามหลักวิชาการ มีการแบ่งชั้นเมล็ดพันธุ์เป็น 4 ระดับ คือ

1.1 พันธุ์คัด มีความบริสุทธิ์มากที่สุด ต้องได้รับการดูแลรักษา การตรวจสอบที่เข้มงวดที่สุด ต้องผลิตเพื่อใช้สำหรับทำพันธุ์ต่อไป และอีกส่วนหนึ่งสำหรับผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์หลัก

1.2 พันธุ์หลัก ต้องใช้เมล็ดพันธุ์จากพันธุ์คัดเท่านั้น

1.3 พันธุ์ขยาย ต้องใช้เมล็ดพันธุ์จากพันธุ์หลักเท่านั้น

1.4 พันธุ์จำหน่าย ต้องใช้เมล็ดพันธุ์จากพันธุ์ขยายเท่านั้น แต่ผลผลิตที่ได้ต้องจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกเพื่อการบริโภค ไม่ใช่เพื่อทำเมล็ดพันธุ์

การผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์คัดและชั้นพันธุ์หลัก ดำเนินการโดยกองวิจัยและพัฒนาข้าว ส่วนการผลิตเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยายและเมล็ดพันธุ์จำหน่าย อยู่ในความดูแลของกองเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งทั้งสองหน่วยงานมีเครือข่ายทำหน้าที่ผลิตและดูแลโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว อย่างไรก็ตาม ในการที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณภาพดี เป็นที่ยอมรับของลูกค้าทั้งเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องมีระบบการผลิตที่มีการวางแผน ติดตาม ดูแล กำกับ การปฏิบัติ ควบคุมและตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต ให้ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ เหมาะสมและรวดเร็วทันสถานการณ์ ซึ่งการดำเนินการงานดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่มากพอ รวมทั้งต้องสามารถบริหารจัดการงบประมาณ ให้มีความคล่องตัว สอดคล้องกับภารกิจและกิจกรรม จึงจะทำให้กระบวนการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดีของกรมการข้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองวิจัยและพัฒนาข้าว ศูนย์วิจัยข้าวและกองเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

หมายเหตุ งบประมาณรวมทั้งสิ้นและรวมงบประมาณภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าข้าว 103,454,700 บาท

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ตรงตามลักษณะประจำพันธุ์ ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ได้ผลผลิตเฉลี่ยและคุณภาพตรงตามมาตรฐานพันธุ์

3.2 เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพสูงสำหรับสนับสนุนโครงการราชการจำหน่ายแก่เกษตรกรทั่วไป

3.3 เพื่อให้มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ดีคุณภาพสูงไปสู่เกษตรกรได้ทั่วถึงและรวดเร็วทันต่อความต้องการของเกษตรกร

3.4 เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้เกษตรกรรู้จักและเข้าใจถึงคุณประโยชน์ในการใช้เมล็ดพันธุ์ดีคุณภาพสูงในการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น

3.5 สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาทำธุรกิจเมล็ดพันธุ์

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์คัดที่เป็นที่ต้องการของตลาดและมีความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ ปีละไม่น้อยกว่า 50 พันธุ์ ประมาณ 290 ตัน

4.2 ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์หลัก ปีละไม่น้อยกว่า 1,100 ตัน

4.3 ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นขยาย/จำหน่าย 64,073 ตัน

5. วิธีดำเนินงาน แบ่งเป็น 4 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การผลิตเมล็ดพันธุ์คัด

- ปลูกแบบรวง/แฉว ตรวจตัดข้าวปนตามมาตรฐานของกรมการข้าว เก็บผลผลิตเป็นรวงๆ เพื่อเป็นพันธุ์ปลูกสำหรับผลิตพันธุ์คัดต่อไป และอีกส่วนหนึ่งนวดรวมกันเพื่อนำไปผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลักเพื่อนำไปทำงานวิจัย และเพื่อการสำรองพันธุ์ชั้นความบริสุทธิ์สูง

กิจกรรมที่ 2 การผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก

- ปลูกแบบปักดำหรือหว่าน ตรวจตัดข้าวปนตามมาตรฐานของกรมการข้าว ผลผลิตที่ได้หลังจากผ่านมาตรฐานชั้นพันธุ์หลักแล้วจัดส่งไปให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อผลิตเป็นชั้นพันธุ์ขยายและพันธุ์จำหน่ายต่อไป นอกจากนั้นยังดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักเพื่อสนับสนุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรในพื้นที่เฉพาะ เช่น พันธุ์ข้าวไร่ ข้าวนาที่สูง พันธุ์ข้าวน้ำลึก และข้าวเฉพาะถิ่น ต่างๆ

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเมล็ดพันธุ์/ขยายจำหน่าย (เพิ่มเติม)

กิจกรรมที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ในห้องปฏิบัติการ ทำการตรวจสอบมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ตามมาตรฐาน ISTA

กิจกรรมที่ 5 การจัดหาเครื่องจักรกลและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 89,000,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยข้าว 27 แห่ง สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติและกองวิจัยและพัฒนาข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรได้ใช้เมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์ตรงตามลักษณะประจำพันธุ์ ซึ่งมีผลให้ได้ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่สูง และคุณภาพของผลผลิตได้มาตรฐาน และได้คุณภาพของข้าวเปลือก ข้าวสารและข้าวสุก ตรงตามมาตรฐาน

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

9.1.1 เมล็ดพันธุ์คัด จำนวน 290 ตัน

9.1.2 เมล็ดพันธุ์หลัก จำนวน 1,100 ตัน

9.1.3 เมล็ดพันธุ์ขยาย/จำหน่าย 64,073 ตัน

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 มีเมล็ดข้าวพันธุ์ดีชั้นพันธุ์คัด ชั้นพันธุ์หลัก และพันธุ์ขยายจำหน่ายเพียงพอ ทำให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อใช้ในการผลิตข้าว

แบบปฏิบัติงาน

พลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา (โครงการย่อยผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ ชั่วพันธุ์คัด	290	ตัน	<												ศวช./สวช.
2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ ชั่วพันธุ์หลัก	1,100	ตัน	<												ศวช./สวช.
3. กิจกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	64,073	ตัน	<												กมช.
4. กิจกรรมการควบคุมเมล็ดพันธุ์ข้าว	64,073	ตัน	<												กมช.
5. กิจกรรมการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว	64,073	ตัน	<												กมช.
6. กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเมล็ดพันธุ์	64,073	ตัน	<												กมช.

(2) โครงการย่อยสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การเกิดภัยพิบัติต่อพื้นที่ปลูกข้าว นอกจากจะทำลายและสร้างความเสียหายต่อผลผลิตข้าวในฤดูกาลผลิตโดยตรงแล้ว การให้ความช่วยเหลือต่อเกษตรกรเพื่อฟื้นฟูศักยภาพการทำนาของประเทศกลับคืนมาภายหลังการประสบภัยมักมีปัญหาอุปสรรคและเกิดความล่าช้า จากสภาวะการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี อย่างรุนแรงติดตตามมาเสมอ เนื่องจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีทั้งส่วนราชการและภาคเอกชนยังอยู่ในภาวะจำกัด แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเกษตรกรแต่ก็ไม่สามารถจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีได้ ดังนั้นเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยต่างๆ โดยเฉพาะการเกิดภัยพิบัติ กรมการข้าวจึงดำเนินการสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ภายใต้กิจกรรมสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักประกันระดับหนึ่งในการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรหากเกิดภาวะฉุกเฉินจากภัยพิบัติต่างๆ และเพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองเมล็ดพันธุ์ข้าวและกองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 สำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรือประโยชน์เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ

3.2 ช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาในพื้นที่ห่างไกลความเจริญและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวในการทำนาเพื่อการบริโภคและยังชีพเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหาร

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

สำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 21 ตัน เพื่อสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เกษตรกรตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ทั้งนี้ ชนิดพันธุ์ข้าวและปริมาณการผลิตและเก็บสำรองอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเห็นชอบและมติของคณะกรรมการสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 ประชุมชี้แจงกิจกรรมการดำเนินงาน

5.1.1 ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว/ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และหน่วยงานสังกัดกรมการข้าว ทราบแนวทางการดำเนินงานกิจกรรม

5.2 กำหนดแผนการสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.2.1 วางแผนการสำรองชนิดและปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการช่วยเหลือเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรชาวนาที่ผ่านมา นำเสนอคณะอนุกรรมการกลั่นกรองการส่งจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว และคณะกรรมการสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติพิจารณา หากคณะกรรมการเห็นชอบตามเสนอสามารถขออนุมัติกรมการข้าวผลิตและสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาต่อไป

5.3 สารองเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย

5.3.1 เกษตรกรชาวนาผู้ประสบภัยหรือชาวนาที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวในการเพาะปลูกเพื่อการยังชีพ ที่ต้องการขอสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว ยื่นคำขอรับการสนับสนุนตามแบบที่กรมการข้าวกำหนด ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ในพื้นที่ พร้อมแนบสำเนาบัตรประชาชน สำหรับกรณีเกษตรกรผู้ประสบภัยต้องแนบสำเนาประกาศเขตภัยพิบัติของจังหวัด

5.3.2 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ในพื้นที่ ตรวจสอบแบบคำขอสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ตามหลักเกณฑ์การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว และส่งแบบดังกล่าวที่ผ่านคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ให้กรมการข้าวพิจารณา

5.3.3 คณะอนุกรรมการกลั่นกรองการส่งจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว และคณะกรรมการสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ พิจารณาคำขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรชาวนา ที่ผ่านการกลั่นกรองจากหน่วยงานในพื้นที่สังกัดกรมการข้าว

5.3.4 การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.3.4.1 ให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ประสบภัยพิบัติ ทำให้ต้นข้าวที่ปลูกไว้เสียหายสิ้นเชิง หรือเสียหายมากกว่าร้อยละ 80 และจังหวัดประกาศเป็นเขตประสบภัยพิบัติในกรณีฉุกเฉินแล้ว และมีความต้องการที่จะปลูกข้าวทดแทนพื้นที่ที่เสียหายในฤดูเดียวกัน

5.3.4.2 ให้การสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ห่างไกลความเจริญและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว ในการทำนาเพื่อการบริโภคและยังชีพเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหาร

5.3.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสรุปรายงานผลการดำเนินงานหลังเสร็จสิ้นโครงการ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 500,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการผลิตและเก็บรักษาสำรองที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับมอบหมายจากกองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวนาที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : เกษตรกรได้รับการสนับสนุนพันธุ์ข้าวตามเป้าหมายโครงการ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : เกษตรกรที่ได้รับการช่วยเหลือมีความพอใจในการช่วยเหลือของทางราชการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แบบปฏิบัติงาน
พลวัตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา
(โครงการย่อยส่งเสริมผลิตพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ก.ย.			
1. ประชุมคณะกรรมการ/คณะกรรมการฯ พิจารณาสับสนุน	5	ครั้ง	<												→	สสช.
2. การผลิตและจัดส่งเมล็ดพันธุ์ข้าว	21	ตัน			<		→							<	→	สสช./กรมฯ./ศมช.

(3) โครงการย่อยเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

เทคโนโลยีการผลิตข้าว รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวของชุมชน และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ปี 2559 พบว่าศูนย์ข้าวชุมชนดังกล่าวที่มีการจัดตั้งไว้แล้วนั้น ยังคงมีการดำเนินงานกิจกรรมต่อเนื่องในรูปแบบศูนย์ข้าวชุมชน กระจายอยู่ในพื้นที่ 71 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีการดำเนินงานในลักษณะการบริหารจัดการแบบชุมชนมีส่วนร่วม ภายใต้การกำกับดูแลโดยกรมการข้าว ซึ่งได้วางระบบร่วมกับผู้แทนของศูนย์ข้าวชุมชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารศูนย์ข้าวชุมชนในทุกระดับ และการสร้างเครือข่ายในรูปแบบของคณะกรรมการ ได้แก่ จังหวัด เขต และประเทศ กล่าวได้ว่า ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นองค์กรตัวแทนของชาวนาประเทศได้อย่างแท้จริง แต่เนื่องจากในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง การบริหารจัดการศูนย์ยังไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในระดับพื้นที่มีจำนวนไม่เพียงพอจึงส่งผลให้ศูนย์ข้าวชุมชนที่จัดตั้งแล้วขาดความเข้มแข็ง ไม่สามารถดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ข้าวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนสามารถบริหารจัดการศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งมีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างเป็นระบบมากขึ้น และเป็นที่รู้จักของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งผลักดันให้ศูนย์ข้าวชุมชน เข้ามาร่วมผลักดันการทำงานเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับพื้นที่มากขึ้น และมีความสอดคล้องกับการพัฒนาตามแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กล่าวคือ การส่งเสริมการทำเกษตรในรูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นกรมการข้าวจึงเห็นสมควรจัดทำโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่ายขึ้น

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนกับกรมการข้าว และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน

3.3 เพื่อพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ให้แก่ศูนย์ข้าวชุมชนหลักและศูนย์เครือข่าย จำนวน 150 ศูนย์
- 4.2 สร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนในระดับจังหวัด เขต และประเทศ

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี สำหรับการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่ศูนย์ข้าวชุมชนหลักและศูนย์เครือข่าย จำนวน 213 ศูนย์ ๆ ละ 500 กิโลกรัม

5.2 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่

5.2.1 ประชุมเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนระดับจังหวัด จำนวน 72 จังหวัด ๆ ละ 1 วัน จำนวน 2 ครั้ง เพื่อสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนภายในจังหวัด และวางแผนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ภายในจังหวัดร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ดำเนินงานร่วมกันของศูนย์ข้าวชุมชน

5.2.2 ประชุมภาคีเครือข่ายประธานศูนย์ข้าวชุมชนและกรรมการข้าวระดับจังหวัด จำนวน 4 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน เพื่อเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายประธานศูนย์ข้าวชุมชนระดับประเทศ และสร้างความเข้าใจถึงนโยบายและแผนพัฒนาข้าวของประเทศในการสร้างความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน

5.3 จัดงานฟื้นฟูและส่งเสริมวัฒนธรรมข้าวและวิถีชาวนา จำนวน 2 ครั้ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับข้าวและชาวนา ส่งเสริมการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณีข้าวของชาวนาในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมให้คงอยู่ตลอดไป

5.4 การทำบัตรประจำตัวประธานศูนย์ข้าวชุมชน โดยจัดทำให้แก่ประธานศูนย์ข้าวชุมชนทุกศูนย์ทั่วประเทศ คณะกรรมการศูนย์ข้าวชุมชนระดับจังหวัด เขต และคณะกรรมการกลางศูนย์ข้าวชุมชนระดับประเทศ เพื่อเป็นการแสดงตัวและรับรองประธานศูนย์ข้าวชุมชน ตามระเบียบกรรมการข้าวว่าด้วยศูนย์ข้าวชุมชน พ.ศ. 2560

5.5 กิจกรรมบริหารโครงการและติดตามประเมินผล

5.5.1 จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 2 ราย

5.5.2 ติดตามประเมินผลการดำเนินงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และบริหารโครงการ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 3,887,300 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์ข้าวชุมชนที่จัดตั้งในพื้นที่ 72 จังหวัดทั่วประเทศ

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ศูนย์ข้าวชุมชนมีความเข้มแข็งในการผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เองและกระจายเมล็ดพันธุ์ดีให้พื้นที่ใกล้เคียง

8.2 ภาคีเครือข่ายกรรมการข้าวกับศูนย์ข้าวชุมชนมีความร่วมมือที่ดีในการขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวและชาวนาของประเทศ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 จำนวนศูนย์ข้าวชุมชนที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้บริการแก่ชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

9.1.2 จำนวนศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้าร่วมการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ศูนย์ข้าวชุมชนสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ดีใช้ในชุมชน และให้บริการเมล็ดพันธุ์ดีแก่สมาชิกในชุมชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของเป้าหมาย

9.2.2 มีการสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างศูนย์ข้าวชุมชนกับกรมการข้าวและหน่วยงานอื่นๆ

แบบปฏิบัติงาน

การผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา (โครงการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย															
	150	ศูนย์ เครือข่าย				←								→	สสช./ศวช./ คมช./สวช.
2. การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน															
2.1 ประชุมภาคีเครือข่ายระดับจังหวัดจำนวน 2 ครั้ง	72	จังหวัด			←	→							←	→	ศวช./คมช./สวช.
2.2 ประชุมภาคีเครือข่ายระดับประเทศ	4	ครั้ง			←						→				สสช.
3. จัดงานฟื้นฟูและส่งเสริมวัฒนธรรมข้าวและวิถีชาวนา	3	ครั้ง				←	→						←	→	สสช./ศวช. นครศรีธรรมราช
4. จัดงานแสดงผลงานศูนย์ข้าวชุมชนในเขตภาคใต้	1	ครั้ง				←							→		คมช.พัทลุง
5. ทำบัตรประจำตัวประธานศูนย์ข้าวชุมชน	2,000	บัตร				←	→								สสช./ศวช./ คมช./ศวช.
6. กิจกรรมบริหารโครงการและติดตามประเมินผล															
6.1 ติดตามงานส่วนภูมิภาค	49	ศูนย์	←											→	ศวช./คมช./สวช.
6.2 จัดทำแผนงานวิชาการเกษตร	2 คน	คน	←											→	สสช.
6.3 อำนวยการ			←											→	สสช.

(4) โครงการย่อยโรงเรียนข้าวและชาวนา

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

กรมการข้าวได้จัดตั้งกองประสานงานโครงการพระราชดำริขึ้น โดยมีภารกิจหลักในการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และโครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวงในด้านข้าว การเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้าวผ่านกระบวนการฝึกอบรม ศึกษาดูงานและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะการบูรณาการสอดคล้องตามแนวทางพระราชดำริของพระราชวงศ์แต่ละพระองค์ และพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านข้าวและชาวนา โดยการทำเป็นสถานการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติด้านข้าว ซึ่งกองประสานงานโครงการพระราชดำริมีความเหมาะสมในด้านที่ตั้ง เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางมาร่วมศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน รวมทั้งมีวิทยากรผู้มีความรู้ ความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านข้าวเป็นจำนวนมากที่พร้อมจะให้ความรู้ในทุกหลักสูตรภายใต้กองประสานงานโครงการพระราชดำริ

ทั้งนี้ การดำเนินงานโครงการดังกล่าวจะส่งผลให้มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านข้าวและชาวนาที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และโครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง โดยสามารถขยายเป็นศูนย์กลาง การศึกษาดูงานด้านข้าวในระดับสากลได้ รวมทั้งมีการจัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ทันสมัย ตอบโจทย์ด้านความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง อีกทั้ง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ทั้งเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานของตนเองและองค์กร และนำความรู้ที่ได้ไปประกอบเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองประสานงานโครงการพระราชดำริ

หน่วยสนับสนุน : กองวิจัยและพัฒนาข้าว และกองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 พัฒนาพื้นที่ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ข้าว เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านข้าว
- 3.2 พัฒนาชาวนา ได้แก่ ชาวนา ชาวนารุ่นใหม่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป รวมทั้งบุคลากรของกรมการข้าว
- 3.3 จัดระบบการจัดฝึกอบรมของกรมการข้าวให้มีความเหมาะสม และตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 3.4 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้าวในทุกมิติตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าว ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติ
- 3.5 จัดทำสถานการเรียนรู้ และแปลงสาธิตด้านข้าวให้สอดคล้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 3.6 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านข้าวและการพัฒนาชาวนา ของกรมการข้าว ผ่านองค์กรภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งภาคการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 การจัดทำสถานีเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวในด้านต่างๆ ประกอบด้วย
 - สถานีเรียนรู้ภายในอาคาร จำนวน 4 สถานี
 - สถานีเรียนรู้ภายนอกอาคาร จำนวน 8 สถานี
- 4.2 การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านข้าว จำนวน 470 คน
 - จัดการฝึกอบรมบุคคลทั่วไป 3 หลักสูตร จำนวน 420 คน และเจ้าหน้าที่ 1 หลักสูตร จำนวน 50 คน
- 4.3 การศึกษาดูงานและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของกองประสานงานโครงการพระราชดำริ จำนวน 1,530 คน

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 การจัดทำสถานีเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวในด้านต่างๆ เพื่อแสดงและเป็นสถานที่เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติของผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน รวมทั้ง ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสถานีเรียนรู้แบ่งเป็นสถานีเรียนรู้ภายในอาคารและสถานีเรียนรู้ภายนอกอาคาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 สถานีเรียนรู้ภายในอาคาร จำนวน 4 สถานี ได้แก่

- สถานีเทิดพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และจัดแสดงผลงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่กรมการข้าวร่วมดำเนินการ

- สถานีเรียนรู้การเพิ่มมูลค่าและแปรรูปข้าว
- สถานีเรียนรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว
- สถานีฝึกอบรมความรู้ด้านข้าว

5.1.2 สถานีเรียนรู้ภายนอกอาคาร จำนวน 8 สถานี ได้แก่

- สถานีเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและวัฒนธรรมประเพณีด้านข้าว
- สถานีเรียนรู้ระบบนิเวศน์ในนาข้าว
- สถานีเรียนรู้พันธุ์ข้าวและระยะการเจริญเติบโตของข้าว
- สถานีเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- สถานีเรียนรู้การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่
- สถานีเรียนรู้การปลูกพืชหลังนา
- สถานีเรียนรู้การปลูกข้าวแบบประณีต
- สถานีฝึกปฏิบัติการทำนา

5.2 การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านข้าว โดยมีกิจกรรมดังนี้

5.2.1 จัดทำหลักสูตรและวางแผนการฝึกอบรม มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

5.2.1.1 จัดทำหลักสูตรและวางแผนการฝึกอบรม โดยคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ โรงเรียนข้าวและชาวนา เพื่อร่วมพิจารณาการจัดทำหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเนื้อหาวิชาที่ตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.2.1.2 จัดทำแผนการดำเนินงานและการฝึกอบรม จำนวน 4 หลักสูตร โดยแบ่งเป็นดังนี้

5.2.1.2.1 หลักสูตรสำหรับเกษตรกร/บุคคลทั่วไป แบ่งเป็นหมวดต่างๆ ดังนี้

- หมวดการพัฒนาชาวนา จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่
- การทำนาเบื้องต้น ระยะเวลา 3 วัน จำนวน 2 รุ่นๆ ละ 30 คน
- ชาวนามืออาชีพ ระยะเวลา 4 วัน จำนวน 8 รุ่นๆ ละ 30 คน

หมวดทางเลือกการประกอบอาชีพด้านการเพิ่มมูลค่าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว จำนวน 1 หลักสูตร ระยะเวลา 2 วัน จำนวน 4 รุ่นๆ ละ 30 คน (เครื่องต้มเพื่อสุขภาพจากข้าว อาหาร/ขนมไทยจากข้าว ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากน้ำมันรำข้าว และของขั้วของฝักจากข้าว)

5.2.1.2.2 หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่กรมการข้าว และเครือข่าย

- หลักสูตรพัฒนาวิทยากรด้านข้าว ระยะเวลา 3 วัน จำนวน 1 รุ่นๆ ละ 50 คน

5.2.2 การติดตามประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งความพึงพอใจและข้อเสนอแนะในการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ภายใต้กองประสานงานโครงการพระราชดำริ

5.3 การศึกษาดูงานและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ โรงเรียนข้าวและชาวนา ภายใต้กองประสานงานโครงการพระราชดำริ ประกอบด้วย

5.3.1 การเยี่ยมชมศึกษาดูงานจากบุคคลภายนอกดูงานกองประสานงานโครงการพระราชดำริ จำนวน 1,530 คน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ องค์ความรู้ด้านข้าวครบวงจรตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการแปรรูป ประกอบด้วยสถานีเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการชมนิทรรศการหมุนเวียนที่กองประสานงานโครงการพระราชดำริจัดขึ้น

5.3.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่ สำหรับบุคคลเป้าหมายในโครงการและผู้สนใจทั่วไป

5.3.3 จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เรื่องข้าว ร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ

5.3.4 จัดทำแปลงนาทดลอง

ทั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ โรงเรียนข้าวและชาวนา 2 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ โรงเรียนข้าวและชาวนา และคณะทำงานศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ โรงเรียนข้าวและชาวนา เพื่อประสานงานและวางแผนการจัดทำสถานีเรียนรู้ ให้สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้าวและการพัฒนาชาวนาได้ โดยมีการวางแผนประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้กลุ่มบุคคลเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ ได้เข้ามาศึกษาดูงานได้ตลอดทั้งปี และเพื่อพิจารณาถ่วงถ่วงหลักสูตร และวางแผนการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ภายใต้กองประสานงานโครงการพระราชดำริ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2,500,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

7.1 กองประสานงานโครงการพระราชดำริ กรมการข้าว

7.2 ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กรมการข้าวมีแหล่งเรียนรู้ด้านข้าวและพัฒนาชาวนา ที่มีความพร้อมในองค์ความรู้ด้านข้าว ในทุกมิติตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าว และการพัฒนาชาวนา ในรูปแบบต่างๆ สำหรับให้บริการ ชาวนา ชาวนา รุ่นใหม่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยสถานี่การเรียนรู้ /แปลงสาธิตด้านข้าวสอดคล้องกับ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

8.2 ได้ระบบการจัดฝึกอบรมของกรมการข้าวที่มีให้มีความเหมาะสม และตรงตามความต้องการ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในทุกมิติตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าว ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติ

8.3 มีเครือข่ายการเรียนรู้ด้านข้าวตลอด ห่วงโซ่การผลิตข้าวและการพัฒนาชาวนา จากองค์กรภาครัฐ และเอกชน รวมทั้ง ภาคการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ร่วมกับการดำเนินงานของกรมการข้าว ทำให้ การเผยแพร่ความรู้ข่าวสารของกรมการข้าวสู่ชาวนามีความครอบคลุมทั่วถึงและรวดเร็วยิ่งขึ้น

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 จำนวนสถานี่เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวในด้านต่างๆ และพัฒนาชาวนา จำนวน 12 สถานี่

9.1.2 จำนวนผู้ศึกษาดูงานองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับข้าว และใช้บริการด้านวิชาการของกองประสานงาน โครงการพระราชดำริ ไม่น้อยกว่า 1,530 คน

9.1.3 จำนวนหลักสูตรฝึกอบรมที่กองประสานงานโครงการพระราชดำริจัด ไม่น้อยกว่า 4 หลักสูตร มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 470 คน

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ร้อยละของผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับข้าว มีความพึงพอใจ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70

9.2.2 ร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรของกองประสานงานโครงการพระราชดำริ มีความพึงพอใจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

9.2.3 ร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรของกองประสานงานโครงการพระราชดำริ มีความรู้เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

แบบปฏิบัติงาน

พลพรรคการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา (โครงการย่อยโรงเรียนข้าวและชาวนา) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปี 2561				ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. พัฒนาสถานีเรียนรู้														
1.1 สถานีเรียนรู้ในอาคาร	4 สถานี			←			→							กศร.
1.2 สถานีเรียนรู้นอกอาคาร	8 สถานี	←										→		กศร.
2. การฝึกอบรม จำนวน 4 หลักสูตร	470 คน		←				→							กศร.
2.1 จัดฝึกอบรมจำนวน จำนวน 4 หลักสูตร														กศร./ศวช./ศมช.
3. การศึกษาดูงานและการพัฒนาการดำเนินงาน														กศร.
3.1 รับผิดชอบเยี่ยมชมศึกษาดูงาน	1,530 ราย	←											→	กศร.
3.2 จัดนิทรรศการ/เอกสารเผยแพร่	6 ครั้ง	←											→	กศร.
3.3 จัดทำแปลงนาทดลอง								←				→		กศร.
4. บริหารโครงการ		←											→	กศร.

(5) โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะระบบสารสนเทศและการสื่อสาร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

กรมการข้าวได้กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งด้านสารสนเทศและการสื่อสาร โดยให้มีการสร้างฐานข้อมูลข้าว ข้อมูลการผลิต องค์กรที่ทำงานวิจัยและพัฒนาด้านข้าว พื้นที่ผลิตข้าว การพัฒนาเครื่องจักรกลในการผลิตข้าว ให้มีการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล จากกลยุทธ์ดังกล่าวได้นำไปสู่การจัดทำ คู่มือการผลิตข้าว อิเล็กทรอนิกส์สำหรับชาวนามืออาชีพ การดำเนินงาน “ศูนย์อัจฉริยะด้านข้าว Intelligence Center for Rice” โดยศูนย์อัจฉริยะด้านข้าวจะเป็นระบบฐานข้อมูลข้าวของประเทศไทย ซึ่งรวบรวมฐานข้อมูลด้านต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ฐานข้อมูลของกรมการข้าว แต่ยังรวมถึงฐานข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกมาเป็นองค์ประกอบในการจัดทำ ศูนย์อัจฉริยะด้านข้าว โดยข้อมูลจากระบบดังกล่าวนำมาใช้ประโยชน์ สรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในเชิงนโยบาย สนับสนุนระบบการตัดสินใจ และการขับเคลื่อนภารกิจเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูงของกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิรูป และการทำธุรกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า

3.2 เพื่อเพิ่มโอกาสทางอาชีพเกษตรกรและการค้าขายสินค้าของชุมชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

3.3 เพื่อพัฒนาและรวบรวมระบบฐานข้อมูลด้านข้าวของประเทศไทย โดยเป็นศูนย์กลางข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ (Computer base information system) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในเชิงธุรกิจ (business insight) ให้มีการต่อยอดการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เช่น สถานการณ์การผลิตข้าว การพยากรณ์เตือนภัยการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว สถานการณ์เมล็ดพันธุ์ข้าว การพยากรณ์เตือนภัยสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต ได้แก่ สภาวะแล้ง และน้ำท่วม เป็นต้น

3.4 เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Decision support system: DSS) และการขับเคลื่อนภารกิจเชิงกลยุทธ์

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 เป็นระบบฐานข้อมูลการผลิตข้าวของประเทศไทย โดยเป็นศูนย์กลางข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ผ่าน Mobile application

4.2 นำไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในการผลิตข้าว สนับสนุนระบบการตัดสินใจ

4.3 เป็นระบบฐานข้อมูลข้าวของประเทศไทย โดยเป็นศูนย์กลางข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์

4.4 นำไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในเชิงนโยบาย สนับสนุนระบบการตัดสินใจ

4.5 ขับเคลื่อนภารกิจเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูง ของกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการใช้ข้อมูล

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 พัฒนา Mobile Application “ฟาร์มข้าวอัจฉริยะ” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของชาวนา

- พัฒนา Mobile application “ฟาร์มข้าวอัจฉริยะ” เวอร์ชัน 2
- ถ่ายทอดวิธีการใช้งาน Mobile Application ในพื้นที่เป้าหมายตามนโยบาย คือ กลุ่มเกษตรกร นาแปลงใหญ่ นาอินทรีย์ Niche market และศูนย์ข้าวชุมชน

5.2 พัฒนาระบบงานสถานการณ์ข้าว โดยการรวบรวมข้อมูลด้านข้าว ที่มีอยู่ในระบบงาน/ฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น สถานการณ์การผลิตข้าว ข้อมูลการพยากรณ์เตือนภัยการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว สถานการณ์เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้อมูลการพยากรณ์เตือนภัยสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

5.3 จัดหาอุปกรณ์ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายกรมการข้าว

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 15,045,900 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

กรมการข้าว และหน่วยงานกรมการข้าวในส่วนภูมิภาค

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 8.1 ได้ระบบแสดงผลและรายงานสถานการณ์การผลิตข้าวในพื้นที่การผลิตต่างๆ
- 8.2 ได้ระบบการแสดงผลและรายงานสถานการณ์การศัตรูข้าว/สถานการณ์เมล็ดพันธุ์ข้าว
- 8.3 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลสำคัญเพื่อการวางแผนและบริหารจัดการในด้านที่เกี่ยวข้อง
- 8.4 ได้ Mobile application คู่มือการผลิตข้าวอิเล็กทรอนิกส์สำหรับชาวนามืออาชีพ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 กรมการข้าวได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการบริหารจัดการงานในภารกิจของกรมการข้าว

9.1.2 กรมการข้าวได้ระบบศูนย์อัจฉริยะด้านข้าวจำนวน 1 ระบบ ที่มีการแสดงผลและรายงานสถานการณ์การผลิตข้าวในพื้นที่การผลิตต่าง ๆ รวมทั้งสถานการณ์ศัตรูข้าว สถานการณ์เมล็ดพันธุ์ข้าว และสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ ด้านข้าว เป็นต้น

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสัมฤทธิ์ผลด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ

แบบปฏิบัติงาน
พลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา
(โครงการย่อยเพิ่มสมรรถนะระบบสารสนเทศและการสื่อสาร) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. กิจกรรม จัดทำคู่มือการผลิตข้าวอิเล็กทรอนิกส์สำหรับชาวนามืออาชีพ				←											
1.1 จัดฝึกอบรม ให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค กรมการข้าว) จำนวน 4 รุ่น	410	คน								←		→			คสส.
2. กิจกรรม พัฒนาศูนย์ข้าวอัจฉริยะ (Intelligence Rice Center)															
2.1 เก็บข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data validation) ด้านสถานการณ์การผลิตข้าว	1	ครั้ง/เดือน	←											→	คสส.
2.2 เก็บข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data validation) ด้านสถานการณ์ภัยพิบัติ	1	ครั้ง/เดือน	←											→	คสส.
3. กิจกรรมจัดหาอุปกรณ์ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายกรมการข้าว			←											→	คสส.

แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

3) โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งโครงการหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2512 เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดการปลูกฝิ่นและฟื้นฟูรักษาป่าต้นน้ำลำธาร ให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ เป็นผลดีแก่ทั้งชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงและประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ตามเป้าหมายของโครงการหลวงที่ว่า ช่วยชาวเขา ชาวเราและชาวโลก ได้พระราชทานเป้าหมายของโครงการหลวง คือ ช่วยชาวเขา เพื่อมนุษยธรรม ช่วยชาวไทย โดยลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร กำจัดการปลูกฝิ่น รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง คือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่เป็นป่า ทำไร่ ทำสวน ในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ส่วนทั้งสองนี้รุกรานซึ่งกันและกัน ซึ่งต่อมาโครงการฯ ได้เพิ่มเป้าหมายอีกประการหนึ่ง คือ ผลิตพืชเพื่อเพิ่มประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศ เพื่อป้องกันการทำลายป่าต้นน้ำโดยราษฎรชาวเขา และส่งเสริมการปลูกป่าทดแทน เพื่อจัดให้ราษฎรชาวเขาเลี้ยงชีพที่ทำกิน และการทำลายป่าเพื่อปลูกฝิ่น โดยดำเนินการจัดหาพันธุ์พืชที่สามารถปลูกได้ในสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศที่เป็นถิ่นที่อยู่ของราษฎรชาวเขา รวมทั้งดำเนินการฝึกอบรมราษฎรชาวเขาให้เข้าใจหลักวิชาการเกษตรที่สูง และทดลองวิจัยพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่จะสามารถขยายพันธุ์ให้แก่ราษฎร เพื่อนำไปปลูกและเลี้ยง

กรมการข้าวได้สนองพระราชดำริในการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกข้าวให้แก่ราษฎรชาวไทยภูเขา โดยได้จัดทำแปลงเรียนรู้/สาธิตการปลูกข้าว แปลงรวบรวมและศึกษาพันธุ์ข้าวพื้นเมือง แปลงสาธิตการปลูกธัญพืชเมืองหนาว แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี แปลงสาธิตป้องกันกำจัดโรคแมลง และสัตว์ศัตรูข้าว เพื่อเป็นจุดเรียนรู้วิทยาการด้านข้าวและหลักการเกษตรที่ดีตามความต้องการของแต่ละชุมชน และให้ราษฎรนำความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้มีผลผลิตข้าวสูงขึ้น และแก้ไขปัญหาข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคของชุมชนชาวไทยภูเขา รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ราษฎรชาวเขา ลดการบุกรุกทำลายป่าไม้ และการย้ายถิ่นฐานของราษฎรชาวเขา เพื่อทำการเกษตรแบบเลื่อนลอย และการปลูกฝิ่น

ทั้งนี้ การดำเนินงานโครงการหลวงของกรมการข้าวเป็นการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง มูลนิธิโครงการหลวง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) แผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะ 8 ปี (พ.ศ. 2560-2567)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองประสานงานโครงการพระราชดำริ กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองวิจัยและพัฒนาข้าว และกองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวและผลิตเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และใช้ในการปลูกในฤดูต่อไป

3.2 เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อให้ราษฎรสามารถนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้

3.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรชาวเขา ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เกษตรกร และราษฎรชาวไทยภูเขาในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 300 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

5. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 4,787,000 บาท

6. วิธีดำเนินงาน

6.1 วิเคราะห์ปัญหาในระดับพื้นที่ และสังเคราะห์องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพันธุ์และการผลิตข้าว

6.2 จัดทำเวทีประชาคม เพื่อวางแผนการส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกับราษฎรชาวเขา

6.3 การประสานงานในระดับพื้นที่ เพื่อประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนเกษตรกรและราษฎรชาวเขาเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้าว และเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริง

6.4 จัดทำแปลงเรียนรู้ แปลงนาสาธิต แปลงศึกษาเปรียบเทียบพันธุ์ และแปลงเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของเกษตรกรและราษฎรชาวเขา

6.5 สร้างสื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านข้าว

6.6 ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ ติดตาม แนะนำ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและราษฎรภูเขาในพื้นที่หลักและพื้นที่ขยายผล

7. พื้นที่ดำเนินการ

จำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน พะเยา น่าน ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และกาญจนบุรี

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สำหรับใช้ในการปลูกในฤดูต่อไป เพื่อผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

8.2 ราษฎรชาวไทยภูเขาสามารถนำความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ได้รับจากโครงการไปปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเพิ่มผลผลิตข้าว และรายได้

8.3 ราษฎรชาวไทยภูเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควบคู่กับเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : จำนวนเกษตรกร และราษฎรชาวเขาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 300 ราย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : ร้อยละของเกษตรกร และราษฎรชาวเขาที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีการนำความรู้ไปปรับใช้ในการผลิตข้าว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่จัดทำเวทีประชาคม และกำหนดแผน	27 ครั้ง			←		→								ศมข./ศวข.
2. ศึกษาและพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและเทคโนโลยีการผลิตข้าว	20 ไร่	←											→	ศมข./ศวข.
3. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยจัดทำแปลงเรียนรู้/สาธิตการผลิตข้าว ธัญพืชเมืองหนาว และแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (พื้นที่สูง)	72 ไร่	←		→					←				→	ศมข./ศวข.
4. ถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม และให้บริการวิชาการ	300 ราย	←		→					←				→	ศมข./ศวข.
5. ติดตามให้คำแนะนำ และขยายผล	30 ครั้ง	←											→	ศมข./ศวข./ กคร.
6. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ / จัดนิทรรศการ /งานรณรงค์	2 ครั้ง	←											→	กคร.
7. จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงาน	16 คน	←											→	ศมข./ศวข.
8. สรุป และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี	1 ครั้ง					←		→						กคร.

4) โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่มีพระราชดำริโครงการขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนา ยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ต่างๆ อาทิ ชาวบ้านและชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในพื้นที่สูง ชาวเขาที่อยู่ตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อความมั่นคงของประเทศ ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร เป็นต้น โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเน้นในเรื่องของการค้นคว้า ทดลอง และวิจัย หาพันธุ์พืชเศรษฐกิจใหม่ เพื่อแนะนำให้เกษตรกรนำไปปลูก โดยใช้เทคโนโลยีที่ง่ายและไม่สลับซับซ้อน ซึ่งเกษตรกรจะสามารถรับไปดำเนินการเองได้ ทำให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างมั่นคง ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐาน และที่สำคัญคือ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือเทคนิควิธีการทางการเกษตรนั้น จะต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ราษฎรสามารถพึ่งพาตนเองและอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยอนุรักษ์รักษา สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

พระราชประสงค์ประการแรกของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้เริ่มจากด้านอาหารเป็นอันดับแรก เพื่อให้คนไทยได้มีข้าวบริโภคอย่างพอเพียง ดังกระแสพระราชดำรัส เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการโคกภูแล จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2536 ความว่า “ข้าวต้องปลูก เพราะอีก 20 ปี ประชากรอาจจะ 80 ล้านคน ข้าวจะไม่พอ ถ้าลดการปลูกข้าวลงไปเรื่อยๆ ข้าวจะไม่พอ เราจะต้องซื้อข้าวจากต่างประเทศ เรื่องอะไร ประชาชนคนไทยไม่ยอม คนไทยนี้ต้องมีข้าว แม้ข้าวที่ปลูกในเมืองไทยจะสู้ข้าวที่ปลูกต่างประเทศไม่ได้ เราก็ต้องปลูก” แนวทางที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มิให้เกษตรกรพึ่งพาพืชเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว เพราะจะเกิดความเสียหายได้ง่าย เนื่องจากความแปรปรวนของตลาด และความไม่แน่นอนของธรรมชาติ หนทางแก้ไข คือ เกษตรกรควรมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือไปจากภาคเกษตร อาทิ การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ดิน หรือแหล่งน้ำ ให้อยู่ในสภาพที่จะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุด

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการ “สืบสาน รักษา ต่อยอด” แนวทางการพัฒนาเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์สืบต่อไป

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองประสานงานโครงการพระราชดำริ กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ กองวิจัยข้าวและพัฒนาข้าว
และกองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และต้นแบบการทำนาและการเกษตรแผนใหม่อย่างยั่งยืน
- 3.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สำหรับใช้เพาะปลูกในฤดูต่อไป
- 3.3 เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการเพิ่มผลผลิตข้าว และรายได้
- 3.4 เพื่อส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้ราษฎรอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เกษตรกรในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และราษฎรผู้สนใจใน 77 จังหวัด ได้รับบริการ จำนวน 42,000 ราย

5. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 35,070,100 บาท

6. วิธีดำเนินงาน

- 6.1 ศึกษาทบทวนพระราชดำริและพระราชดำรัส
- 6.2 วิเคราะห์ปัญหาในระดับพื้นที่ โดยการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มปัญหาโดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มปัญหา คือ 1) กลุ่มปัญหาที่ต้องให้บริการ ด้านความรู้และคำแนะนำ และ 2) กลุ่มปัญหาที่ต้องให้บริการด้านปัจจัยการผลิตและโครงสร้างพื้นฐาน
- 6.3 วางแผนและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน
- 6.4 การประสานงานในระดับพื้นที่ ประสานงานและบูรณาการทั้งด้านข้อมูลและการปฏิบัติงาน การวางแผนการจัดการปลูกข้าว ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งการใช้ประโยชน์ของข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและตอบสนองความต้องการของชุมชนตามแนวพระราชดำริ
- 6.5 กำหนดกิจกรรมและผลลัพธ์ของแต่ละกิจกรรม โดยสามารถแยกออกเป็น 7 กิจกรรม คือ
 - 6.5.1 ศึกษาและพัฒนา
 - 6.5.2 จัดทำแปลงเรียนรู้ และแปลงสาธิต
 - 6.5.3 จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
 - 6.5.4 ถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้บริการวิชาการ
 - 6.5.5 ติดตาม แนะนำ และขยายผล
 - 6.5.6 จัดนิทรรศการ และงานรณรงค์
 - 6.5.7 รับเสด็จฯ

7. พื้นที่ดำเนินการ

ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 77 จังหวัด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรมีผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สำหรับใช้ในการเพาะปลูกในฤดูต่อไป

8.2 เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ได้รับไปปรับใช้ในการเพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้

8.3 เกษตรกรในพื้นที่มีจิตสำนึกในการหวงแหนพื้นที่ทำกิน ช่วยกันอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

8.4 พื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน และท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : จำนวนเกษตรกรและผู้สนใจได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และบริการทางวิชาการอื่นๆ ไม่น้อยกว่า 42,000 ราย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : ร้อยละของเกษตรกรและผู้สนใจที่รับบริการมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการถ่ายทอดเทคโนโลยี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปี 2561			ปี 2562									หน่วยงาน รับผิดชอบ
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่จัดทำเวทีประชาคม และกำหนดแผน	100 ครั้ง		←	→	→									ศมช./ศวช.
2. ศึกษาและพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและเทคโนโลยีการผลิตข้าว	120 ไร่	←											→	ศมช./ศวช.
3. จัดทำแปลงสาธิต/เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว เพื่อบริโภคในครัวเรือน และแปรรูป	1,000 ไร่	←	→	→					←				→	ศมช./ศวช.
4. จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อใช้ในชุมชน	720 ไร่	←	→	→					←				→	ศมช./ศวช.
5. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ / รวมกลุ่ม / แปรรูป	27,000 ราย	←											→	ศมช./ศวช.
6. จัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ด้านข้าว และให้บริการวิชาการ	300 ครั้ง / 15,000 ราย	←	→	→	←	→	→	←	→	→	←		→	ศมช./ศวช.
7. เก็บเกี่ยว/ส่งมอบผลผลิตข้าวนาปี 2561/62 ให้แก่เกษตรกร	60 ตัน		←	→	→									ศมช./ศวช.
8. ติดตามให้คำแนะนำ และขยายผล	412 ครั้ง	←											→	ศมช./ศวช./กคร.
9. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ / จัดนิทรรศการ /งานรณรงค์	21 ครั้ง	←											→	ศมช./ศวช./กคร.
10. จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงาน	30 คน	←											→	ศมช./ศวช./กคร.
11. สรุป และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี	1 ครั้ง				←	→								กคร.

แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้

5) โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำแนวนโยบายของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานและได้จัดทำแผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เชิงยุทธศาสตร์ได้ยึดตามหลักยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน เป้าหมายที่ 3 ประชาชนในจังหวัดภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้รองจากยางพาราและไม้ผล แต่สถานการณ์การทำนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตข้าวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้นเกษตรกรได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่ากับการลงทุนเกษตรกรบางส่วนจึงเลิกทำนาและได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ส่งผลให้มีพื้นที่นาร้างเพิ่มขึ้นทุกปีและไม่ได้มีการนำพื้นที่นาร้างดังกล่าวไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด จึงมีความจำเป็นต้องทำการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างให้กลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุนสามารถประกอบอาชีพการทำนาควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพอื่นๆ ได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่เกษตรกรบางส่วนที่ยังคงทำนาอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการทำนาแบบดั้งเดิมที่สืบทอดต่อๆ กันมา ไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตต่างๆ เช่นการคัดเลือกและใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่บริสุทธิ์เพื่อลดการปลอมปนของข้าวเรือการพัฒนามาตรฐานการผลิตให้ปลอดภัยและให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้นเป็นต้นตงนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาลทั้งมิติด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรรวมทั้งมิติด้านความมั่นคง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการข้าวจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาตั้งแต่ปี 2553 โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกข้าว การอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองทางภาคใต้และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่นาดีด้วยการทำงานใน 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การฟื้นฟูนาร้างเพื่อปลูกข้าว 2) การส่งเสริมการผลิตข้าวพื้นเมือง 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (Zoning) โดยมีการเน้นให้ดำเนินงานในลักษณะการรวมกลุ่มเกษตรกรและส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นรวมทั้งการอนุรักษ์สายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองให้คงอยู่สืบต่อไป สนับสนุนให้เกษตรกรมีการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวในรูปแบบต่างๆ

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวปัตตานี และศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อการบริโภค
- 3.2 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม และพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง
- 3.3 เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกข้าวไปใช้ในพื้นที่

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 พื้นที่ปลูกข้าวให้แก่เกษตรกร 3,750 ราย ในพื้นที่นาร้างรวม 15,000 ไร่
- 4.2 สนับสนุนการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองให้แก่เกษตรกร 500 ราย ในพื้นที่ 2,000 ไร่
- 4.3 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร 500 ราย ในพื้นที่ 2,000 ไร่

5. วิธีดำเนินงาน

- 5.1 กิจกรรมฟื้นฟูนาร้างเพื่อการปลูกข้าว จำนวน 15,000 ไร่
 - 5.1.1 ปรับพื้นที่นาร้างและเตรียมดินเพื่อปลูกข้าวโดยการไถตะ ไถแปรและคราดพร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (ดำเนินการโดยกรมพัฒนาที่ดิน)
 - 5.1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมตามพื้นที่
 - 5.1.3 จัดสัมมนาสรุปและวางแผนการดำเนินงานโครงการ
 - 5.1.4 อบรมเกษตรกรหลักสูตร เทคโนโลยีการผลิตและอารักขาข้าว จำนวน 3,750 ราย
 - 5.1.5 จัดนิทรรศการ สาธิตการใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวและแสดงผลิตภัณฑ์ข้าว
 - 5.1.6 จัดทำสื่อเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าว
 - 5.1.7 ติดตามนิเทศงานทั้งของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตลอดฤดูกาลเพาะปลูก
 - 5.1.8 จ้างเหมานักวิชาการเกษตร จำนวน 5 ราย
 - 5.1.9 จ้างเหมาพนักงานขับรถยนต์ จำนวน 2 ราย
- 5.2 กิจกรรมส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 2,000 ไร่
 - 5.2.1 อบรมเกษตรกรหลักสูตร เทคโนโลยีการผลิตและอารักขาข้าว จำนวน 500 ราย
 - 5.2.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว เมล็ดพันธุ์ปอเทืองและปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมตามพื้นที่
 - 5.2.3 สนับสนุนการไถปลูกและไถกลบปอเทือง
 - 5.2.4 ติดตามนิเทศงานของส่วนภูมิภาคตลอดฤดูกาลเพาะปลูก
 - 5.2.5 จ้างเหมานักวิชาการเกษตร จำนวน 2 ราย
- 5.3 กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (Zoning) จำนวน 2,000 ไร่
 - 5.3.1 อบรมเกษตรกรหลักสูตร เทคโนโลยีการผลิตและอารักขาข้าว จำนวน 500 ราย
 - 5.3.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมตามพื้นที่
 - 5.3.3 ติดตามนิเทศงานของส่วนภูมิภาคตลอดฤดูกาลเพาะปลูก

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 18,643,300 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

- 7.1 กิจกรรมฟื้นฟูนาร้างเพื่อการปลูกข้าว จำนวน 15,000 ไร่
- 7.2 กิจกรรมส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 2000 ไร่
- 7.3 กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (Zoning) จำนวน 2,000 ไร่

หมายเหตุ : ทุกกิจกรรมดำเนินงานในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ จะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 8.1 พื้นที่นาร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถกลับมาปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค
- 8.2 ชาวนามีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่บริสุทธิ์ตรงตามพันธุ์
- 8.3 ชาวนาในพื้นที่เหมาะสมได้ผลผลิตข้าวมากขึ้นและต้นทุนในการผลิตข้าวลดลง

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

- 9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ
 - 9.1.1 ผลผลิตข้าวจากนาร้าง ไม่น้อยกว่า 6,000 ตัน (ผลผลิตข้าวในพื้นที่เป้าหมายเฉลี่ยไร่ละ 400 กิโลกรัม)
 - 9.1.2 ได้ผลผลิตข้าวพื้นเมือง ไม่น้อยกว่า 800 ตัน (ผลผลิตข้าวในพื้นที่เป้าหมายเฉลี่ยไร่ละ 400 กิโลกรัม)
- 9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
 - 9.2.1 มีพื้นที่นาได้รับการฟื้นฟูและพัฒนา ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
 - 9.2.2 เกษตรกรได้รับความรู้จากการส่งเสริมการผลิตข้าว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

แผนการปฏิบัติงาน

โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	แผนการใช้จ่ายประจำปี 2562										หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.
1. กิจกรรมฟื้นฟูนาร้างเพื่อการปลูกข้าว พื้นที่ดำเนินการ 15,000 ไร่														
1.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว	15,000	ก.ก.										↔		สสช.
1.2 สนับสนุนปุ๋ยเคมี	15,000	ก.ก.			↔									ศมช.ปน/ศวช.ปน
1.3 อบรมเกษตรกร	3,750	ราย			↔									ศมช.ปน/ศวช.ปน
1.4 จัดนิทรรศการ	1	ครั้ง											↔	ศมช.ปน
1.5 สัมมนาฟื้นฟูนาร้าง	1	ครั้ง										↔		สสช.
1.6 ผลิตรายการ	1	ครั้ง	↔											สสช.
1.7 ติดตามงาน ส่วนกลาง	4	ครั้ง			↔			↔				↔		สสช.
1.8 ติดตามงาน ส่วนส่วนภูมิภาค	10	ครั้ง			↔								↔	ศมช.ปน/ศวช.ปน
1.9 จัดทำส่วนกลาง	1	ราย	↔										↔	สสช.
1.10 จัดทำส่วนภูมิภาค	4	ครั้ง	↔										↔	ศมช.ปน/ศวช.ปน
1.11 จัดทำแผนปฏิบัติงานขั้บรณัติ	2	ครั้ง	↔										↔	ศมช.ปน/ศวช.ปน

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	แผนการใช้จ่ายประจำปี 2562										หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.
2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิตข้าวพื้นเมือง พื้นที่ดำเนินการ 2000 ไร่															
2.1 อบรมเกษตรกร	500	ราย					↔								ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.2 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว	2,000	ก.ก.										↔			ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.3 สนับสนุนปุ๋ยเคมี	2,000	ก.ก.					↔								ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.4 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปอเทือง	2,000	ก.ก.					↔								ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.5 สนับสนุนค่าไปอเทือง	2,000	ไร่									↔				ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.6 จ้างเหมาส่วนภูมิภาค	2	ราย	←											→	ศมช.ปน/ศวช.ปน
2.7 จ้างเหมาส่วนภูมิภาค	10	ครั้ง				←								→	ศมช.ปน/ศวช.ปน
3. กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (zoning) พื้นที่ดำเนินการ 2,000 ไร่															
3.1 อบรมเกษตรกร	500	ราย				↔									ศมช.ปน/ศวช.ปน
3.2 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว	2,000	ก.ก.										↔			ศมช.ปน/ศวช.ปน
3.3 สนับสนุนปุ๋ยเคมี	2,000	ก.ก.				↔									ศมช.ปน/ศวช.ปน
3.4 ติดตามให้คำแนะนำ	10	ครั้ง	←											→	ศมช.ปน/ศวช.ปน

แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิต ภาคการเกษตร

6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายพัฒนาเกษตรกรไทยเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) คือ ที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร เพื่อเป็นการพัฒนาเกษตรกรไทยในยุค AEC ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถผลิตข้าว ให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ คุณภาพสูง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ชาวนาเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากจึงมีปัญหาในด้านการผลิตข้าวในหลายประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิตข้าว ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งค่าแรงงาน ปุ๋ยเคมี สารเคมี และเมล็ดพันธุ์ ทั้งนี้เนื่องจากชาวนาส่วนใหญ่มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่สูงมากเกินไปกว่าคำแนะนำ การใช้กรรมวิธีการผลิตที่ยังไม่ถูกต้องเหมาะสมและชาวนาไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาให้มีความรู้ในการผลิตข้าว ส่งผลให้ขาดการปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้การปลูกข้าวของชาวนายังไม่ถูกต้องเหมาะสม ประกอบกับชาวนาในปัจจุบันมีอายุมาก และรายได้ต่ำ ชาวนาซึ่งเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่มีสัดส่วนรายได้จากการทำนาต่ำกว่าอาชีพการเกษตรอื่นๆ ทั้งในด้านระดับการศึกษาโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ การทำนาจึงไม่สามารถทำรายได้ให้แก่ชาวนาอย่างเพียงพอ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของชาวนาและองค์กรชาวนา คือ ขาดความเข้มแข็ง และการบริหารจัดการองค์กรที่ดีและเป็นระบบ ในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนและองค์กรชาวนาที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิตข้าวของชาวนา การจำหน่าย และการสร้างสวัสดิการของชาวนา โดยมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย จึงต้องมีการให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งในรูปสถาบันเกษตรกร เพื่อให้การกำหนดแนวทางการผลิตข้าว เป็นไปในทางเดียวกัน และมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคงแก่ชาวนาไทยได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งยกระดับให้ชาวนาอยู่อย่างมีเกียรติศักดิ์ศรีทัดเทียมอาชีพอื่นในสังคมต่อไปวิถีชีวิตไทยและการดำเนินชีวิตของคนไทย มีความเกี่ยวข้องกับข้าวมาอย่างยาวนาน

กรมการข้าวได้เห็นถึงความสำคัญต่อข้าวและชาวนาในประเด็นดังกล่าว จึงเห็นควรจัดกิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้าว และความเข้าใจด้านการผลิตข้าว การแปรรูป การตลาดให้กับเกษตรกรด้วยกัน และเพื่อเป็นการให้เกียรติชาวนาในฐานะผู้ผลิตอาหารหลักให้กับประชาชน จึงจัดกิจกรรมประกวดคัดเลือกเกษตรกรดีเด่น เป็นต้นแบบในการผลิตข้าวและการพัฒนาองค์กรชาวนา ผ่านการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และศูนย์วิจัยข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกร ให้สามารถเป็น Smart Farmer ถ่ายทอดองค์ความรู้ข้าวในแต่ละด้านให้กับเกษตรกร และบุคคลทั่วไปได้

3.2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการทำนาให้กับเยาวชน และนักเรียน รวมถึงการได้เรียนรู้ และเข้าใจวิถีชีวิตการทำนา

3.3 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาและสถาบันชาวนา มีการตื่นตัวแข่งขันในการพัฒนาการผลิตข้าว และเป็นสถานที่เรียนรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันชาวนาที่เกี่ยวข้อง

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 สร้างและพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 11,250 ราย

4.2 ศูนย์เรียนรู้เรื่องข้าวในโรงเรียน จำนวน 102 โรงเรียน

4.3 คัดเลือกเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ จำนวน 4 สาขา

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

5.1.1 การฝึกอบรมเกษตรกร Existing Smart Farmer เพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer Model) โดยการจัดฝึกอบรม 1 รุ่น จากการคัดเลือกเกษตรกรระดับ Existing Smart Farmer จำนวน 100 ราย จากเกษตรกรที่ผ่านการคัดกรอง ปี 2557 – 2561

5.1.2 การฝึกอบรมองค์ความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ 6 ด้านเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โดยฝึกอบรมเกษตรกรที่เป็นสมาชิกนาแปลงใหญ่ที่ดำเนินการในปี 2562 จำนวนรวมทั้งสิ้น 839 แปลงๆ ละ 6 หลักสูตรๆ ละ 1 คน รวม 5,034 คน จะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ของเกษตรกรเอง ในด้านที่ได้รับการฝึกอบรม อัตราการถ่ายทอดองค์ความรู้ เกษตรกร 1 ราย ถ่ายทอดให้เกษตรกร 6 ราย/หลักสูตร ยกเว้นหลักสูตร Young Smart Farmer

- 1) หลักสูตร การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ
- 2) หลักสูตร Young Smart Farmer
- 3) หลักสูตร เครื่องจักรกลทางการเกษตร
- 4) หลักสูตร การตรวจรับรอง GAP ข้าว
- 5) หลักสูตร การบริหารจัดการศัตรูข้าว
- 6) หลักสูตร การจัดการดินและปุ๋ยในแปลงข้าว

5.1.3 ประชุมวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานโครงการ จำนวน 1 ครั้ง เพื่อการจัดทำแผนการสร้างและพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง โดยการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่

5.1.4 อบรมเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ จำนวน 1 ครั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ เข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ ที่ถูกต้องชัดเจน และเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ อีกทั้งเพื่อสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ

5.1.5 ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2562 และการวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ ให้สอดคล้องกับการของบประมาณ ปี 2563

5.1.6 สัมมนาเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer Model) กับผู้ประกอบการแปรรูปและการส่งออก จำนวน 100 ราย โดยแบ่งการจัดสัมมนา 2 ครั้ง ครั้งละ 50 ราย

5.1.7 จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร Smart Farmer โดยการนำรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการคัดกรองระดับ Developing ระดับ Existing Smart Farmer และระดับ Smart Farmer Model คัดกรองเพื่อจัดระดับเกษตรกรให้ตรงตามระดับชั้น ดำเนินการในพื้นที่ 68 จังหวัด

5.1.8 จัดทำคู่มือโครงการ คู่มือชาวนาอาสา สื่อวีดิทัศน์ และสื่อเผยแพร่เพื่อพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

5.2 กิจกรรมศูนย์เรียนรู้เรื่องข้าวในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เรื่องข้าว วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าว ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการผลิตข้าวและชาวนาไทย จำนวน 102 โรงเรียน และจัดทำสื่อวีดิทัศน์ สื่อเผยแพร่ และสมุดศูนย์เรียนรู้เรื่องข้าวในโรงเรียน

5.3 กิจกรรมประกวดคัดเลือกเกษตรกรดีเด่น ประกอบด้วย การคัดเลือกเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดีเด่น จำนวน 4 สาขา ได้แก่ 1) เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพทำนา 2) กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดีเด่นแห่งชาติ 3) ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนดีเด่นแห่งชาติ ประเภทข้าวหอมมะลิ และ 4) ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนดีเด่นแห่งชาติประเภทข้าวอื่นๆ โดยมีการแบ่งระดับคัดเลือกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับศูนย์ ระดับภาค และระดับชาติ โดยผู้ที่ได้รับการตัดสินเป็นเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติจะได้เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประจำปี ณ พลับพลาที่ประทับมณฑลพิธีท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร สำหรับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรที่ได้อันดับต่างๆ นอกเหนือจากดังกล่าวข้างต้นจะได้รับรางวัลจากกรมการข้าว

5.4 บริหารจัดการโครงการ

5.4.1 การติดตามนิเทศงานและประเมินผลโครงการ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

5.4.2 การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 16,677,800 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

72 จังหวัด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว การบริหารจัดการ การตลาด และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านข้าว จากเกษตรกรสู่เกษตรกร

8.2 เกษตรกรดีเด่นและสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ จำนวน 4 สาขาที่เป็นต้นแบบในการผลิตข้าว และการพัฒนาองค์กรชาวนา

8.3 เยาวชนได้รับการปลูกฝังเรื่องการปลูกข้าว เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการผลิตข้าว และอาชีพชาวนา

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 การสร้างและพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 11,250 ราย

9.1.2 ศูนย์เรียนรู้เรื่องข้าวในโรงเรียน จำนวน 102 โรงเรียน

9.1.3 เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ จำนวน 4 สาขา

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 เกษตรกรมีความพึงพอใจการรับบริการถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

9.2.2 ผู้นำองค์กรชาวนามีความรู้ด้านการบริหารจัดการองค์กรเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 ของเป้าหมาย

แบบปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเบรื่อง ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. กิจกรรม การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง 1) ฝึกอบรมเกษตรกร Existing Farmer 100 ราย เพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรต้นแบบ (Model Smart Farmer) 2) การฝึกอบรมองค์ความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ 6 ด้านเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 3) อบรมเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ	100	ราย		←	→										สสช./สวช./ กมช./กวช./ คมช./ศวช.
	5,034	ราย				←				→					สสช./สวช./ กมช./กวช./ คมช./ศวช.
	45	ราย	←	→											สสช./สวช./ กมช./กวช./ คมช./ศวช.
	1	ครั้ง		←	→										สสช./สวช./ กมช./กวช./ คมช./ศวช.
5) สัมมนาเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ (Model Smart Farmer) กับผู้ประกอบการแปรรูปและการส่งออก (จำนวน 1 ครั้ง)	100	ราย								←	→				สสช.
6) จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร Smart Farmer โดยนำรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการคัดกรอง ระดับ Developing ระดับ Existing Smart Farmer และระดับ Smart Farmer Model นำมาคัดกรองเพื่อจัดระดับเกษตรกรให้ตรงตามระดับขึ้น	50	ศูนย์			←									→	สสช./สวช./ กมช./กวช./ คมช./ศวช.

แบบปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนากษตรกรปราดเปรื่อง ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
7) คู่มือโครงการ คู่มือชาวอาสา สื่อวีดิทัศน์ และสื่อเผยแพร่ เพื่อพัฒนากษตรกรปราดเปรื่อง 7.1) คู่มือโครงการ 7.2) สื่อเผยแพร่เพื่อพัฒนากษตรกรปราดเปรื่อง 7.3) คู่มือชาวอาสา 7.4) นำสื่อมวลชนศึกษาดูงานด้านการพัฒนากษตรกร ปราดเปรื่อง (500,000)			←	→					←	→		↔		สสช.	
	102	โรงเรียน	←									→		สวช. คมข ศวช.	
	102	โรงเรียน							↔					สสช.	
	4	สาขา	←										→	กช./กวม./สสช./ สวช./คมข./ศวช.	
4. บริหารจัดการตามภารกิจภายใต้โครงการ															
1) ติดตามนิเทศงาน (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับ จนท.ส่วนภูมิภาค)	50	ศูนย์	←										→	ศวช./คมข.	
2) ติดตามนิเทศงาน (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับ จนท.สวช.)	1	ศูนย์	←										→	สวช.	
3) ติดตามนิเทศงาน (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับ จนท.ส่วนกลาง)	1	หน่วยงาน	←										→	สสช.	

แผนปฏิบัติการ
โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเบรื่อง ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.
4) เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงาน (ส่วนกลาง)	6	ราย	<											>	สสช.
5) เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงาน (ส่วนภูมิภาค)	25	ราย	<											>	ศวช./ คมช.
6) สรุปประเมินผลโครงการ (จัดทำเอกสาร)	1	ครั้ง												↔	สสช.
5. อำนวยการ			<											>	
1) สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว	1	สำนัก													สสช.
2) สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ	1	สถาบัน													สวช.
3) ภูมิภาค	50	ศูนย์													คมช./ศวช.

7) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งในหลายมิติด้วยกัน ทั้งมิติเศรษฐกิจ มิติทางสังคมมิติวัฒนธรรม มิติทางการเมือง และมิติด้านความมั่นคงทางอาหาร โดยปัจจุบันปีหนึ่งๆ มีชาวนาที่เพาะปลูกข้าวประมาณ 3.7 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 65 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด พื้นที่ปลูกข้าวประมาณปีละ 62.45 ล้านไร่ ให้ผลผลิตปีละประมาณ 27.01 ล้านตันข้าวเปลือก

ในเวทีการค้าโลก ปัจจุบันมีการกำหนดมาตรการกีดกันทางการค้าโดยใช้ข้อกำหนดทางเทคนิค (Technical barrier to Trade) ขึ้นแทนการกำหนดภาษีนำเข้า ประเทศที่มีความพร้อมทางด้านวิชาการและการพัฒนาระบบการผลิตให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับจะมีความได้เปรียบในเวทีการค้าระดับต่างๆ มาตรการดังกล่าวนี้จะมีผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอาหารส่งออกโดยตรง ซึ่งรวมถึงสินค้าข้าวของประเทศไทยที่ในอดีตเคยมีปริมาณส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยในปัจจุบันกระแสการรักสุขภาพ ความต้องการซื้อสินค้าที่หลากหลาย ความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า และการสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งผลิตได้ (Traceability) ของผู้บริโภค จึงส่งผลให้ประเทศผู้ผลิตข้าวจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สินค้าข้าวตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย อีกทั้งประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการค้าข้าวของไทยก็มีการพัฒนาศักยภาพในการผลิตข้าวสูงขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่สูงในราคาต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศไทย

การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าวตามมาตรฐานต่างๆ ที่ถูกกำหนดขึ้น ในประเทศไทยประกอบด้วย ระบบการตรวจสอบและรับรองการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) เป็นการตรวจสอบและรับรองสำหรับแปลงที่เกษตรกรมีการปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามระบบมาตรฐาน มกษ.4406-2560 เป็นการเพิ่มจำนวนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ เข้าสู่ตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวเกษตรกรที่ดำเนินการผลิตข้าวที่ได้มาตรฐานจะนำเมล็ดพันธุ์ที่ได้ เข้าสู่ระบบการผลิตข้าวGAP ซึ่งเป็นระบบการผลิตข้าวที่ทำให้ข้าวมีคุณภาพ ปลอดภัยต่อการบริโภค ผลผลิตข้าวมีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมีเปอร์เซ็นต์ต้นข้าวสูง มีระบบการตรวจสอบและรับรองตามมาตรฐานของ มกษ.4000-2552 และ มกษ.4401-2551 ผลผลิตที่ได้ถูกเป็นวัตถุดิบป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตในโรงสีข้าว GMP ซึ่งมีการสืบทอดสภาพที่มีความสะอาดและปลอดภัย และได้รับการตรวจสอบและรับรองตามมาตรฐานของ มกษ.4403-2553 หลังจากนั้นก็จะดำเนินการบรรจุเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวที่ได้มาตรฐานตาม มกษ.4000-2546 และ มกษ.4004-2555 โดยมีตรารับรอง Q ซึ่งเป็นเครื่องหมายการรับรองคุณภาพของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระบวนการตรวจสอบรับรองที่เริ่มห่วงโซ่การผลิตตั้งแต่การเพาะปลูกข้าวของเกษตรกร จากนั้นจะได้เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ซึ่งเป็นการจัดเตรียมวัตถุดิบ เพื่อป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตในโรงสีข้าว GMP หลังจากนั้นผลิตภัณฑ์ข้าวสารที่ได้จะถูกขนส่งไปที่ร้านค้า ก่อนถึงมือผู้บริโภค จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริโภคในประเทศได้บริโภคข้าวที่มีคุณภาพดี และยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในต่างประเทศอีกด้วย

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์

หน่วยงานสนับสนุน : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว
กองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) ของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร นาแปลงใหญ่ ศูนย์ข้าวชุมชน สหกรณ์การเกษตร สมาคม/ชมรมผู้ผลิตและผู้ประกอบการภาคเอกชน ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3.2 เพื่อตรวจประเมินเบื้องต้นให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ ภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

3.3 เพื่อตรวจสอบรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ ทั้งภายในและภายนอกโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3.4 เพื่อตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร นาแปลงใหญ่ ให้ได้ผลผลิตข้าวเปลือกมีคุณภาพได้มาตรฐาน

3.5 เพื่อตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว GMP และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าว Q ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3.6 เพื่อพัฒนาระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว และพัฒนาบุคลากรในระบบให้เพียงพอและมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) แบบกลุ่ม จำนวน 100 กลุ่ม สถานที่รวบรวม คัดบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 50 แห่ง

4.2 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์เบื้องต้น (T1) โครงการเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์(1ล้านไร่) จำนวน 40,000 แปลง

4.3 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์โครงการเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ (1ล้านไร่) จำนวน 910 กลุ่ม

4.4 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 1,000 แปลง

4.5 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าว GAP จำนวน 1,000 แปลง

4.6 ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว จำนวน 20 โรง

4.7 ตรวจสอบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าว จำนวน 20 แห่ง

4.8 ตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว GAP ตามระบบ ISO / IEC 17065: 2012 จำนวน 200 แปลง

4.9 ตรวจติดตาม ควบคุม กำกับสถานประกอบการธุรกิจเมล็ดพันธุ์ควบคุม(ข้าวเปลือก) ตาม พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 500 แห่ง

4.10 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวคุณภาพ
แก่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนทั่วไป จำนวน 1 งาน

4.11 พัฒนาระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจในสินค้าข้าวให้ได้มาตรฐาน

4.11.1 พัฒนาระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ จำนวน 1 ระบบ

4.11.2 สัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว จำนวน 40 คน

4.11.3 สัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจประเมินระบบการรับรองมาตรฐานข้าว จำนวน 150 คน

4.11.4 พัฒนาผู้ตรวจประเมินระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว GAP Seed จำนวน 50 คน

4.11.5 สัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ.พันธุ์พืชพ.ศ. 2518 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม จำนวน 100 คน

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว

รับรายชื่อเกษตรกรจากกองเมล็ดพันธุ์ กรมการข้าว กรมการข้าวแต่งตั้งคณะผู้ตรวจประเมิน และ
แต่งตั้งคณะทบทวน และดำเนินการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินกรมการข้าวหรือดำเนินการจัดจ้างหน่วยงาน
ภายนอก (Outsource) ที่มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติที่กรมการข้าวกำหนด ตรวจประเมินตามมาตรฐาน
ดังนี้

5.1.1 ตรวจประเมินตามแบบการตรวจประเมินระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตามข้อกำหนด
มกษ. 4406-2560

5.1.2 สุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อตรวจสอบคุณภาพ (ระเบียบกรมการข้าว ว่าด้วยมาตรฐาน
คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว พ.ศ.2552 และประกาศกรมการข้าว เรื่อง กำหนดมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว (Rice Seed
Standard) พ.ศ. 2557

5.1.3 เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวดำเนินการติดตามนิเทศผู้ตรวจประเมิน
ภายนอก (Outsource) ติดตามการปฏิบัติตามระบบมาตรฐานของเกษตรกร

5.1.4 การทบทวนผลและออกใบรับรอง ผู้ตรวจประเมินของกรมการข้าวหรือหน่วยงานภายนอก
ที่ได้รับการว่าจ้าง จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินฯ เสนอคณะทบทวนผลการตรวจประเมินฯ ทำการประชุม
ทบทวนผลการตรวจประเมินและเสนออธิบดีกรมการข้าวเพื่อออกใบรับรองตามมาตรฐาน ที่ขอการรับรอง

5.2 การตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์

5.2.1 การตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์เบื้องต้น

รับรายชื่อเกษตรกรจากกองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าวแต่งตั้งคณะผู้ตรวจประเมิน
และแต่งตั้งคณะทบทวน และดำเนินการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินกรมการข้าวหรือดำเนินการจัดจ้าง
หน่วยงานภายนอก (Outsource) ที่มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติที่กรมการข้าวกำหนด โดยผู้ตรวจประเมิน
ดำเนินการตรวจประเมินเบื้องต้นตามข้อกำหนด 5 ข้อตามแบบประเมินเบื้องต้นของเกษตรกร โดยมีรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

5.2.1.1 พื้นที่ปลูก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว
5.2.1.2 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

5.2.1.3 การจัดการดินและปุ๋ย ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน หรือกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้ามใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรทุกชนิด

5.2.1.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

5.2.1.4.1 แหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์ หรือเมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้

5.2.1.4.2 การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำนองการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าวป้องกันกำจัดตามศัตรูพืชและข้าววัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว

5.2.1.4.3 มาตรการป้องกันการปนเปื้อน พื้นที่ปลูกจะต้องห่างจากแหล่งกำเนิดวัตถุอันตราย หากมีจะต้องทำแนวป้องกันการปนเปื้อนทั้งทางน้ำและอากาศ

5.2.1.5 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล(แหล่งผลิต) ต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำใช้ การจัดการดินและปุ๋ย การเตรียมการกำจัดต้นข้าวพันธุ์อื่นปน การสำรวจและการเข้า ทำลายของศัตรูพืชและการจัดการ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจประเมินครบทั้ง 5 ข้อกำหนด กรมการข้าวจะดำเนินการทบทวนผลการตรวจประเมิน และจัดทำใบรับรองให้แก่เกษตรกรที่ผ่านการประเมินเบื้องต้นเพื่อใช้ในการจำหน่ายผลผลิต ต่อไป

5.2.2 การตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์

รับรายชื่อเกษตรกรจากกองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าวแต่งตั้งคณะผู้ตรวจประเมินและแต่งตั้งคณะทบทวน และดำเนินการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมินกรมการข้าวหรือดำเนินการจัดจ้างหน่วยงานภายนอก (Outsource) ที่มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติที่กรมการข้าวกำหนด โดยผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมินตามมาตรฐาน ดังนี้

5.2.2.1 ดำเนินการตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ให้เกษตรกร หรือผู้ประกอบการตามข้อกำหนดตามข้อกำหนดของระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มกษ. 9000 เล่ม 1 และ เล่ม 4 ข้าวอินทรีย์

5.2.2.2 สุ่มตัวอย่างดิน น้ำ และผลิตภัณฑ์ข้าวเพื่อตรวจวิเคราะห์ปริมาณสารเคมีตกค้าง

5.2.2.3 เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวดำเนินการติดตามนิเทศผู้ตรวจประเมินภายนอก (Outsource) ติดตามการปฏิบัติตามระบบมาตรฐานของเกษตรกร

5.2.2.4 การทบทวนผลและออกใบรับรอง ผู้ตรวจประเมินของกรมการข้าวหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับการว่าจ้าง จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินฯ เสนอคณะทบทวนผลการตรวจประเมินฯ ทำการประชุมทบทวนผลการตรวจประเมินและเสนออธิบดีกรมการข้าวเพื่อออกใบรับรองตามมาตรฐานที่ขอการรับรอง

5.3 การตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว GAP

รับรายชื่อเกษตรกรจากสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว และหน่วยงานอื่นๆ กรมการข้าวแต่งตั้งคณะผู้ตรวจประเมิน และแต่งตั้งคณะทบทวน และดำเนินการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมิน กรมการข้าวหรือดำเนินการจัดจ้างหน่วยงานภายนอก (Outsource)/ที่มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติที่กรมการข้าวกำหนด โดยผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมินตามมาตรฐาน ดังนี้

5.3.1 ผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมินตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มกษ. 4400-2552 และ มกษ. 4401-2551) ตรวจประเมินเพื่อให้การรับรองสำหรับเกษตรกรที่ขอการรับรองใหม่ทุกข้อกำหนดตามมาตรฐานและตรวจติดตามเพื่อคงอายุการรับรองของเกษตรกรรายเดิม ที่ได้รับใบรับรองจากกรมการข้าว โดยมีการตรวจติดตามเป็นไปในลักษณะสุ่มตรวจประเมินในประเด็นที่เป็นจุดวิกฤตของระบบการผลิตข้าว GAP

5.3.2 เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวดำเนินการติดตามนิเทศผู้ตรวจประเมิน ภายนอก (Outsource) ติดตามการปฏิบัติตามระบบมาตรฐานของเกษตรกร

5.3.3 ตรวจวิเคราะห์คุณภาพในการสี (ข้าวแดง พันธุ์ปน และต้นข้าว) และสารเคมีตกค้างในตัวอย่างดิน น้ำ และผลผลิตข้าวเปลือก

5.3.4 การทบทวนผลและออกใบรับรอง ผู้ตรวจประเมินของกรมการข้าวหรือหน่วยงานภายนอก ที่ได้รับการว่าจ้าง จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินฯ เสนอกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการทบทวนและเสนออธิบดีกรมการข้าวเพื่อออกใบรับรองตามมาตรฐานที่ขอการรับรอง

5.4 ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว และผลิตภัณฑ์ข้าว

รับรายชื่อเป้าหมายจากสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว และหน่วยงานอื่นๆ กรมการข้าวแต่งตั้งคณะผู้ตรวจประเมิน และแต่งตั้งคณะทบทวน และดำเนินการตรวจประเมินโดยผู้ตรวจประเมิน กรมการข้าวหรือดำเนินการจัดจ้างหน่วยงานภายนอก (Outsource) ที่มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติที่กรมการข้าวกำหนด โดยผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมินตามมาตรฐาน ดังนี้

5.4.1 ดำเนินการตรวจประเมินตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มกษ. 4403-2553) ดำเนินการตรวจประเมินครั้งแรก (First stage) เพื่อประเมินความพร้อมของโรงสีข้าว และดำเนินการตรวจประเมิน ครั้งที่ 2 (Second stage) เพื่อให้การรับรองระบบโรงสีข้าว GMP และผลิตภัณฑ์ข้าว

5.4.2 สุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ข้าวเพื่อวิเคราะห์คุณภาพ

5.4.3 การทบทวนผลและออกใบรับรอง ผู้ตรวจประเมินของกรมการข้าวหรือหน่วยงานภายนอก ที่ได้รับการว่าจ้าง จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินฯ เสนอคณะทบทวนผลการตรวจประเมินฯ ทำการประชุม ทบทวนผลการตรวจประเมินและเสนออธิบดีกรมการข้าวเพื่อออกใบรับรองตามมาตรฐานที่ขอการรับรอง

5.5 พัฒนาระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจในสินค้าข้าว

5.5.1 ฝึกอบรมผู้ตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว GAP ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) และระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในระบบมาตรฐานโดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

5.5.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ องค์ความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตข้าว GAP โรงสีข้าว GMP แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 66,804,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐาน ในพื้นที่ 77 จังหวัด ในประเทศไทย

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ผลที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

8.1.1 สินค้าข้าวที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองมีมูลค่าสูง เนื่องจากสามารถส่งเข้าสู่ระบบการตลาดในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สนองตอบความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ เป็นผลทำให้ข้าวมีราคาสูงขึ้นตามกลไกของอุปสงค์และอุปทานในระบบการตลาด

8.1.2 การปฏิบัติตามระบบข้าวอินทรีย์ และ GAP ข้าว ทำให้เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะส่งผลต่อการรักษาสมดุลของสภาพแวดล้อมในแปลงนา และชุมชน ซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ที่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติในวงกว้างอย่างยั่งยืน เพื่อลดและบรรเทาภาวะโลกร้อนที่กำลังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการเกษตรต่อไป

8.2 ผลที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมการข้าวมีระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าวอินทรีย์ โรงสีข้าว GMP และผลิตภัณฑ์ข้าวที่ได้รับการยอมรับเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวสู่ระบบการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP มากขึ้น เกษตรกรมีความเข้มแข็งในการพัฒนาการผลิตข้าว สามารถแข่งขันได้ในระบบการค้าสมัยใหม่ มีระบบฐานข้อมูลของระบบการตรวจสอบและรับรอง เพื่อรองรับระบบการตามสอบย้อนกลับ ขยายพื้นที่และผลผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ในการผลิตข้าวคุณภาพมาตรฐาน เพิ่มจำนวนและประสิทธิภาพผู้ตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว GAP และระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกิดประสิทธิภาพของการบูรณาการโครงการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกรมการข้าว

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 แปลงเกษตรกรและสถานประกอบการที่ขอการรับรอง ได้รับการรับรองระบบมาตรฐานการผลิตข้าวคุณภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของเป้าหมาย

9.1.2 ผู้เข้าร่วมการอบรมพัฒนาผู้ตรวจประเมินในระบบการผลิตข้าวคุณภาพ มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของเป้าหมายการพัฒนาทั้งหมด

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

ผลการตรวจสอบและรับรองการระบบผลิตข้าวได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้ผลิตและผู้บริโภค ผลผลิตข้าวในระบบการผลิตตามมาตรฐาน มีราคาแตกต่างจากผลผลิตข้าวทั่วไป

โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี2561			ปี2562										หน่วยงาน รับผิดชอบ			
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.		พ.ย.	ธ.ค.	
โครงการตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าว																		กรข.	
1. ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed)																			
1.1 ตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าว คัดบรรจุ เมล็ดพันธุ์ข้าว	50	แห่ง																	→
1.2 ตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าว คัดบรรจุ เมล็ดพันธุ์ข้าว	100	กลุ่ม																	→
2. ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์/อินทรีย์เบื้องต้น (ORG)																			
2.1 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ (T2 T3 ปี 61)	900	กลุ่ม			←														→
3. ตรวจสอบและรับรองระบบมาตรฐานข้าว (GAP Grain)																			
3.1 ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว ตามระบบ ISO/IEC 17065 : 2012 โดย จนท.กรมการข้าว	200	แปลง			←														→
3.2 ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว	20	โรง			←														→
3.3 ตรวจสอบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าว	20	แห่ง			←														→
3.4 ตรวจสอบรับรองเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้	20	แห่ง			←														→
4. จัดทำเอกสารตรวจประเมิน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์																			
4.1 จัดทำคู่มือ และเอกสารประกอบการตรวจประเมินระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	6,000	ชุด						←											
4.2 จัดทำคู่มือ และเอกสารประกอบการตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์	50,000	ชุด						←											
4.3 จัดทำคู่มือ และเอกสารประกอบการตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว GAP	5,000	ชุด						←											
4.4 จัดทำทะเบียนใบรับรอง	1	งาน						←										→	
4.5 จัดทำเอกสารเผยแพร่ระบบมาตรฐานการรับรองข้าว	10,000	ชุด						←											
4.6 จัดงานประชาสัมพันธ์ระบบตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว	1	งาน						←										→	

แบบปฏิบัติงาน
โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562										หน่วยงานรับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	กรกฎ
5. พัฒนาระบบ การตรวจสอบและรับรองคุณภาพ ให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจในสินค้า																		
5.1 พัฒนาระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์	1	ระบบ		←										→				
5.2 สัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว	40	คน		↔														
5.3 สัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานข้าว	150	คน		↔														
5.4 พัฒนาผู้ตรวจประเมินระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	50	คน		↔														
5.5 สัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. พันธุ์พืชฯ	100	คน				↔												
6. จัดหาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว และผลิตภัณฑ์																		
6.1 เจ้าหน้าที่วิชาชีพเฉพาะ (เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์)	3	คน		←										→				
6.2 ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร	19	คน		←										→				
6.3 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ การเงินและบัญชี พัสดุ	8	คน		←										→				
6.4 พนักงานขับรถยนต์	4	คน		←										→				
7. ตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและควบคุมสถานประกอบการฯ (โอนให้ศูนย์)																		
7.1 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ (นอกถ่านไร่)	1,000	แปลง	↔	↔				↔										
7.2 ตรวจสอบระบบการผลิตข้าวอินทรีย์เบื้องต้น (T1)	40,000	ราย	↔	↔				↔										
7.3 ตรวจสอบและรับรองระบบการผลิตข้าว GAP (นอกถ่านแปลงใหญ่)	1,000	แปลง	↔	↔				↔										
7.4 ตรวจสอบติดตามควบคุมกำกับสถานประกอบการธุรกิจเมล็ดพันธุ์ควบคุม	500	ร้าน	↔	↔				↔										
7.5 จัดซื้อหมักพิมพ์ และกระดาษสำหรับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและศูนย์วิจัยข้าว	51	ชุด	↔	↔				↔										
8. บริหารจัดการโครงการ	-	-																

8) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตรประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาโรคแมลง และพื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตเพิ่มปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบ พบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรและเกษตรกรด้วยกันเอง โดยมีหน่วยงานของกรมการข้าวในพื้นที่ให้การสนับสนุนความรู้ และการบริการด้านวิชาการให้กับเกษตรกรเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ ซึ่งมีช่องทางการถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวนาผ่านการดำเนินงานของโครงการต่างๆ อีกทั้งยังมีหน่วยบริการชาวนา ประกอบด้วย ศูนย์บริการชาวนา และหน่วยเคลื่อนที่เร็ว ซึ่งศูนย์บริการชาวนา ตั้งอยู่ตามศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ เกษตรกรสามารถเข้ารับบริการด้านวิชาการ เอกสารเผยแพร่ ตลอดจนปรึกษาด้านปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำนา และการเกษตรอื่นๆ ส่วนหน่วยเคลื่อนที่เร็ว จะเป็นรถที่ออกให้บริการด้านการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ชาวนาในพื้นที่ในสถานการณ์ปกติและเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนภารกิจของกรมการข้าวในเรื่องการให้บริการชาวนาในพื้นที่ และเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติภารกิจของหน่วยบริการชาวนาจึงเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการกับชาวนาอย่างใกล้ชิดและทันต่อเหตุการณ์

กรมการข้าวได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จึงเห็นสมควรจัดทำโครงการเพื่อสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรโดยเฉพาะด้านข้าว และทันต่อสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าว และภัยธรรมชาติผ่านการดำเนินการของโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ
ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว การบริหารจัดการ การตลาด และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านข้าวให้แก่เกษตรกร และเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

3.2 เพื่อให้บริการชาวนาด้านวิชาการ การถ่ายทอดความรู้ การให้คำปรึกษาการติดตามข้อมูลสถานการณ์ระบาดของศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาด้านข้าว การติดตามช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ ณ พื้นที่ชุมชนหมู่บ้าน และหน่วยงานของกรมการข้าวส่วนภูมิภาค

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 882 ศูนย์ (ศพก.ข้าว จำนวน 442 ศูนย์ ศพก.ไร่นาสวนผสม จำนวน 85 ศูนย์ และ ศพก.อื่น จำนวน 355 ศูนย์ *)

4.2 ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว จำนวน 1,286 ศูนย์ *

4.3 ศูนย์บริการชาวนา 51 ศูนย์ และหน่วยเคลื่อนที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี 51 หน่วย (ตั้งอยู่ ณ หน่วยงานของกรมการข้าวทั่วประเทศ)

หมายเหตุ * ข้อมูลจำนวน ศพก.ด้านข้าว ศพก.ไร่นาสวนผสม และศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าวจากหน้าเว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร (<http://alc.doae.go.th/>) ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2561 โดยการนำข้อมูลมาใช้ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2561

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

5.1.1 จัดทำโมเดลการเรียนรู้ด้านข้าว เพื่อเป็นฐานเรียนรู้ในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตามหน่วยงานของกรมการข้าวส่วนภูมิภาคที่รับผิดชอบ ศพก.ข้าว จำนวน 48 ศูนย์

5.1.2 การพัฒนาฐานเรียนรู้ โดยการสนับสนุนสื่อวารสาร วัสดุอุปกรณ์ การจัดทำฐานเรียนรู้เรื่องข้าว ให้กับ ศพก.ข้าว จำนวน 442 ศูนย์ ศพก.ไร่นาสวนผสม จำนวน 85 ศูนย์ และศพก.อื่น จำนวน 355 ศูนย์

5.1.3 การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ โดยการอบรมให้เป็นวิทยากรด้านข้าว ในพื้นที่ ศพก.ข้าว จำนวน 6 ศูนย์ 6 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้)

5.2 การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

5.2.1 กิจกรรมหน่วยเคลื่อนที่เร็ว และหน่วยบริการชาวนาเคลื่อนที่แบบเบ็ดเสร็จ

5.2.1.1 จัดประชุมชี้แจงโครงการ/กิจกรรม

5.2.1.2 สนับสนุนการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ ให้กับศูนย์บริการชาวนา หน่วยเคลื่อนที่ตรวจสอบสุขภาพข้าวและหน่วยเคลื่อนที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี

5.2.1.3 การติดตามและรายงานผล การปฏิบัติงานประจำเดือน

5.2.2 อบรมเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ จำนวน 1 ครั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ เข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ ที่ถูกต้องชัดเจน และเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ อีกทั้งเพื่อสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ

5.2.3 ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ ปี 25562 และการวางแผนการดำเนินงานโครงการฯ ให้สอดคล้องกับการของบประมาณปี 2563 จำนวน 1 ครั้ง

5.3 การสนับสนุนการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายประชุมถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้นำสู่สมาชิกในกลุ่ม วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิก ศพก.ข้าว และศูนย์เรียนรู้เครือข่าย ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานของ ศพก.ข้าว แต่ละจังหวัด ประชุมวางแผนการจัดกิจกรรม ศพก. ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ โดยดำเนินการ ศพก.ข้าว จำนวน 442 ศูนย์ ศพก.ละ 20 ราย ในพื้นที่ 65 จังหวัด

5.4 การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว โดยการสนับสนุนสื่อเผยแพร่วารสารเรื่องข้าว ให้กับศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว จำนวน 1,286 ศูนย์

5.5 การบริหารจัดการตามภารกิจภายใต้โครงการ (การติดตาม และรายงานผล)

5.5.1 การจัดทำคู่มือโครงการ การติดตามนิเทศงานและประเมินผลโครงการ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

5.5.2 การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 16,785,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

จำนวน 77 จังหวัด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรสามารถเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว การบริหารจัดการ การตลาด และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านข้าว จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 882 ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว จำนวน 1,286 ศูนย์ และเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ

8.2 เกษตรกรเข้ารับบริการด้านวิชาการ ความรู้ด้านข้าว รับคำปรึกษาด้านการติดตามข้อมูลสถานการณ์ระบาดของศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ รวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านข้าว และให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดสถานการณ์ระบาดของศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ จากศูนย์บริการชาวนา 51 ศูนย์ และหน่วยเคลื่อนที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี 51 หน่วย ณ หน่วยงานของกรมการข้าวทั่วประเทศ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ด้านข้าว) ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว จำนวน 882 ศูนย์

9.1.2 ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว จำนวน 1,286 ศูนย์

9.1.3 หน่วยเคลื่อนที่ตรวจสอบสุขภาพข้าวและหน่วยเคลื่อนที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี สามารถบริการชาวนาได้ไม่ต่ำกว่า ปีละ 6,000 คน

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 เกษตรกรมีความพึงพอใจการรับบริการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ด้านข้าว) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

9.2.2 เกษตรกรมีความพึงพอใจในการบริการของศูนย์บริการชาวนาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

9.2.3 เกษตรกรมีความพึงพอใจในการบริการของหน่วยเคลื่อนที่ตรวจสอบสุขภาพข้าว และหน่วยเคลื่อนที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. การพัฒนาศักยภาพ ศพก.															
1) จัดทำโมเดลการเรียนรู้ด้านข้าว เพื่อเป็นฐานเรียนรู้ในพื้นที่ ศพก.ด้านข้าว ตามพื้นที่รับผิดชอบของ สวช. ศพช. ศวช.	48	ศูนย์		←								→			สวช./ศพช./ศวช.
2) การพัฒนาฐานเรียนรู้ สนับสนุนสื่อวารสาร วัสดุอุปกรณ์ การจัดทำฐานเรียนรู้เรื่องข้าว			←											→	สสช.
- ศพก.ด้านข้าว	442	ศูนย์													
- ศพก.ไร่นาสวนผสม	85	ศูนย์													
- ศพก.ด้านอื่น ๆ	355	ศูนย์													
3) พัฒนาเกษตรกรต้นแบบ								←	→						สวช./ศพช./ศวช.
- อบรมวิทยากรด้านข้าว	6	ศูนย์													
2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน															สสช./สวช. ศพช ศวช.
1) กิจกรรมหน่วยเคลื่อนที่เร็ว และหน่วยบริการชาวเคลื่อนที่ แบบเบ็ดเสร็จ	51	หน่วย	←											→	
2) อบรมเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ	50	ราย	↔												
3) ประชุมการสรุปผล 2562 และวางแผนการดำเนินงานปี 2563	150	ราย									←	→			
3. การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก. และเครือข่าย															
ประชุมถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้นำสู่สมาชิกในกลุ่ม/วางแผนการ ปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิก ศพก. และศูนย์เครือข่าย / ประชุม วางแผนการปฏิบัติงานของ ศพก. แต่ละจังหวัด / ประชุมวางแผน การจัดกิจกรรม ศพก. ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่	8,840	ราย	←										→		สสช./สวช. ศพช ศวช.

แบบปฏิบัติงาน

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
4. การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านข้าว															
- สนับสนุนสื่อวารสารเรื่องข้าว	1,286	ศูนย์	<												สสช.
5. บริหารจัดการตามภารกิจภายใต้โครงการ (การติดตาม และ รายงานผล)															
1) ติดตามนิเทศงาน (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับ จนท.ส่วนภูมิภาค)			<												สวช./ศวช./คสมช.
- ศพท.ด้านข้าว	442	ศูนย์													
- ศพท.ไร่นาสวนผสม	85	ศูนย์													
- ศพท.ด้านอื่น ๆ	355	ศูนย์													
2) ติดตามนิเทศงาน (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ค่าเบี้ยเลี้ยง สำหรับ จนท.ส่วนกลาง)	1	หน่วยงาน	<												สสช.
3) เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงาน (ส่วนกลาง)	5	ราย	<												สสช.
4) เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงาน (ส่วนภูมิภาค)	30	ราย	<												ศวช./ คสมช.
5) สรุปและประเมินผล	2	ครั้ง							↔					↔	สสช.
6) อำนวยการ			<												
6.1) ส่งเสริมการผลิตข้าว	1	สำนัก													สสช.
6.2) สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ	1	สถาบัน													สวช.
6.3) ภูมิภาค	50	ศูนย์													คสมช./ศวช.

9) โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ งบประมาณ 687,990,000 บาท

ประกอบด้วย 5 โครงการย่อย

(1) โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินนโยบายด้านข้าวของรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือชาวนาในด้านราคาผลผลิตให้มีราคาสูงกว่าราคาตลาด ทำให้ชาวนาไม่ทราบราคาที่แท้จริงส่งผลให้มีการเพิ่มพื้นที่การผลิตและผลผลิตเพิ่มจำนวนมาก ขณะเดียวกันความใส่ใจในการพัฒนาคุณภาพข้าวน้อยลง ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในด้านการตลาดต่างประเทศกับประเทศอื่น ๆ เป็นผลให้การส่งออกลดลงจำนวนมาก และส่งผลให้มีปริมาณข้าวคงเหลือในประเทศจำนวนมาก เนื่องจากผลผลิตข้าวของประเทศไทยการบริโภคภายในเพียงครึ่งเดียวส่วนที่เหลือจะต้องส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศและในสภาพปัจจุบันประเทศผู้ส่งออกข้าวหลายประเทศได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกได้สูงขึ้น โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทยทำให้สามารถแย่งส่วนแบ่งในตลาดโลกได้เพิ่มขึ้น ทำให้ปัจจุบันรัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนจากนโยบายด้านราคาข้าวเปลือกเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และปรับปรุงคุณภาพของผลผลิต เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงและรักษาระดับผลผลิตให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และทำการผลิตเอง การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของการเกษตรแบบแปลงใหญ่จะพิจารณาในพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยจะมีการกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึง การเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ การปรับระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตโดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น มีเป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่มชัดเจน เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด อีกทั้งเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาดด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วนตลอดโซ่อุปทาน

รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายในการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวและรายได้ของชาวนา โดยจัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร เพื่อบริหารจัดการข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางแผนในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กำหนด

เป้าหมายในการส่งเสริมการผลิตข้าวในปี 2560/61 จำนวนประมาณ 30.25 ล้านตัน โดยการส่งเสริมการปลูกพืชอื่นหรือการเกษตรอื่น เช่น การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การประมง ทดแทนการปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสมีรายได้ที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตในระบบเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การยกระดับมาตรฐาน และบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน ในเขตพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าว โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีโอกาสเข้ามาสู่การส่งเสริมในระบบเกษตรแปลงใหญ่ให้มากขึ้น จากผลการดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริมนาแปลงใหญ่ ตั้งแต่ ปี 2558 - 2561 รวมจำนวน 1,790 แปลง เกษตรกร จำนวน 168,000 ราย เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตต่อตันได้เฉลี่ยร้อยละ 20 เพิ่มผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย ร้อยละ 15 จากนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องการให้เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกัน และสามารถเข้ารับการส่งเสริมในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่มากขึ้น จึงได้ปรับหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการดังนี้

1) เกษตรกรต้องมีการรวมตัวกัน 30 คน ขึ้นไป และมีพื้นที่รวมกัน 300 ไร่ ขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องเป็นแปลงติดกันเป็นผืนเดียวแต่ควรมีพื้นที่อยู่ภายในชุมชนใกล้เคียงกัน

2) เกษตรกรต้องสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และควรมีกระบวนการรวมกลุ่ม แต่หากยังไม่เป็นกลุ่มต้องเป็นกลุ่มที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นกลุ่มต่อไป

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมชลประทาน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

3.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยผลผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่

4.2 พัฒนากลุ่มชาวนา 2,370 แปลง (แปลงต่อเนื่อง 1,531 แปลง/รวมแปลงใหม่ 839 กลุ่ม)

4.3 กลุ่มแปลงใหญ่ 2,370 แปลง มีการวางแผนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการคุณภาพ และการตลาดครบวงจร

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 การบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5.1.1 จัดทำทะเบียนสมาชิก และบันทึกข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกและขอบเขตแปลง เป็นการจัดทำข้อมูลและคำแนะนำในการผลิต จัดทำทะเบียนสมาชิกและบันทึกข้อมูล ทีมผู้จัดการแปลงและเกษตรกรสมาชิกจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้สอดคล้องกับข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ข้อมูลการผลิต-การตลาดของเกษตรกร และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามแบบเก็บข้อมูลของระบบเกษตรแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตรายบุคคล (Individual Farm Production Plan: IFPP) ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลในระบบออนไลน์ bigfarm60.doae.go.th

5.1.2 จัดเวทีชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชน และร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม เลือกตั้งคณะกรรมการ และร่วมพิจารณาแผนการผลิต และกำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว ตั้งแต่การเตรียมดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การเลือกเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี การปลูก การดูแลรักษา จนถึงเก็บเกี่ยว รวมทั้งเชื่อมโยงและบริหารจัดการเรื่องการตลาด กำหนดจัดแปลงละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจในชุมชน/โดยผู้เข้าร่วมเวทีชุมชนประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ผู้แทนสมาชิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำเวทีชุมชนควรมีการวิเคราะห์แปลง โดยทีมผู้จัดการแปลงและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ โดยมีกรอบแนวทางการพัฒนา 8 ประเด็น ดังนี้

- 5.1.2.1 พัฒนาและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน
- 5.1.2.2 พัฒนาการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่
- 5.1.2.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรในแต่ละแปลงให้มีความเข้มแข็ง
- 5.1.2.4 พัฒนาการบริหารจัดการการตลาด/เชื่อมโยงการตลาด
- 5.1.2.5 บริหารจัดการโครงการ/การพัฒนาผู้จัดการแปลง
- 5.1.2.6 เพิ่มคุณภาพ/ได้รับการรับรองคุณภาพ (GAP)
- 5.1.2.7 การเกษตรผสมผสาน/อาชีพเสริมสำหรับครัวเรือน
- 5.1.2.8 จัดระบบการปลูกพืชสำหรับพืชอายุสั้น

5.1.3 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานภาคีร่วมกับผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่ระดับจังหวัด จำนวน 2 ครั้ง เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน ติดตามให้คำแนะนำในการบริหารจัดการกลุ่ม ให้ทราบผลความก้าวหน้าการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค ของหน่วยงานภาคีเครือข่าย และสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานในระดับจังหวัด หาพันธมิตรในการผลิตและการตลาดข้าวในแต่ละชุมชน และจัดทำข้อเสนอในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการในปีต่อไป บุคคลเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ทั้งในส่วนของหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรืออาจรวมถึงหน่วยงานในส่วนภูมิภาคของกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่และผู้จัดการแปลง

5.1.4 การพัฒนาผู้นำชาวนาในนาแปลงใหญ่ โดยการอบรมองค์ความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ 6 หลักสูตร เพื่อพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง โดยคัดเลือกเกษตรกรจากกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวนแปลงละ 6 ราย เป็นตัวแทนเข้าร่วมอบรม ซึ่งหลักสูตรทั้ง 6 หลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 2) หลักสูตร Young Smart Farmer 3) หลักสูตรเครื่องจักรกลทางการเกษตร 4) หลักสูตรการตรวจรับรอง GAP ข้าว 5) หลักสูตรบริหารจัดการศัตรูข้าว และ 6) หลักสูตรการจัดการดินและปุ๋ยในแปลงข้าว

5.1.5 การพัฒนาองค์กรชาวนาและสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง ได้แก่ การประชุมเครือข่ายองค์กรชาวนาระดับจังหวัด การสัมมนาเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนและนาแปลงใหญ่ระดับเขต การสัมมนาผู้นำชาวนาภายใต้แนวคิดการพัฒนาข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ และการสัมมนาวางแผนการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนในรูปแบบนาแปลงใหญ่

5.1.6 จัดสัมมนาการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มนาแปลงใหญ่ผ่านสื่อโทรทัศน์ และจัดสัมมนาสรุปผลการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มนาแปลงใหญ่ผ่านสื่อโทรทัศน์

5.1.7 จัดประชุมกลุ่มนาแปลงใหญ่เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานทั้งด้านการผลิต การตลาด รวมทั้งการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่

5.1.8 จัดสัมมนาเพื่อติดตามให้คำแนะนำกลุ่มนาแปลงใหญ่ แปลงต่อเนื้อมากกว่า 3 ปี

5.2 การพัฒนาด้านการผลิต

5.2.1 กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.2.1.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนจำนวน 3 ปี ดังนี้ ปีที่ 1 และปีที่ 2 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 20% ของพื้นที่ ส่วนปีที่ 3 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 10% ของพื้นที่ เป็นการส่งเสริมให้มีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและเกษตรกรในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงไม่เสี่ยงต่อสภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม จากสมาชิกที่มีความสนใจ สมัครใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและสามารถปฏิบัติตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตามคำแนะนำของทางราชการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีกระจายสู่สมาชิกและส่วนที่เหลือเพื่อจำหน่ายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งให้การสนับสนุนกระสอบสำหรับบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยมีเงื่อนไขให้สมาชิกผู้จัดทำแปลงยืม และมีการส่งคืนหลังการเก็บเกี่ยว ในรูปเมล็ดพันธุ์หรือเงินสด ทั้งนี้ ควรให้ส่งคืนในอัตราใกล้เคียงกับราคาเมล็ดพันธุ์ เพื่อรวบรวมเป็นกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มในการบริหารจัดการของกลุ่มในปีต่อไป

5.2.1.2 สนับสนุนกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กลุ่มแปลงใหญ่ ปี 2562 แปลงละประมาณ 500 ใบ

5.2.1.3 ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยการเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกแปลงวิเคราะห์คุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือใช้เป็นค่าจ้างในการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ รวมถึงสามารถใช้เป็นค่าทำงานล่วงเวลากรณีที่การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ใช้เวลานานกว่าปกติ หรือไม่สามารถทำการตรวจสอบคุณภาพในเวลาราชการได้

5.2.2 กลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพ

5.2.2.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพดีเพื่อส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดีในการเพาะปลูก 30% ของพื้นที่ที่เหลือจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีแรกแก่สมาชิกทุกคน สัดส่วนประมาณ 30% ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนปีต่อไปให้ใช้บริการเมล็ดพันธุ์จากกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวภายในกลุ่ม เพื่อให้ชาวนาได้เรียนรู้ประโยชน์ของการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไปใช้ในการเพาะปลูก แล้วยินดีใช้บริการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ที่มีการผลิตภายในกลุ่มในฤดูต่อไป รวมทั้งได้นำความรู้ในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตไปทดลองปฏิบัติในแปลงนาของตนเองด้วย เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีเป็นเทคโนโลยีเริ่มต้นในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญมากนักเพราะมีความเชื่อว่าสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ของตนเองไว้ใช้ได้

5.2.3 กลุ่มเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเครื่องจักรกลการเกษตร ได้แก่

5.2.3.1 จัดประชุมผู้ประกอบการรับจ้างเครื่องจักรกล เพื่อวางแผนบริหารจัดการการใช้เครื่องจักรกลในนาแปลงใหญ่ กำหนดจัดจำนวน 1 ครั้ง สำหรับจังหวัดที่มีนาแปลงใหญ่มากกว่า 10 กลุ่มขึ้นไป

5.2.3.2 การยกระดับการบริหารจัดการรถเกี่ยวข้าว ดำเนินการโดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

5.2.4 กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ เพื่อส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ ในชุมชนทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งสามารถดำเนินการตามรูปแบบของธนาคารปุ๋ยอินทรีย์หรือกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ ในไร่นา/ในครัวเรือน นำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบผลิตปุ๋ยดังกล่าว กรณีดำเนินการตามรูปแบบธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา/ในครัวเรือนมาฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อให้ธนาคารผลิตปุ๋ยให้เกษตรกรมาเบิกถอนเอาไปใช้ประโยชน์เมื่อวัสดุนั้นย่อยสลายเป็นปุ๋ยแล้ว หรือให้เกษตรกรกู้ยืมปุ๋ยจากธนาคารไปใช้แล้วใช้นี้ด้วยวัสดุเหลือใช้จากไร่นา หรือปุ๋ยคอก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการผลิตและมีการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องและได้ปุ๋ยที่มีราคาถูก โดยมีคณะกรรมการบริหารงาน มีการกำหนดระเบียบวิธีการกู้ยืม ฝาก ถอน การส่งใช้คืน และดอกเบี้ยของธนาคาร ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการ

5.2.5 กลุ่มบริหารจัดการศัตรูข้าว เป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูข้าวเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศัตรูข้าวในชุมชน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์บริหารจัดการศัตรูข้าวชุมชน (ศจช.) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวทดแทนการใช้สารเคมี (หรือการจัดทำแปลงส่งเสริมจัดระบบนิเวศในนาข้าวมีการปลูกพืชชนิดต่างๆ เช่น ไม้ดอกสีเหลือง/สีขาวหรือพืชผักสวนครัวบริเวณรอบๆ แปลงนาเพื่อลดการระบาดของศัตรูข้าว) รวมทั้งทำหน้าที่สำรวจและเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวและให้คำแนะนำในการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวในชุมชน

5.2.6 การถ่ายทอดความรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

5.2.6.1 จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ด้าน ICS วัตถุประสงค์ 1) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การเพิ่มมูลค่าข้าว การบริหารจัดการ และการตลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม รวมทั้งเป็นการ

เรียนรู้วิธีการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งไว้ และ 2) เพื่อเตรียมการพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่การตรวจรับรอง เพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวโดยการยกระดับมาตรฐานการผลิตข้าวคุณภาพ การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตให้ได้ตามมาตรฐาน GAP การยื่นขอรับรองมาตรฐาน GAP โดยการรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GAP ในระบบกลุ่ม ๆ ละประมาณ 30 คน หากมีสมาชิกมากให้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย

การจัดกระบวนการให้ความรู้แก่เกษตรกรแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร สำหรับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมาแปลงใหญ่ โดย

: กรณีเป็นนาแปลงใหญ่ต่อเนื่องจากปี 2560 และ ปี 2561 หรือแปลงที่พร้อมรับการตรวจประเมินเบื้องต้นภายในปี 2562 กำหนดจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 1 ครั้ง

: กรณีเป็นนาแปลงใหญ่ ปี 2562 กำหนดจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 2 ครั้ง

5.2.6.2 จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเพื่อเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการกลุ่มผลิตข้าว GAP ด้าน ICS กำหนดจัดจำนวน 1 ครั้ง

5.2.6.3 จัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิต ดำเนินการ 10 ไร่ต่อแปลง โดยเน้นพื้นที่ที่ติดถนนสายหลักของชุมชนเพื่อให้สามารถเดินทางมาศึกษาดูงานได้สะดวก และเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อสาธิตและถ่ายทอดความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวแบบประณีต และทดสอบชุดเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การปฏิบัติดูแลรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสมได้แก่ วิธีปลูก การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน การจัดการน้ำแบบประหยัด และการเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนและให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพดี โดยมีการบันทึกต้นทุนการผลิต ผลผลิตและรายได้สุทธิ และมีการจัดทำป้ายแปลงเพื่อประชาสัมพันธ์ ขนาดประมาณ 3 x 5 เมตร

5.2.6.4 จัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่/เพื่อรณรงค์และถ่ายทอดให้เกษตรกรได้ทราบถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการลดต้นทุนการผลิต การผลิตข้าวคุณภาพ การบริหารจัดการ การผลิตในชุมชน และการจัดการด้านการตลาด และประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนใกล้เคียงและชานานาอื่น ๆ ในวงกว้าง โดยคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมและมีผลการดำเนินงานดีเป็นจุดจัดงาน บุคคลเป้าหมายได้แก่ ผู้นำชานานาในแต่ละพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดแสดงนิทรรศการทางวิชาการ การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการลดต้นทุนการผลิตและการบริหารจัดการจากชานานาหรือผู้นำชุมชน กำหนดการจัด ดังนี้

: งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวระดับประเทศ เนื่องในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ จำนวน 1 ครั้ง

: จัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวระดับเขต เนื่องในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ

: จัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่ ระดับจังหวัดๆ ละ 1 ครั้ง จำนวน 72 จังหวัด

5.2.6.5 จัดทำสื่อเรียนรู้ และเผยแพร่ด้านการผลิตข้าว และคู่มือปฏิบัติงานโครงการฯ จัดทำสื่อและชุดองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพข้าว เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ วิดีโอ สปอตวิทยุ แผ่นพับ แผ่นปลิวโปสเตอร์ บทความ นำสื่อมวลชนดูงาน ข้าวหนึ่งสัปดาห์ รวมทั้งการเผยแพร่ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หอกระจายข่าวในชุมชน โทรศัพท์ เว็บไซต์ และสถานีวิทยุชุมชน รวมทั้งจัดทำคู่มือ สื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการเผ่าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว เป็นต้น

5.3 การพัฒนาด้านการตลาด

5.3.1 สำรวจความต้องการซื้อข้าวในแต่ละพื้นที่ เพื่อหาความต้องการของชนิดพันธุ์ และคุณภาพข้าวที่ผู้ประกอบการต้องการ โดยจัดประชุมผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัด ได้แก่ โรงสี สหกรณ์การเกษตร ร้านค้า ร้านอาหาร และโรงพยาบาล เป็นต้น ดำเนินการและใช้งบประมาณของกระทรวงพาณิชย์

5.3.2 จัดการยกระดับมาตรฐานโรงสีกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐาน GMP และ HACCP เพื่อเพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงตลาดข้าวในนาแปลงใหญ่ ดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์

5.3.3 การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างข้อตกลงด้านการตลาดของนาแปลงใหญ่ ดำเนินการและใช้งบประมาณของกระทรวงพาณิชย์

5.4 การบริหารจัดการโครงการ

5.4.1 พัฒนาสมรรถนะการทำงานของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร

5.4.1.1 การจัดสัมมนาชี้แจงการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการสัมมนาเพื่อชี้แจงโครงการฯ เป็นเพื่อชี้แจงแนวทาง การดำเนินงานโครงการให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนถูกต้อง และจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ/กำหนดบทบาทหน้าที่ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการฯ และเพื่อวางแผนการปฏิบัติงานโครงการ

5.4.1.2 การอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ จากส่วนกลางกรมการข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว สวช. และเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ ด้านวิชาการด้านข้าวที่ทันสมัย กลไกทางการตลาดข้าว กลยุทธ์ทางการตลาด นวัตกรรมและเทคโนโลยีการแปรรูปสมัยใหม่มาเพิ่มมูลค่าให้ข้าว สามารถนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานและให้คำแนะนำกับกลุ่มนาแปลงใหญ่ได้ และมีเครือข่ายเชื่อมโยงในการติดต่อประสานงาน และแลกเปลี่ยน ความรู้ที่เกี่ยวกับโครงการฯ เพื่อนำมาพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่ต่อไป และเพื่อสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ

5.4.1.3 สัมมนาร่วมวางแผนและพัฒนาการทำงานของสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรของสำนักส่งเสริมการผลิตข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

5.4.1.4 การอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาเข้าสู่ภาคการเกษตร 4.0 มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค การรับผิดชอบต่อสังคม และผลักดันให้ผลิตสินค้าตรงตามระบบการตลาด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงต่อความต้องการในสถานะตลาดออนไลน์ และพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพทำนา และ เพื่อพัฒนาบุคลากรคนรุ่นใหม่ที่จะประกอบอาชีพทำนา

5.4.2 เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

5.4.2.1 จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงาน เพื่อเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยสนับสนุนให้สำหรับศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวและสำนักงานเกษตรจังหวัด

5.4.2.2 ค่าใช้จ่ายในการติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการติดตามให้คำแนะนำแก่กลุ่มนาแปลงใหญ่ โดยมีการจัดทำแผนการติดตามที่ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการดำเนินการรวบรวมปัญหาอุปสรรคเพื่อนำเสนอผู้เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการแก้ไข ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของกรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 678,240,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่ 72 จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ รวมจำนวน 2,370 แปลง

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กลุ่มชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน ไว้ใช้เอง และกระจายในท้องถิ่นในปีต่อไป จำนวน 125,000 ตัน และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี ตันละ 1,000 บาท คิดเป็นรายได้เพิ่มขึ้นรวม 125,000,000 บาทต่อฤดู

8.2 กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวคุณภาพ ประมาณ 135,00 ครัวเรือน พื้นที่ 1,800,000 ไร่ สามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดีได้ประมาณ 1,080,000 ตันข้าวเปลือก ลดต้นทุนการผลิต ตันละประมาณ 1,000 บาท คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,080 ล้านบาท

8.3 สร้างชุมชนชาวนาที่มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จำนวน 2,450 ชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนชาวนาอื่นๆ ได้

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ผลผลิตข้าวต่อไร่เพิ่มขึ้น โดย

- ข้าวหอมมะลิ มีผลผลิตเป็น 420 กิโลกรัมต่อไร่
- ข้าวเหนียว มีผลผลิตเป็น 420 กิโลกรัมต่อไร่
- ข้าวหอมปทุมธานี มีผลผลิตเป็น 720 กิโลกรัมต่อไร่
- ข้าวเจ้า มีผลผลิตเป็น 720 กิโลกรัมต่อไร่

9.1.2 ต้นทุนการผลิตข้าวลดลง โดย

- ข้าวหอมมะลิ ต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 บาทต่อตัน
- ข้าวเหนียว ต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 บาทต่อตัน
- ข้าวหอมปทุมธานี ต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 บาทต่อตัน
- ข้าวเจ้า มีต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 บาทต่อตัน

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (เพิ่มผลผลิต/ลดต้นทุน)ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

9.2.2 กลุ่มมีความเข้มแข็ง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

แผนการปฏิบัติงาน

โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ			
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.	
โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว	2,370	แปลง														
1. การบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชาวนา และองค์กรชาวนา																
1.1 จัดทำทะเบียนสมาชิกและบันทึกข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกและขอบเขตแปลง	41,950	คน			←		→								กสท./กช/ผจก.แปลง	
1.2 จัดเวทีชุมชน	2,370	แปลง			←		→								กสท.	
1.3 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐร่วมกับผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่ระดับจังหวัด																
1.3.1 ครั้งที่ 1 เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน	4,340	คน					←	→							ศมช./ศวช/สวช.	
1.3.2 ครั้งที่ 2 เพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน	4,340	คน										←	→		ศมช./ศวช/สวช.	
1.4 การพัฒนาผู้นำชาวนาในนาแปลงใหญ่ โดยการอบรมองค์ความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้เกษตรกร 6 หลักสูตร	7,200	คน			←		→								กสท.	
1.5 การพัฒนาองค์กรชาวนาและสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง (กวม.)																
1.5.1 ประชุมเครือข่ายองค์กรชาวนาระดับจังหวัด (1 ครั้ง) (กวม.)	72	จังหวัด	←	→											กช.	
1.5.2 สัมมนาเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนและนาแปลงใหญ่ระดับเขต (กวม.)	4	ครั้ง					←						→		กช.	
1.5.3 การสัมมนาผู้นำชาวนาภายใต้แนวคิดการพัฒนาข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ (กวม.)	1	ครั้ง										←	→		กช.	
1.5.4 การสัมมนาผู้นำชาวนาภายใต้แนวคิดการพัฒนาข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ (กวม.)	1	ครั้ง		←	→											
1.6 จัดสัมมนาชี้แจงการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มนาแปลงใหญ่ผ่านสื่อโทรทัศน์	1	ครั้ง	←	→												
1.7 จัดประชุมกลุ่มนาแปลงใหญ่เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน	300	กลุ่ม					←								→	

แผนปฏิบัติการปฏิบัติงาน

โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ			
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.	
1.8 จัดประชุมติดตามให้คำแนะนำนำแปลงใหญ่แปลงเดิมเนื่องจากกว่า 3 ปี	300	กลุ่ม				←										
1.9 จัดสัมมนาสรุปผลการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่ผ่านสื่อโทรทัศน์	1	ครั้ง					←→									
2. การพัฒนาด้านการผลิต																
2.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว																
2.1.1 ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (20% ของพื้นที่)	381,050	ไร่											←→			กข.
2.2.2 ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดี (30% ของพื้นที่)	201,360	ไร่											←→			กข.
2.2 สนับสนุนการตรวจสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว	839	แปลง														กข.
2.3 ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	2,370	แปลง				←→								←		คมข./ศวช./สวช.
2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเครื่องจักรกลการเกษตร																
2.4.1 จัดประชุมผู้ประกอบการรับจ้างเครื่องจักรกล (1 ครั้ง/ปีสำหรับจังหวัดที่มีแปลงใหญ่> 10 กลุ่มขึ้นไป)	72	จังหวัด							←							คมข./ศวช./สวช.
2.4.2 การยกระดับการบริหารจัดการการถ่วงข้าว																พณ.
2.5 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ	2,370	แปลง							←						→	พด.
2.6 ส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูข้าว																
2.6.1 การเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว (กปศ.)	51	ศูนย์				←										กข.
2.6.2 การส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูข้าว	2,370	แปลง							←						→	กสท.
2.7 ถ่ายทอดความรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์																
2.7.1 จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้เกษตรการด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ด้าน ICS																คมข./ศวช./สวช.
- กำหนดจัด 1 ครั้ง (นาแปลงใหญ่ต่อเนื่อง ปี 2560 และ 2561)	64,800	คน														→
- กำหนดจัด 1 ครั้ง (นาแปลงใหญ่ ปี 2562)	41,950	คน														→
2.7.2 จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้เกษตรการเพื่อเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการกลุ่มผลิตข้าว GAP ด้าน ICS (1 ครั้ง)	4,195	คน													←	คมข./ศวช./สวช.

โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
2.8 จัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิต	2,370	แปลง						←				→		กย.	
2.9 จัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่															
1) จัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวระดับประเทศภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ปี 2561 เนื่องในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ	1	ครั้ง							←	→				กย.	
2) จัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวระดับเขตภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ปี 2561 เนื่องในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ	4	ครั้ง							←	→				ศมช./ศวช./สวช.	
3) การจัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่ ระดับจังหวัด	72	จังหวัด						←				→		ศมช./ศวช./สวช.	
2.10 การจัดทำสื่อเรียนรู้ เผยแพร่ด้านการผลิตข้าว และคู่มือปฏิบัติงานโครงการ															
2.10.1 คู่มือปฏิบัติงานโครงการนาแปลงใหญ่สำหรับเจ้าหน้าที่	1,200	เล่ม	←	→										กย.	
2.10.2 คู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โครงการเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว (กปศ.)														กย.	
2.10.2 คู่มือเกษตรกร	41,950	เล่ม				←	→							กย.	
2.10.3 คู่มือประจำตัวเจ้าหน้าที่	500	เล่ม												กย.	
2.10.4 จัดทำสื่อ เอกสารเผยแพร่ และสื่อวีดิทัศน์	2,370	แปลง				←	→		←	→				กย.	
2.10.5 นำสื่อมวลชนศึกษาดูงานการบริหารจัดการนาแปลงใหญ่	1	ครั้ง								←	→				
2.11 กิจกรรมโครงการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวพันธุ์ กข43 เพื่อสุขภาพแบบครบวงจร	120,000	ไร่			←							→		กย.	
2.12 กิจกรรมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ	80,000	ไร่			←							→		กย.	
3. การพัฒนาด้านการตลาด															
3.1 สำรวจความต้องการซื้อข้าวแต่ละพื้นที่	72	จังหวัด			←	→								พณ./กสศ.	

โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561		ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.
3.2 การยกระดับมาตรฐานโรงสีกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐาน GMP และ HACCP เพื่อเพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงตลาดข้าวในนาแปลงใหญ่	80	แห่ง				←								→	พณ./กสส.
3.3 จัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างข้อตกลงด้านการตลาด	72	จังหวัด					←	↔			←	↔			พณ./กสส.
4.การบริหารจัดการโครงการ															
4.1 พัฒนาศูนย์รวมการทำงานของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร															
4.1.1 จัดสัมมนาชี้แจงการดำเนินงานโครงการ	1,100	คน			←	↔									กช.
4.1.2 การอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	720	คน				←	↔								กช.
4.1.3 สัมมนาร่วมวางแผนและพัฒนากิจการงานของสำนักงานส่งเสริมการค้า	80	คน						←	↔						กช.
4.1.4 การอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาเข้าสู่ภาคการเกษตร 4.0	230	คน													กช.
4.2 เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน															
4.2.1 จัดเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงาน			←											→	กช./กสส./คสมช./ ศวช./เกษตรจังหวัด
- จัดเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ (พิเศษ)	2	คน													กช.
- รับผิดชอบนาแปลงใหญ่ (ส่วนกลาง สสช. 12/กวก,กมช. อย่างละ 2/กสส.2	16	คน													กช.
- รับผิดชอบนาแปลงใหญ่	560	คน													กสส./คสมช.ศวช./ สวช./เกษตรจังหวัด
4.2.2 ค่าใช้จ่ายในการติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน			←											→	กช./กสส./คสมช./ ศวช./เกษตรจังหวัด
- รับผิดชอบนาแปลงใหญ่	2,370	แปลง													
- รับผิดชอบโครงการเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว (กปศ.)															

แผนการปฏิบัติงาน

โครงการย่อยส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.
4.3 การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน	10	ครั้ง											←	→	กข.
4.4 ค่าจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน	1	เรื่อง											←	→	กข.
4.5 ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการปฏิบัติ			←											→	กระทรวง/กข./ กสท.
4.5.1 การบริหารจัดการโครงการภาพรวม**	2,370	แปลง				←							→		
4.5.1.1 การขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กข.)															สนย.
4.5.1.2 เตรียมความพร้อมการตรวจรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (กมข.)															สนย.
4.5.1.3 การติดตามประเมินผล (สนย.)															สนย.
4.5.1.4 สัมมนาอบรมนโยบายส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนย.)	1	ครั้ง													สนย.
4.5.1.5 สัมมนาผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กลางปี (สนย.)	2	ครั้ง													
4.5.1.6 สัมมนาผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปลายปี (สนย.)	1	ครั้ง													
4.5.1.7 งานนิทรรศการ ประชาสัมพันธ์ และนโยบายเพิ่มเติม (สนย.)															สนย.
4.5.1.8 ค่าติดตามเฝ้าตรวจงาน (สบก.)															สนย.
4.5.2 วัสดุสำนักงาน น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเช่าเหมา	2,370	แปลง		←										→	กข.
4.5.3 จ้างเหมาพนักงานขับรถยนต์	5	คน		←										→	กข.
4.5.4 เจ้าหน้าที่ธุรการ/งานบริการ	5	คน		←										→	กข.

หมายเหตุ : 1. กข.= กรมการข้าว/ พณ. = กระทรวงพาณิชย์/ สค.= คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ/ กสท. = กรมส่งเสริมการเกษตร/ สศท.= สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/ พต. = กรมพัฒนาที่ดิน / พณ. = กระทรวงพาณิชย์

(2) โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวพันธุ์ กข 43 เพื่อสุขภาพครบวงจร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการเพิ่มศักยภาพและโอกาสในการแข่งขันสินค้าเกษตรในปี 2559 โดยมีมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งคือ การส่งเสริมในรูปแบบเกษตรแปลงใหญ่ ในส่วนของการส่งเสริมการผลิตข้าวได้มีการดำเนินงานจัดทำนาแปลงใหญ่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2560 ให้ดำเนินการจัดทำนาแปลงใหญ่ รวม 5 ปี ตั้งแต่ปี 2560-2564 รวม 18,800 แปลง เกษตรกร 1.504 ล้านราย พื้นที่ 19.375 ล้านไร่ โดยในปี 2562 มีเป้าหมายรวม 2,370 แปลง เกษตรกร 154,092 ราย พื้นที่ 2.179 ล้านไร่ ซึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินการนาแปลงใหญ่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มเพื่อวางแผน การผลิตและการตลาด บริหารจัดการกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่ม โดยมีการตั้งกลุ่มย่อยตามภารกิจดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์-ชีวภาพ กลุ่มบริหารจัดการศัตรูพืช และกลุ่มผู้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ทั้งนี้เพื่อบริหารจัดการการผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองและลดการพึ่งพาจากภายนอก สำหรับการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิต ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร รวมทั้งมีการบริหารจัดการเรื่องการตลาดผลผลิต ผลผลิตภัณฑ์และการแปรรูปของกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะกำหนดประเภทหรือชนิดของสินค้าที่จะดำเนินการร่วมกันภายในกลุ่ม เช่น ข้าวเปลือกคุณภาพดี เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ข้าวสาร ข้าวกล้อง ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าว หรือพืชไร่พืชผัก เลี้ยงสัตว์และประมงเพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เป็นต้น เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่ที่สอดคล้องกับศักยภาพในแต่ละพื้นที่ที่มีความวางรูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยไปสู่แนวนโยบายของรัฐบาลเรื่องประเทศไทย 4.0 โดยการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อให้เกษตรกรมีการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ในการศึกษาวิจัยข้าวที่มีคุณสมบัติเฉพาะ กรมการข้าวกับคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าข้าวขัดขาวพันธุ์ กข43 มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำกว่าข้าวขาวดอกมะลิ 105 ประมาณร้อยละ 20 - 30 ในการทดลองในระดับห้องปฏิบัติการ และประมาณร้อยละ 15 - 20 ในการทดลองในร่างกายมนุษย์ หรือมีค่าดัชนีน้ำตาลใกล้เคียงกับกลุ่มข้าวที่มีโมเลกุลปานกลาง แต่คุณภาพการหุงต้มดี เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค จึงเหมาะสำหรับการทำตลาดเฉพาะในผู้ป่วยโรคเบาหวานและผู้ป่วยโรคไต ที่มีข้อจำกัดในการรับประทานข้าวกล้อง ด้วยข้าวกล้องมีปริมาณโปรตีนที่ส่งผลให้ไตของผู้ป่วยดังกล่าวทำงานหนักขึ้น เนื่องจากไตต้องกรองและดูดซึมโปรตีนกลับสู่ร่างกายมากขึ้น และยังเหมาะกับกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการรับประทานข้าวที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ แต่ไม่ต้องการรับประทานข้าวกล้อง จุดเด่นของข้าวพันธุ์ กข43 คือ เป็นข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ต้านทานโรคไหม้ คุณภาพการสีดี สามารถนำมาทำเป็นข้าวขาว 100% ได้ เมื่อหุงต้มจะมีลักษณะนุ่ม มีกลิ่นหอม อายุการเก็บเกี่ยว 95 วัน โดยวิธีหว่านน้ำตม หรือ 105 วัน โดยวิธีปักดำ ผลผลิตเฉลี่ย 560 กิโลกรัมต่อไร่ จึงถือเป็นทางเลือกให้เกษตรกรสำหรับปลูกข้าวเพื่อเลี่ยงความเสี่ยงจากน้ำท่วมได้ดี

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมการข้าวและกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ร่วมกันในการผลิตข้าวสุขภาพพันธุ์ กข43 ที่มีศักยภาพในการผลิตเพื่อตลาดเฉพาะและเพิ่มมูลค่าข้าวให้สูงขึ้น

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.1 หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

2.2 หน่วยงานภาครัฐภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข

2.3 หน่วยงานภาคเอกชน

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวเพื่อสุขภาพพันธุ์ กข43 แบบครบวงจรในรูปแบบการเกษตรแปลงใหญ่

3.2 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวพันธุ์ กข43 ให้เป็นสินค้าตลาดเฉพาะ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 นาปรัง 2562 พื้นที่ 10,000 ไร่

4.2 นาปี 2562 พื้นที่ 75,000 ไร่

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ

5.1.1 รับสมัครสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ โดยความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ

5.1.2 เจาะใจผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ดังนี้

5.1.2.1 เป็นสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นนาแปลงใหญ่

5.1.2.2 ต้องเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของโครงการฯ ได้อย่างต่อเนื่อง

5.1.3 คุณสมบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเบื้องต้น

5.1.3.1 สามารถผลิตข้าวได้ตามมาตรฐาน GAP

5.1.3.2 หากเกษตรกรยกเลิกการเข้าร่วมโครงการฯ โดยไม่มีเหตุอันควรแล้วเกษตรกรจะไม่สามารถเข้าร่วมโครงการนี้อีก

5.2 กิจกรรมด้านการผลิตข้าวเพื่อสุขภาพ : พันธุ์ กข43

5.2.1 การบริหารจัดการ

5.2.1.1 จัดทำทะเบียนผู้ปลูก เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิต

5.2.1.2 จัดเวทีชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชน และ ร่วมพิจารณาแผนการผลิต และกำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว (เป็นกิจกรรมของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่)

5.2.2 การพัฒนาด้านการผลิต

5.2.2.1 กิจกรรมพัฒนาส่งเสริมโดยให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP), โรงสี GMP และผลิตภัณฑ์ (Q) จากสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวหรือหน่วยงานอื่นๆ และให้คำปรึกษาในการจัดทำแบบบันทึกข้อมูล

5.2.2.2 กิจกรรมตรวจสอบและรับรองระบบมาตรฐานข้าว

5.2.2.2.1 การตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าว GAP โดยรับรายชื่อเป้าหมาย (แปลงใหม่) แบบรายเดี่ยว หรือแบบกลุ่ม ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP โรงสี GMP และผลิตภัณฑ์ (Q) แล้วดำเนินการดังนี้

- ดำเนินการตรวจสอบและรับรองแปลงผลิตข้าวตามมาตรฐานที่กำหนด โดยผู้ตรวจของกรมการข้าว
- สรุปผลการตรวจ และนำเข้าที่ประชุมคณะทบทวนของกรมการข้าว เพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติเพื่อออกใบรับรองฯ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขข้อกำหนดของกรมการข้าว

5.2.2.2.2 ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว และผลิตภัณฑ์ข้าวโดยรับรายชื่อเป้าหมาย และดำเนินการดังนี้

- จัดทำแผนการตรวจประเมิน มอบหมายผู้ตรวจประเมิน
 - ดำเนินการตรวจประเมินครั้งแรก (First stage) เพื่อประเมินความพร้อมของโรงสีข้าว
 - ดำเนินการตรวจประเมินครั้งที่ 2 (Second stage) เพื่อให้การรับรองระบบการ GMP โรงสีข้าว และผลิตภัณฑ์ข้าว
 - รวบรวมผลการตรวจประเมินระบบ GMP โรงสีข้าว/ ผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อให้คณะกรรมการทบทวนฯ ตรวจสอบ และให้การรับรอง
 - ออกใบรับรองระบบ GMP โรงสีข้าว/ผลิตภัณฑ์ข้าว (รับรอง 3 ปี)
- ให้แก่ผู้ประกอบการและดำเนินการวางแผนการตรวจติดตามเพื่อคงอายุการรับรองทุก 1 ปี

5.2.2.2.3 กิจกรรมอบรมการส่งเสริมพัฒนาโรงสีให้ได้การรับรองมาตรฐาน GMP พัฒนาและส่งเสริมโรงสีเฉพาะของข้าวพันธุ์ กข43 เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด เพื่อผลิตข้าวสารที่ได้มาตรฐานในการผลิตข้าวสาร Q จำหน่าย โดยดำเนินการให้ความรู้แก่คณะกรรมการบริหารโรงสีของกลุ่มเกี่ยวกับระบบมาตรฐาน GMP โรงสี รวมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาและสนับสนุนในการพัฒนาโรงสีและการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน

5.2.2.2.4 อบรมเชิงปฏิบัติการระบบการตรวจสอบย้อนกลับด้วย QR-Code สำหรับการผลิตข้าว กข43 และติดตามประเมินผลการผลิตข้าว กข43 ด้วยระบบ QR-Trace ให้กับผู้เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่การผลิต

5.2.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

5.2.3.1 จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงาน เพื่อเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

5.2.3.2 จัดสรรค่าใช้จ่ายในการติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการติดตามให้คำแนะนำแก่กลุ่มนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และดำเนินการรวบรวมปัญหาอุปสรรค

5.2.4 การผลิตเมล็ดพันธุ์

5.2.4.1 การผลิตเมล็ดพันธุ์คัด และพันธุ์หลัก ข้าว กข43 (ดำเนินการโดย สถาบันสภาวินาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ งบประมาณ กอว.วิจัยและพัฒนาข้าว)

5.2.4.2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ขยาย (ดำเนินการโดย สมช.ลพบุรี งบประมาณ กองเมล็ดพันธุ์ข้าว)

5.2.4.3 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตข้าวคุณภาพดี (เฉพาะกลุ่มนาแปลงใหญ่ใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว ตามหลักเกณฑ์ของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่) โดยจัดสรรเมล็ดพันธุ์ดีสำหรับการเพาะปลูกร้อยละ 30 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนพื้นที่ที่เหลือใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่กลุ่มต้องจัดหาเองจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเท่านั้น

5.3 กิจกรรมด้านการตลาดข้าวเพื่อสุขภาพ : พันธุ์ กข43

5.3.1 การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างข้อตกลงด้านการตลาด ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

5.3.2 ประสานความร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์และภาคเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

5.4 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ข้าวเพื่อสุขภาพ : พันธุ์ กข43

5.4.1 จัดกิจกรรม press tour นำสื่อมวลชนศึกษาดูงานกระบวนการผลิตข้าว กข43 เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

5.4.2 จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้าวเพื่อสุขภาพ : พันธุ์ กข43

5.5 การบริหารจัดการโครงการ

5.5.1 จัดทำคู่มือปฏิบัติงานโครงการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมโครงการ

5.5.2 ประชุมชี้แจงโครงการ เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการให้กับเจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนถูกต้อง และจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ/กำหนดบทบาทหน้าที่ เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานโครงการ

5.6 การติดตามงาน นิเทศงาน และประเมินผลติดตามและนิเทศการทำงาน โดยมีการดำเนินการรวบรวมปัญหาอุปสรรค และสรุปรายงานผล

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 4,000,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

จังหวัดในพื้นที่ภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง (หรือจังหวัดอื่นที่มีความพร้อมตามเงื่อนไขของโครงการ)

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ยกระดับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ในโครงการนาแปลงใหญ่ให้ได้มาตรฐาน/GAP ตามโครงการนาแปลงใหญ่เพื่อตอบสนองตลาดเฉพาะได้

8.2 ยกระดับผู้ประกอบการโรงสีให้ได้มาตรฐานผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP

8.3 ยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐาน Q

8.4 ยกระดับรายได้ของกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 10-15

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

พื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ กข43 ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถพัฒนาสู่การรับรองข้าวพันธุ์แท้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

เกษตรกรในพื้นที่แปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มผลิตข้าวพันธุ์ กข43 ตามแนวทางการส่งเสริมการเกษตร การเกษตรแปลงใหญ่โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการพัฒนาคุณภาพ มีตลาดรองรับ ภายใต้การบริหารจัดการที่ดี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

แผนปฏิบัติงาน

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) (โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวพันธุ์ กข43 เพื่อสุขภาพครอบครัว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561				ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. อบรมเชิงปฏิบัติการระบบการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าข้าว QR-Code (2 วัน 1 คืน)	2	ครั้ง								←	→		←	→	กพภ./สวช./ มกอช.
2. อบรมการส่งเสริมพัฒนาโรงสีให้ได้การรับรองมาตรฐาน GMP (3 วัน 2 คืน)	1	ครั้ง										←	→	→	กพภ./กรรช.
3. จัดประชุมและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดประชุม			←											→	กพภ./สวช.
4. ค่าใช้จ่ายในการติดตามให้คำแนะนำ			←											→	กพภ./กรรช./ สวช./ศวช./ศมช.
5. ประชาสัมพันธ์			←											→	กพภ.
6. จัดทำคู่มือปฏิบัติงานโครงการฯ	30	เล่ม		←	→										สวช.
7. จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงาน	3	คน			←									→	กพภ./กรรช./สวช.
8. จัดงานวันรณรงค์	1	ครั้ง			←	→									สวช./ศวช./ ศมช./กสศ./กสท.
9. ค่าอำนวยความสะดวกการบริการ			←											→	สวช.

(3) โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

โครงการนี้มีความมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์การสร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในยุทธศาสตร์ ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าและยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวหอมไทยที่มีชื่อเสียงมานาน ตามมาตรฐานของกระทรวงพาณิชย์จัดให้มีพันธุ์ข้าวจำนวน 2 พันธุ์ในกลุ่มของข้าวหอมมะลิ คือ พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 กับพันธุ์ กข15 พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เป็นพันธุ์พื้นเมืองที่ถูกเก็บรวบรวมมาจากพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา นำมาคัดเลือกพันธุ์บริสุทธิ์ตามกระบวนการปรับปรุงพันธุ์ และถูกเสนอเป็นพันธุ์รับรองในปี พ.ศ. 2502 ส่วนพันธุ์ กข15 ได้จากการนำเอาพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ไปอาบรังสีจนเกิดการกลายพันธุ์ หลังจากนั้นก็ผ่านกระบวนการคัดเลือกจนได้สายพันธุ์ดีเด่น และถูกเสนอรับรองพันธุ์ในปี พ.ศ.2521 ทั้งสองพันธุ์เป็นข้าวคุณภาพดีเยี่ยม มีเมล็ดเรียวยาว ข้าวสารใสแฉ่ง ข้าวหุงสุกมีกลิ่นหอม นุ่ม เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศ สำหรับกลิ่นหอมของข้าวหอมมะลิเป็นผลมาจากการสร้างสารหอมระเหยขึ้นมา สารหลักๆ คือ สาร 2-Acetyl-1-pyrroline หรือ 2-AP

ประเทศไทยผลิตข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นถือได้ว่าเป็นข้าวคุณภาพพรีเมียมระดับโลก จากคุณสมบัติที่มีกลิ่นหอม ข้าวสุกมีความนุ่ม และมีรสชาติแตกต่างจากข้าวชนิดอื่น หรือข้าวคุณภาพดีของประเทศต่างๆ เป็นเหตุผลที่ทำให้ข้าวหอมมะลิไทยมีความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศ และผู้บริโภคในต่างประเทศที่เคยได้บริโภคข้าวหอมมะลิคุณภาพที่ผลิตจากประเทศไทยทำให้สามารถส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศทั้งในภูมิภาคเอเชีย และภูมิภาคอื่นๆ แต่มาในระยะหลังๆ มามีปัญหาในเรื่องความสม่ำเสมอของความหอมและคุณภาพการหุงต้มของข้าวหอมมะลิไทยได้รับเสียงสะท้อนจากผู้บริโภคทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยและการสำรวจความแปรปรวนของคุณภาพข้าวหอมมะลิจากทุกแหล่งผลิตที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบนพบว่า ผลผลิตข้าวหอมมะลิมีคุณภาพทางกายภาพและทางเคมีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของข้าวหอมมะลิไทย ยังคงเป็นข้าวหอมมะลิพันธุ์เดิมที่กรมการข้าวแนะนำแต่อย่างไรก็ตามความผันแปรของคุณภาพข้าวและความหอมขึ้นอยู่กับแหล่งพื้นที่ปลูก สภาพดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ธาตุอาหารในดิน ความเป็นกรด-ด่างของดิน และการปฏิบัติในการดูแลรักษาข้าวตลอดฤดูปลูกตั้งแต่ปลูกถึงเก็บเกี่ยวของเกษตรกร รวมทั้งการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว แต่ถ้าหากการปฏิบัติในการดูแลรักษาและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวมีความถูกต้องและเหมาะสมก็จะส่งผลให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและความหอมที่ดีจากการศึกษาของทีมนักวิจัยศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี พบว่า ธาตุอาหารพืชในดินมีผลต่อปริมาณสารหอม 2-AP คือ ธาตุอาหารที่ส่งผลในเชิงบวกกับปริมาณ 2-AP ได้แก่ Zn, อินทรีย์วัตถุ (OM) และ P ธาตุอาหารที่ส่งผลในเชิงลบกับปริมาณ 2-AP ได้แก่ Cu, Fe และ pH และสรุปว่า ข้าวหอมมะลิไทยยังคงมีคุณภาพและความหอม

แต่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ปลูก วิธีการจัดการของแหล่งผลิต และสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การจัดการที่เหมาะสมจะทำให้คุณภาพข้าวหอมมะลามีคุณภาพที่ดีเลิศได้ ซึ่งการจัดการที่มีผลต่อความหอม ของข้าวหอมมะลิ พอสรุปได้ดังนี้

1. การใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี มีความบริสุทธิ์ตรงตามพันธุ์
2. กระบวนการเก็บเกี่ยวและลดความชื้น ระยะเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมเพื่อให้ได้คุณภาพเมล็ดของข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดคือ ระยะพลับพลึง และควรมีการลดความชื้นให้เร็วที่สุดเพื่อไม่ให้ข้าวที่เก็บเกี่ยวใหม่ๆ ที่ยังมีความชื้นสูงอยู่ เกิดการสะสมอุณหภูมิภายในกระสอบ ซึ่งเป็นสาเหตุให้คุณภาพเสื่อม รวมทั้งปริมาณสารหอม อาจลดลงอีกด้วย

3. การจัดการน้ำ ควรระบายน้ำออกจากแปลงนาในช่วงระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนเก็บเกี่ยว จะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพดีและมีปริมาณสารหอม 2-AP สูง

4. การจัดการปุ๋ย ควรใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยเฉพาะเมื่อพบว่าดินนาของเกษตรกรบางราย จำเป็นต้องเพิ่มธาตุอาหารรองที่มีผลต่อปริมาณสารหอม 2-AP เช่น ธาตุสังกะสี เป็นต้น ซึ่งกรมการข้าว กำลังเร่งดำเนินการจัดทำแปลงทดสอบปุ๋ยที่จำเป็นต้องเพิ่มธาตุอาหารรองในพื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลิของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพของข้าวหอมมะลิต่อไป (กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว)

ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายในการ ส่งเสริมให้เกษตรกรในแหล่งที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ เพื่อผลิตข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพทางกายภาพ ทางเคมี และความหอม ได้เป็นข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ (ระดับพรีเมียม) ในแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวตามการจัดเขตพื้นที่ปลูกข้าวและ Agri-map ในครั้งนี้จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ เพื่อให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพให้มีคุณภาพชั้นเลิศตามความต้องการของตลาด

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ (Premium Grade) ในนาแปลงใหญ่

- 3.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น และผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานคุณภาพชั้นเลิศ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เป้าหมายการดำเนินงาน ในแปลงใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิพื้นที่ประมาณ 61,427 ไร่

กลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่ 55 กลุ่ม จำนวน 4,065 ราย

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การรับสมัครและจัดทำทะเบียนข้อมูล

5.1.1 การคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรจากสมาชิกในนาแปลงใหญ่ โดยมีแนวทาง ดังนี้

5.1.1.1 พื้นที่ดำเนินการต้องเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ

5.1.1.2 เกษตรกรต้องเป็นสมาชิกนาแปลงใหญ่ และมีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ

5.1.2 การจัดทำทะเบียนข้อมูลเกษตรกรผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของสมาชิกทุกรายที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

5.2 การจัดเวทีชุมชน

เพื่อสร้างความเข้าใจของสมาชิกในชุมชนและร่วมกันพิจารณาแผนการผลิต รวมทั้งกำหนดเขตพื้นที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้คุณภาพชั้นเลิศ ตั้งแต่การเตรียมดิน การปรับปรุงดิน การใช้เมล็ดพันธุ์ดี การปลูก การดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยว การเชื่อมโยงและบริหารจัดการเรื่องการตลาด โดยดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 จัดเวทีให้ผู้เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็น

5.2.2 ประเด็นการจัดเวทีชุมชน

1) การชี้แจงทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน

2) การกำหนดกติกา กฎระเบียบของกลุ่ม

- การบริหารจัดการของชุมชน ได้แก่ การเลือกตั้งกรรมการบริหารและกรรมการกลุ่ม
ย่อยการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การผลิตเมล็ดพันธุ์ในชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พันธุ์ดี เป็นต้น

- กำหนดองค์ความรู้ที่ชัดเจนในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เพื่อจัดทำแปลงเรียนรู้ และประเด็นในการจัดเวทีเรียนรู้

- การจัดตั้งกลุ่มบริหารจัดการการผลิต

3) กำหนดผู้ดำเนินรายการที่มีความชำนาญ

4) บุคคลเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ชวนาสมาชิกในชุมชน สนง.เกษตรจังหวัด อำเภอ
ศมข. ศวช. ที่รับผิดชอบ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่ดำเนินการ

5) หาข้อสรุปร่วมที่ทุกคนยอมรับ

6) บันทึกผล รายงานจังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง

5.3 การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต

5.3.1 การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว

โดยกรมการข้าวจะสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
ทุกราย ในอัตราครึ่งหนึ่งของพื้นที่เป้าหมายแต่ละราย อัตราไร่ละ 10 กิโลกรัม

5.3.2 การจัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิตการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ

จัดทำแปลงเรียนรู้ ขนาด 5 ไร่ ต่อกลุ่ม โดยเน้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ประเด็นในการเรียนรู้ ได้แก่ การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตที่เหมาะสมในพื้นที่แต่ละแปลง อาจจะใช้ทดสอบหรือพิสูจน์ทราบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกษตรกรยังไม่เคยปฏิบัติ ซึ่งการจัดทำแปลงเรียนรู้ดังกล่าวใช้ประกอบการเรียนรู้ในการจัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ทั้งด้านผลิตเมล็ดพันธุ์ ด้านการผลิตข้าวคุณภาพและด้านการจัดการศัตรูพืช มีการบันทึกการปฏิบัติในแปลง รวมทั้งการบันทึกข้อมูลต้นทุนการผลิตและผลผลิตต่อไร่ โดยมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแปลง อัตราไร่ละ 800 บาท รวม 4,000 บาทต่อจุด

5.3.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.3.3.1 การตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบความเป็นกรดต่างของดินมากน้อยอย่างไร เพื่อ การปฏิบัติในการปรับค่าความเป็นกรดต่างของดินให้เหมาะสมกับการปลูกข้าว และทราบปริมาณธาตุอาหารในดินในแปลงของเกษตรกรทำให้สามารถวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่จะต้องใส่ให้กับข้าวได้อย่างเหมาะสม โดยมีการสนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รายละ 100 บาท

5.3.3.2 การสนับสนุนปุ๋ยให้เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบปริมาณธาตุอาหารในดินโดยดินปุ๋ยที่มีธาตุอาหารรองที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพข้าวหอมมะลิให้มีความหอมเพิ่มขึ้น โดยใช้ธาตุอาหาร ซัลเฟอร์ แมงกานีส และแคลเซียม มีผลทำให้ข้าวมีสารความหอม (2 AP : 2-Acetyl-1-Pyrroline) มีมากขึ้น โดยมีการสนับสนุนปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ในอัตราไร่ละ 100 บาท

5.3.4 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวและการตรวจวิเคราะห์ชนิดและปริมาณของสารหอมระเหยในข้าวหอมมะลิ โดยสุ่มตัวอย่าง 20% ของพื้นที่เกษตรกรเป้าหมาย โดยสุ่มเก็บตัวอย่าง แปลงละ 10 จุดๆ ละ 1 ตารางเมตร เกี่ยวข้าวด้วยมือในระยะพลับปลิง ซึ่งสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเก็บตัวอย่างๆ ละ 300 บาท และจัดส่งตัวอย่างดังกล่าวให้ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี ดำเนินการตรวจวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวและชนิดและปริมาณของสารหอมระเหยในข้าวหอมมะลิ โดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้ตัวอย่างละ 1,200 บาท

5.4 การจัดทำสื่อเผยแพร่

สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว จัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิชั้นเลิศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตข้าวหอมมะลิชั้นเลิศ และเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้

5.5 การเชื่อมโยงด้านการตลาด

การจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยข้าว เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ เกษตรกรกลุ่มนาแปลงใหญ่ บริษัทเอกชน ผู้ประกอบการ กระทรวงพาณิชย์ สหกรณ์การเกษตร และโรงสีในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อร่วมวางแผน การดำเนินงาน และเป็นการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด

5.6 การติดตามให้คำแนะนำ

การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินกิจกรรมโครงการและให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มนาแปลงใหญ่ อย่างน้อย 5 ครั้ง

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 10,000,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่นาแปลงใหญ่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ สุรินทร์ ยโสธร และร้อยเอ็ด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กลุ่มนาแปลงใหญ่เป้าหมาย มีการใช้การบริหารจัดการผลิตในรูปแบบการนำเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศมาปรับใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วย คุณภาพผลผลิตเป็นข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนชาวนาอื่นๆ ได้

8.2 กลุ่มนาแปลงใหญ่เป้าหมาย 4,065 ราย ประมาณ 61,427 ไร่ สามารถผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศได้ประมาณ 40,000 ตันข้าวเปลือก ลดต้นทุนการผลิตไม่น้อยกว่าตันละประมาณ 1,000 บาท คิดเป็นมูลค่าประมาณ 45 ล้านบาท ต่อฤดู และจำหน่ายได้ในราคาสูงขึ้นประมาณ 500 บาท ต่อตัน คิดเป็นมูลค่า 22.5 ล้านบาทต่อฤดู

8.3 ประเทศไทยมีปริมาณผลผลิตข้าวสาร/ข้าวกล้องหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 22,500 ตัน มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ตันละ 4,000 บาท คิดเป็นมูลค่า 90 ล้านบาท

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

จำนวนนาแปลงใหญ่มีการบริหารจัดการผลิตข้าว โดยมีการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

จำนวนเกษตรกรที่ได้รับความรู้และผ่านการรับรองระบบการผลิตข้าวมาตรฐาน GAP ข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่
(โครงการย่อยส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ		
			ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.
1. การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต															
1.1 ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดี โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตราครึ่งหนึ่งของพื้นที่เป้าหมายแต่ละราย อัตราไร่ละ 10 กิโลกรัม	61,427	ไร่			←							→			สสช./กมช./ ศมช./ศวช.
1.2 การจัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิตการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ	55	กลุ่ม													
1.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดิน															
1.3.1 การตรวจวิเคราะห์ดิน	4,065	ราย			←			→							ศมช./ศวช.
1.3.2 การสนับสนุนปุ๋ยให้เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดิน	61,404	ไร่							←					→	ศมช./ศวช.
1.4 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวและการตรวจวิเคราะห์ชนิดและปริมาณของสารหอมระเหยในข้าวหอมมะลิ	737	ตัวอย่าง													ศมช./ศวช.
2. การจัดทำสื่อเผยแพร่															
2.1 การจัดทำเอกสารเผยแพร่	5,000	ฉบับ				←		→							สสช.
3. การเชื่อมโยงด้านการตลาด															
3.1 การประชุมผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงด้านการตลาด	7	จังหวัด			←							→			ศมช./ศวช.
4. การบริหารจัดการโครงการ															
4.1 ค่าใช้จ่ายในการติดตามงาน (ส่วนกลางกรมการข้าว)					←									→	
4.2 ค่าใช้จ่ายในการติดตามงาน (ศมช. / ศวช.)	7	จังหวัด	←											→	

หมายเหตุ สสช. = สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กมช. = กองเมล็ดพันธุ์ข้าว ศมช. = ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศวช. = ศูนย์วิจัยข้าว

(4) โครงการย่อยเฝ้าระวังเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

ศัตรูข้าวเป็นปัญหาสำคัญในการผลิตข้าวของชาวนา ไม่ว่าจะเป็นแมลงศัตรูข้าว โรคข้าว สัตว์ศัตรูข้าว หรือวัชพืช เมื่อเกิดการระบาดเข้าทำลายแปลงนาข้าวแล้วจะทำให้ผลผลิตเสียหาย บางครั้งสร้างความสูญเสียให้กับผลผลิตข้าวอย่างสิ้นเชิง ชาวนาได้รับความเดือดร้อน ดังเช่นเหตุการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคใบหึง และโรคเหี่ยวเฉาในฤดูนาปรังเดือนธันวาคม 2552 ต่อเนื่องถึงเดือนมีนาคม 2553 พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในพื้นที่เขตภาคกลางและภาคเหนือตอนล่างกว่า 2.38 ล้านไร่ ใน 14 จังหวัด สร้างความเสียหายภาคการผลิตข้าวกว่า 6,000 ล้านบาท และต่อมาพบอาการของโรคใบหึงและโรคเหี่ยวเฉาในแปลงที่มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 11 จังหวัด เนื่องจากเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะนำไวรัสสาเหตุของโรคดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีศัตรูข้าวที่สำคัญ และมักพบการระบาดเป็นประจำ ได้แก่ เพลี้ยจักจั่น หนอนกอข้าว แมลงบัว แมลงห่อ หอยเชอรี่ โรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง และโรคเมล็ดด่าง เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาดของศัตรูพืช ได้แก่

- 1) พันธุ์พืชที่ปลูกมีความสามารถต้านทานโรคและแมลงแตกต่างกัน
- 2) ระยะการเจริญเติบโตของพืช เช่น แมลงสีจะทำลายข้าวในระยะน้ำนม
- 3) ความหนาแน่นของพืชต่อหน่วยพื้นที่ ทำให้การถ่ายเทอากาศไม่ดีและเป็นที่อยู่อาศัยของศัตรูพืช
- 4) สภาพพื้นที่ สภาพดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช ถ้าพืชอ่อนแอ กักง่ายต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช
- 5) ศัตรูธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตที่ทำลายและกำจัดศัตรูพืชในธรรมชาติ เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน และเชื้อจุลินทรีย์
- 6) อุณหภูมิ เช่น โรคไหม้ต้องการอุณหภูมิประมาณ 20-28 องศาเซลเซียส
- 7) ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่สูงเกินไปส่งผลให้โรคไหม้ของข้าวระบาดมากขึ้น
- 8) ปริมาณน้ำฝน มีผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น ช่วยลดการทำลายของเพลี้ยไฟ แต่เพิ่มการระบาดของหอยเชอรี่ หนู และโรคต่าง ๆ มากขึ้น
- 9) ทิศทางและความเร็วของลมมีผลต่อการแพร่ระบาดของโรคและแมลงให้กว้างขวางขึ้น เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความผันแปรทางพันธุกรรมและการปรับตัวของศัตรูข้าว และพบว่าการสูญเสียผลผลิตข้าวจากการระบาดของศัตรูข้าวส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการสำรวจและเฝ้าระวังแปลงนาอย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของทางราชการ กว่าจะรู้ว่ามีศัตรูข้าวเข้าทำลายแปลงนาก็ต่อเมื่อมีการระบาดเกิดขึ้นแล้ว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำแนะนำรวมทั้งความช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง สาเหตุที่หน่วยงานราชการไม่สามารถแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้เนื่องจากไม่ทราบข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่จะทราบข่าวการระบาดเมื่อเกษตรกรมาแจ้งหรือร้องเรียนความเสียหายแล้ว ดังนั้นหากมีการสำรวจและเฝ้าระวัง รวมทั้งติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวและปัจจัยที่ส่งเสริมการระบาดของศัตรูข้าว ได้แก่ สภาพอากาศในทุกระยะการเจริญเติบโตของข้าวอย่างใกล้ชิดและครอบคลุมพื้นที่ปลูกข้าวของประเทศ พร้อมทั้งรายงานผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อนำมาวิเคราะห์ พยากรณ์ วางแผน และเตรียมการก่อนการเกิดการระบาดของศัตรูข้าวและระหว่างการระบาด จะช่วยให้สามารถป้องกันกำจัดศัตรูข้าวได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- 2.1 หน่วยงานหลัก สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว
- 2.2 หน่วยงานสนับสนุน กองวิจัยและพัฒนาข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักบริหารกลาง และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อติดตามและแจ้งเตือนสถานการณ์การผลิตข้าวและการตลาดข้าว
- 3.2 เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและเตือนภัยข้าวอัจฉริยะ
- 3.3 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการระบาดของศัตรูข้าว ได้แก่ โรค แมลง สัตว์ศัตรูข้าว และวัชพืช ที่พบการระบาดเป็นประจำ และพัฒนาระบบการเตือนภัยและเครือข่ายเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูข้าว
- 3.4 เพื่อจัดทำแผนที่การระบาดของของศัตรูข้าว ได้แก่ โรค แมลง สัตว์ศัตรูข้าว และวัชพืช และเชื่อมโยงระบบการเตือนภัยและเครือข่ายเฝ้าระวังกับเว็บไซต์ของกรมการข้าว

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

ติดตามสถานการณ์ รายงาน และเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวในเขตปลูกข้าวทั่วประเทศ โดยให้หน่วยงานของกรมการข้าวในพื้นที่ (ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ) เป็นเครือข่ายในการดำเนินการ

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 การสัมมนาเครือข่ายระบบเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว
จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดความรู้ในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว การวินิจฉัยและวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูข้าวและเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยและป้องกันศัตรูข้าวอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 200 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของกรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 5.2 การติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวของศูนย์แม่ข่ายระบบเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว 52 ศูนย์
 - 5.2.1 ติดตามสถานการณ์โรคไหม้จากเครื่องตรวจอากาศอัตโนมัติ จำนวน 42 เครื่อง ทุกวันและรวบรวมข้อมูลทุกสัปดาห์ รวม 52 ครั้ง ดำเนินการโดย ศูนย์วิจัยข้าว 26 ศูนย์ (27 เครื่อง) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 10 ศูนย์ (14 เครื่อง) และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ (1 เครื่อง)
 - 5.2.2 ติดตามสถานการณ์แมลงศัตรูข้าวและแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ จำนวน 42 เครื่องโดยการตรวจนับทุกวัน และรวบรวมข้อมูลทุกสัปดาห์ รวม 52 ครั้ง ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยข้าว 26 ศูนย์ (27 เครื่อง) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 10 ศูนย์ (14 เครื่อง) และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ (1 เครื่อง)

5.2.3 ติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติในแปลงนา ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยข้าว 27 ศูนย์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 24 ศูนย์ และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ แบ่งการติดตามสำรวจสถานการณ์ ดังนี้

- แปลงนาภายในหน่วยงานของกรมการข้าว (ศูนย์วิจัยข้าวและสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ) จำนวน 27 แปลง ดำเนินการสำรวจติดตาม ทุก 7 วัน

- แปลงนาของเกษตรกร จำนวน 5 – 10 แปลง (ตามจำนวนของชาวนาอาสาในแต่ละจังหวัด) ดำเนินการสำรวจติดตาม ทุก 14 วัน

5.3 การติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวของชาวนาอาสา

ชาวนาอาสา จำนวน 300 คน สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในแปลงนาในฤดูนาปีและฤดูนาปรัง ทุก 7 วัน และร่วมกับเจ้าหน้าที่สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในแปลงนาทุก 14 วัน

5.3.1 ควรเลือกพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวนาปีและนาปรังคัดเลือกแปลงที่มีประวัติการระบาดของศัตรูข้าวเป็นประจำเก็บข้อมูลแปลงเดิมหรือแปลงในบริเวณใกล้เคียงอย่างต่อเนื่องเพื่อเก็บรวบรวมเป็นฐานข้อมูลการพยากรณ์เตือนภัยศัตรูข้าวต่อไป

5.3.2 เก็บข้อมูลศัตรูข้าว 4 ชนิด ได้แก่ แมลงศัตรูข้าว โรคข้าว สัตว์ศัตรูข้าว และข้าววัชพืช

5.3.3 เก็บข้อมูลแมลงศัตรูข้าวและแมลงศัตรูธรรมชาติ ตั้งแต่ข้าวอายุ 15 วัน ถึงระยะก่อนข้าวเป็นนํ้านม (15-90 วัน สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง หรือ 15-ระยะก่อนข้าวเป็นนํ้านม สำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง

5.3.4 เก็บข้อมูลโรคข้าว สัตว์ศัตรูข้าว และข้าววัชพืช ตั้งแต่ข้าวอายุ 15 วัน ถึงระยะเก็บเกี่ยว

5.3.5 เก็บข้อมูลโดยการสุ่มนับด้วยตาเปล่า 20 จุด (โดยการเดินทแยงมุม 2 ด้านๆ ละ 10 จุด เป็นตัว X) เก็บข้อมูลดังนี้

5.3.5.1 วันที่สำรวจ

5.3.5.2 ชื่อแปลงหรือชื่อเกษตรกรเจ้าของแปลง

5.3.5.3 ที่ตั้งแปลง และพิกัดแปลง

5.3.5.4 พันธุ์ข้าว

5.3.5.5 วิธีการปลูก

5.3.5.6 ระยะการเจริญเติบโตของข้าว (กล้า แตกกอ ตั้งท้อง ออกรวง)

5.3.5.7 ข้อมูลการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกร โดยเฉพาะสารฆ่าแมลงที่ไม่แนะนำให้ใช้ในการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (36 ชนิด)

5.3.5.8 จำนวนแมลงศัตรูข้าวและแมลงศัตรูธรรมชาติ

5.3.5.9 การเกิดโรคข้าว (พบ/ไม่พบ)

5.3.3.10 การระบาดของสัตว์ศัตรูข้าว (พบ/ไม่พบ)

5.3.3.11 การระบาดของข้าววัชพืช (พบ/ไม่พบ)

5.4 วิเคราะห์ข้อมูล/แจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูข้าว

5.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการติดตามสถานการณ์ตาม ข้อ 2.1 และ 2.3 มาวิเคราะห์แปลผล และแจ้งเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวให้กับเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ หากพบว่าข้อมูลที่ได้บ่งชี้ว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดการระบาดของศัตรูข้าว พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวที่ถูกต้องเพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ป้องกันการระบาดและลดความเสียหายจากศัตรูข้าวได้ทันต่อเหตุการณ์ ดังนี้

5.4.1.1 จัดทำประกาศและแจ้งเตือนภัยเกษตรกรในพื้นที่โดยผ่านหอกระจายข่าว ผู้นำชุมชน และช่องทางอื่น ๆ เป็นต้น

- จัดทำประกาศและแจ้ง อบต. สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัด (กลุ่มอารักขาพืช) และ CoO เพื่อแจ้งเตือนภัยในระดับจังหวัด

- ลงประกาศเตือนภัยศัตรูข้าวในเว็บไซต์ของศูนย์

5.4.1.2 จัดทำรายงานสถานการณ์เร่งด่วน รายงานข้อมูล สถานการณ์ศัตรูข้าวให้ส่วนกลาง (สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว) ทราบเพื่อประกาศเตือนภัยในภาพรวมของประเทศ

5.5 การรายงานผลการติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการบันทึกข้อมูลผลการตรวจนับปริมาณแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ และผลการสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในแปลงนา ลงในแบบรายงานและส่งรายงานดังกล่าวมายังอีเมล protection2558@gmail.com ทุก 7 วัน (ทุกวันพุธ)

5.6 การประชุมคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาศัตรูข้าว

ดำเนินการจัดประชุม จำนวน 5 ครั้ง โดยคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาศัตรูข้าว (ผู้แทนจาก กองวิจัยและพัฒนาข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักบริหารกลาง) มีภารกิจ ดังนี้

5.6.1 จัดเตรียมมาตรการในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และการช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบจากการระบาดของศัตรูข้าวให้กับเกษตรกร

5.6.2 ติดตาม รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ พยากรณ์ และเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

5.6.3 ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าว และการช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบจากการระบาดของศัตรูข้าวให้กับเกษตรกร

5.7 การพัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลการพยากรณ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว ดังนี้

5.7.1 การรวบรวมข้อมูลการระบาดของศัตรูข้าว ย้อนหลัง 5 - 10 ปี

5.7.2 บันทึกข้อมูลการระบาดและความเสียหายที่เกิดจากการทำลายของศัตรูข้าวที่สำคัญในพื้นที่ที่พบการระบาดเป็นประจำ (hot spot area)

5.7.3 จัดทำแผนที่การระบาดของของศัตรูข้าว ได้แก่ โรค แมลง สัตว์ศัตรูข้าว และวัชพืช

5.7.4 การเก็บข้อมูลจากการทำแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร

5.8 จัดทำคู่มือ สื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

5.8.1 สำนักส่งเสริมการผลิตข้าวร่วมกับกองวิจัยและพัฒนาข้าว จัดทำสื่อเผยแพร่ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

5.8.2 กลุ่มประชาสัมพันธ์และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลรายงานสถานการณ์ พยากรณ์การระบาด ประกาศเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว และคำแนะนำในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 6,000,000 บาท

7. พื้นที่การดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่ 71 จังหวัด (ศูนย์วิจัยข้าว 27 ศูนย์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 24 ศูนย์ และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ)

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กรมการข้าวมีระบบเฝ้าระวังสถานการณ์และเตือนภัยศัตรูข้าวที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความแม่นยำ

8.2 เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับบริการข้อมูลการเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวทันต่อเหตุการณ์และสามารถลดผลกระทบจากการระบาดของศัตรูข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

จำนวนครั้งของการติดตามสถานการณ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว 52 ครั้ง

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

กรมการข้าวมีระบบการพยากรณ์เตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าวที่มีความแม่นยำและรวดเร็วสามารถเตือนภัยและป้องกันการระบาดของศัตรูข้าวเฝ้าระวังสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อเหตุการณ์

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่
(โครงการย่อยเพาะวังเดือนกัมและป้องกันศัตรูข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561						ปี 2562						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
การติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวของศูนย์แม่ข่ายระบบเตือนภัย การระบาดศัตรูข้าว	37/52	ศูนย์/ครั้ง													
1.1 ติดตามสถานการณ์โรคข้าวจากเครื่องตรวจอากาศอัตโนมัติ	37/52	ศูนย์/ครั้ง	<											>	สวช./ศวช./ศมช.
1.2 ติดตามปริมาณแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ	37/52	ศูนย์/ครั้ง	<											>	
1.3 สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในแปลงนา	52/52	ศูนย์/ครั้ง	<											>	
1.4 ค่าจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวภายในหน่วยงาน	27	ศูนย์	<											>	สวช./ศวช.
1.5 ค่าบริการชมการของเครื่องตรวจอากาศอัตโนมัติ	42	เครื่อง	<											>	สวช./ศวช./ศมช.
1.6 ค่าซ่อมแซมเครื่องตรวจอากาศอัตโนมัติ	42	เครื่อง	<											>	ศสส./กษ./ ศวช./ศมช.
1.7 ค่าซ่อมแซมและค่าวัสดุอุปกรณ์กับดักแสงไฟ	42	เครื่อง	<											>	สวช./ศวช./ศมช.
ค่าจ้างเหมาขานาอาสาในหารติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว	300	ราย	<											>	สวช./ศวช./ศมช.
การพัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลการพยากรณ์และเตือนภัยการ ระบาดของศัตรูข้าว	1	ฐานข้อมูล													กษ.
การประชุมคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาศัตรูข้าว	5	ครั้ง	<											>	สสช.
การสัมมนาเครือข่ายระบบเตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว	200	คน													กษ./ศวช.

แผนการปฏิบัติงาน

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (โครงการย่อยเพื่อระดมทุนและป้องกันศัตรูข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
จัดทำคู่มือ สื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ จ้างเหมาผู้ช่วยปฏิบัติงานโครงการ															สสช./กวช.
															สสช./กวช.
	1	คน	<											>	สสช.
	1	คน	<											>	กวช.
- ส่วนภูมิภาค (บูรณาการภายใต้โครงการระบบส่งเสริมเกษตรกร แบบแปลงใหญ่)															สวช./ศวช./ศมช.
			<											>	สสช.
			<											>	กวช.
ติดตามและนิเทศงาน															ศสส.
			<											>	กวช.
			<											>	ศสส.
			<											>	
อำนาจการ															
	1	ศูนย์													สวช.
	41	ศูนย์													ศวช./ศมช.
	- ส่วนภูมิภาค														

(5) โครงการย่อยบริหารจัดการนาโดยใช้วิธีเทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการโครงการ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและการทำนาเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของเกษตรกรไทย การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร (ด้านการผลิต) ณ กรมการข้าว เห็นชอบการกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปี 2561/62 รอบที่ 1 จำนวน 58.21 ล้านไร่ แยกเป็น ข้าวหอมมะลิ 23.27 ล้านไร่ ข้าวหอมจังหวัด 2.82 ล้านไร่ ข้าวหอมไทย (ข้าวหอมปทุม) 1.03 ล้านไร่ ข้าวเจ้า 14.84 ล้านไร่ (ข้าวเจ้าพื้นนุ่ม 0.74 ล้านไร่ ข้าวเจ้าพื้นแข็ง 14.10 ล้านไร่) ข้าวเหนียว 15.78 ล้านไร่ ข้าวข43 0.12 ล้านไร่ ข้าวอินทรีย์ 0.28 ล้านไร่ และข้าวสี 0.07 ล้านไร่ และรอบที่ 2 จำนวน 12.20 ล้านไร่ ผลผลิต 8.084 ล้านตันข้าวเปลือก เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีจำนวน 4.16 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั้งประเทศ สามารถผลิตข้าวและส่งออกทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละประมาณ 200,000 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของภาคการเกษตร ทั้งนี้ยังไม่รวมมูลค่าที่ใช้บริโภคและการสำรองเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศที่เป็นสิ่งที่ชาวไทยภาคภูมิใจ นอกจากนี้ข้าวยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดการจ้างงานในอุตสาหกรรมข้าวหลายล้านครัวเรือน การผลิตข้าวในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ เช่น การปลูกข้าวต้องรอฤดูฝน ต่อมาได้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการชลประทาน การพัฒนาพันธุ์ข้าวที่ทนต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการนำเครื่องจักรกลเกษตรมาใช้ ทั้งนี้เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต แต่เทคโนโลยีเหล่านี้ยังคงเป็นเทคโนโลยีที่ไม่สูงนัก ซึ่งยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงอย่างเช่น เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการจัดการฟาร์ม เทคโนโลยีในการระบุพิกัดหรือตำแหน่งบนพื้นผิวโลก เทคโนโลยีการรับรู้ระยะใกล้และไกล เทคโนโลยีการใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว การระบาดของโรคและแมลงความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ และเซ็นเซอร์ตรวจวัดสภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ปลูกข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเทคโนโลยีที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นเข้าไว้ด้วยกันเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะทำอะไร บริเวณไหน เมื่อไร อย่างไร กับระบบการผลิตตลอดช่วงฤดูการผลิตข้าว รวมถึงทั้งก่อนและหลังที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง นอกจากนั้นเทคโนโลยีนี้ยังมีความสามารถในการทำนายผลผลิตจะเป็นอย่างไรต่อไป โดยอาศัยข้อมูลจากอดีตที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพความอุดมสมบูรณ์ดิน น้ำ ภูมิอากาศ ฝน และการจัดการ เป็นอย่างนี้ ผลผลิตของฟาร์มจะเป็นอย่างไร ซึ่งในอดีตนั้นบรรพบุรุษของเราได้อาศัยสิ่งที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนผลผลิตที่จะได้รับหากแต่ด้วยสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วิธีการดังกล่าวไม่สามารถใช้ได้ทันเหตุการณ์ และไม่สามารถอธิบายเป็นข้อมูลเชิงตัวเลขบนพื้นฐานการอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ได้ ระบบบูรณาการเทคโนโลยีนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลจากอดีตมาผสมกับข้อมูลแบบ Real Time ที่อ่านได้ในปัจจุบัน และอาจผสมผสานกับข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานของรัฐ เพื่อเสนอให้เกษตรกรตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการ เช่น สถานีตรวจวัดสภาพอากาศในฟาร์ม ข้อมูลพยากรณ์อากาศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยระบบบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อการแจ้งเตือนเกษตรกร ตัดสินใจเตรียมการเพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเพิ่มและหรือรักษาเสถียรภาพของผลผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิตในระบบเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วย ยกระดับมาตรฐานผลผลิต และบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานภายนอกกระทรวงฯ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีโอกาสเข้ามาสู่การส่งเสริมในระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการร่วมดำเนินการระบบเกษตรแปลงใหญ่ร่วมกับภาคเอกชน ภายใต้คณะทำงานด้านการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ในรูปแบบของนาแปลงใหญ่ประชารัฐ เพื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ในการนี้จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำโครงการบริหารจัดการนาโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง เพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำ (Precision Farming) คือโครงการนี้ และ เกษตรกรรมอัจฉริยะ (Smart Farming) ที่ดำเนินการเข้มข้นและเต็มรูปแบบมากกว่า ในนาแปลงใหญ่ประชารัฐ แต่ทั้งนี้ทั้งสองโครงการมีเป้าหมายเดียวกัน คือ มีระบบการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ มีการใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวดเร็วเที่ยงตรงทันเหตุการณ์ นำไปสู่การตัดสินใจในการจัดการที่แม่นยำภายใต้ ข้อมูล เครื่องมือ และพื้นฐานวิชาการที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามเพื่อให้โครงการเดินหน้าได้ โครงการเกษตรแม่นยำจะต้องอยู่บนพื้นฐาน ความพร้อมของพื้นที่ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทุกการตัดสินใจสนับสนุนและอธิบายได้ในเชิงวิชาการ เพื่อเป้าหมายลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพผลผลิต ตรงตามความต้องการตลาด การเชื่อมโยงตลาดที่มั่นใจได้พอใจทุกฝ่าย และเป็นมิตรกับสภาพแวดล้อม

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

หน่วยงานร่วมบูรณาการภาคเอกชน บริษัท ซี.พี. อินเตอร์เทรดจำกัด บริษัทสยามคูโบต้า คอร์ปอเรชั่นจำกัด และบริษัทธอส จำกัด

3. วัตถุประสงค์

3.1 จัดทำแปลงต้นแบบในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง (Precision Agriculture) เพื่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยการผลิตของระบบการผลิตข้าวทั้งเชิงพื้นที่ เชิงเวลา การจัดการที่เหมาะสม

3.2 เพื่อการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ การแข่งขันและเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ภายใต้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง (Precision Agriculture) เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตข้าวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีความเหมาะสมสำหรับพื้นที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดต้นทุนด้านแรงงานคนและปัจจัยการผลิต โดยจะเป็นแปลงต้นแบบนำร่องในพื้นที่นาชลประทานและนาน้ำฝน ซึ่งเป็นแปลงนาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ประชารัฐ จำนวน 21 แปลงๆ ละ 50 ไร่

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 คัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามเขตศักยภาพการผลิตข้าว ภายใต้โครงการนาแปลงใหญ่ ประชารัฐ (แปลงนาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ กลุ่มละไม่ต่ำกว่า 50 ไร่) จังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบของสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท (ทั้งสองแห่งข้างต้น ดำเนินการในแปลงเดิม 1 แปลง และแปลงใหม่ 1 แปลง) ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวพระนครศรีอยุธยา ศูนย์วิจัยข้าวฉะเชิงเทรา ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวราชบุรี ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ศูนย์วิจัยข้าวลพบุรี ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี ศูนย์วิจัยข้าวนครราชสีมา ศูนย์วิจัยข้าวสุรินทร์ ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง และศูนย์วิจัยข้าวนครศรีธรรมราช จำนวนรวม ไม่ต่ำกว่า 1,050 ไร่ โดยพิจารณาความเหมาะสม จากข้อมูลใน Agri-map และเป็นพื้นที่ร่วมโครงการนาแปลงใหญ่

5.2 จัดตั้งคณะทำงานพิจารณาดูแลเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในระบบการผลิตข้าว เพื่อการบริหารจัดการแปลงที่แม่นยำ ทั้งเชิงพื้นที่ เชิงเวลา การจัดการที่เหมาะสม บนพื้นฐานข้อมูลจากแหล่งที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 21 แปลง ใช้ข้อมูลออกแบบการดำเนินโครงการและช่วงเวลาการดำเนินงานตามความเหมาะสมของพื้นที่ และนิเวศการปลูกข้าว โดยพิจารณาจาก Crop calendar ในพื้นที่

5.3 การจัดการพื้นที่เพาะปลูก และเตรียมพื้นที่และเตรียมดินปรับระดับดินนาโดย Laser Land Leveling (LLL) พร้อมอุปกรณ์ช่วยการเตรียมดินให้ประณีตมากขึ้น (ดำเนินงานในพื้นที่ที่มีการปรับระดับดินนาด้วยแสงเลเซอร์แล้ว ภายใต้การสนับสนุนของโครงการนาแปลงใหญ่ประชารัฐ) หรือใช้เทคโนโลยีที่คณะทำงานเห็นว่ามีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพเทียบเท่าและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

5.4 การทำแผนที่ดิจิทัล ทำแผนที่ดิจิทัลรายแปลงโดยใช้ระบบ GPS รายแปลง Grid map ขนาดกริด 10 x 10 เมตรหรือต่ำกว่า เพื่อใช้บริหารจัดการในระดับที่ละเอียดมากขึ้น หรือขึ้นอยู่กับพื้นที่และขนาดแปลงย่อยตามความเหมาะสม ที่คณะทำงานเห็นว่าสามารถสนับสนุนแนวคิดการจัดการที่แม่นยำและอธิบายเชิงวิชาการได้

5.5 การจัดการเพาะปลูกข้าว พันธุ์และเมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดีที่ผลิตตามระบบของกรมการข้าว โดยกำหนดพันธุ์ข้าวปลูกที่เหมาะสมกับพื้นที่ ร่วมกับภาคเอกชนที่จะเข้ามารับซื้อผลผลิตตามความต้องการของตลาด

5.6 วิธีการปลูก โดยใช้เครื่องหยอดเมล็ดข้าว หรือเครื่องปักดำด้วยระบบนำทางอัตโนมัติ Auto pilot หรือเครื่องมือและวิธีการที่สนับสนุนความแม่นยำและอธิบายเชิงวิชาการได้ในพื้นที่

5.7 การจัดการน้ำ มีการจัดการน้ำในแปลงนาอย่างเหมาะสมตามปริมาณน้ำที่ได้รับและตามความต้องการของพืช ด้วยวิธีการจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง (AWD) ในพื้นที่นาชลประทาน และการจัดการน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่น้ำฝนพร้อมกับการจัดหาแหล่งน้ำสำรองกรณีขาดแคลนน้ำหรือฝนทิ้งช่วงด้วยแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีหรือการจัดหาแหล่งน้ำใต้ดินหากจำเป็นด้วยการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.8 การจัดการธาตุอาหารพืช ใส่ปุ๋ย จำนวน 3 ครั้ง คือ ปุ๋ยรองพื้นในช่วงเริ่มต้นการเจริญเติบโต ช่วงแตกกอ และช่วงกำเนิดช่อดอก ครั้งที่ 1 ตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของข้าว ครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3 ประเมินปริมาณปุ๋ยด้วยเครื่องตรวจวัดสีใบข้าวระบบดิจิทัล Green seeker หรือ LCC

5.9 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว สุ่มสำรวจ การระบาดของโรคแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ในแต่ละระยะการเจริญเติบโตด้วยแรงงานคน และหรือ ภาพถ่ายจากอากาศยานไร้คนขับ (drone) ทุก 10 วัน และวิธีการที่เหมาะสมที่คณะทำงานสามารถบริหารจัดการและอธิบายได้เชิงวิชาการ มีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจ และป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว ตามผลการประเมินจากการสำรวจ เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีให้อยู่ในระดับต่ำที่สุด ป้องกันและลดการสูญเสียผลผลิตและความคุ้มค่า

5.10 การเก็บเกี่ยวใช้เครื่องเกี่ยวนาข้าว (เครื่องเกี่ยวนาที่ประเมินผลผลิตรายกริด) ในระยะที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว คือ ที่ระยะ 28 วันหลังการออกดอก เพื่อลดการสูญเสียทั้งปริมาณและรักษาคุณภาพข้าว

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 9,750,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ตัวแทนแปลงนาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ประชารัฐทั่วประเทศ จำนวน 21 แปลงๆ ละไม่ต่ำกว่า 50 ไร่ ในเขตภาคกลาง พื้นที่นาชลประทาน จำนวน 10 แปลง ภาคเหนือ นาชลประทาน จำนวน 1 แปลง นาน้ำฝน จำนวน 2 แปลง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาน้ำฝน จำนวน 6 แปลง ภาคใต้เป็นนาชลประทาน จำนวน 2 แปลง

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 กลุ่มนาแปลงใหญ่เป้าหมาย มีการใช้การบริหารจัดการผลิตในรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมความแม่นยำสูง (Precision Farming) ในการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วย และคุณภาพผลผลิต และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนชาวนาอื่นๆ ได้

8.2 กลุ่มนาแปลงใหญ่เป้าหมาย ประมาณ 4,838 ราย พื้นที่ 52,293 ไร่ สามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดีได้ประมาณ 52,000 ตันข้าวเปลือก ลดต้นทุนการผลิตไม่น้อยกว่าตันละประมาณ 1,000 บาท คิดเป็นมูลค่าประมาณ 42 ล้านบาท ต่อฤดู และจำหน่ายได้ในราคาสูงขึ้นประมาณ 500 บาทต่อตัน คิดเป็นมูลค่า 21 ล้านบาทต่อฤดู

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

เป็นต้นแบบแปลงเรียนรู้กระบวนการผลิตข้าว ที่มีความแม่นยำเชิงพื้นที่ เชิงเวลา การจัดการที่เหมาะสมภายใต้รูปแบบเทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง (Precision Agriculture)

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ/หรือต้นทุนต่อหน่วยการผลิตลดลงร้อยละ 10

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : ใช้แรงงานและเวลาน้อยลง แต่ให้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

แผนปฏิบัติการปฏิบัติงาน

โครงการย่อยบริหารจัดการนาโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง ปี 2562

กิจกรรมโครงการ	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2562												หน่วยงานรับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
1. การพัฒนาโครงการ			←	→												
1.1 คัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามเขตศักยภาพการผลิต			←	→												RD
1.2 จัดทำโครงการเพื่อของบประมาณ โดยใช้ข้อมูลจากการออกแบบโครงการ โดยพิจารณาจาก Crop calendar																RD
2. การจัดการพื้นที่เพาะปลูก																
2.1 การเตรียมพื้นที่และเตรียมดิน ปรับระดับดินนาโดย LLL หรืออุปกรณ์ที่คณะทำงานพิจารณาตามความเหมาะสม					↔											กข., CTA
2.2 การทำแผนที่ Digital, สำรวจและเก็บข้อมูลดินพืชสำหรับเป็นฐานข้อมูลการพัฒนา แบบจำลองการผลิตพืช (โปรแกรม DSSAT)					↔											กข., พต, มช
3. การจัดการเพาะปลูก																
3.1 พันธุ์และเมล็ดพันธุ์ข้าว กำหนดพันธุ์ข้าวปลูกร่วมกับภาคเอกชนที่รับซื้อ ตามความต้องการของตลาด					↔											CP, กข
3.2 วิธีการปลูก ปลูกโดยใช้เครื่องหยอดเมล็ดข้าว หรือเครื่องปักดำ ด้วยระบบนำทางอัตโนมัติ Auto pilot								←					→			CTA สนับสนุนอุปกรณ์

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการย่อยบริหารจัดการนาโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรกรรมแม่นยำสูง ปี 2562

กิจกรรมโครงการ	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2562												หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ด.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
3.3 การจัดการน้ำ จัดการน้ำในแปลงนา ตามความต้องการและระยะการเจริญเติบโตของพืช แบบเปียกสลับแห้ง (AWD) แหล่งน้ำสำรอง บ่อบาดาล (สำหรับพื้นที่นาฝน)	21	แปลง	←											→	ชล. พด. ทบ.
3.4 การจัดการธาตุอาหารพืช ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และตามความต้องการของข้าว ด้วยเครื่องตรวจวัดสีใบข้าวระบบดิจิทัล Green seeker							←							→	พด. , CTA
3.5 การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว - สุ่มสำรวจ การระบาดของโรคแมลงศัตรูข้าวด้วย เบรียบเทียบ กับผลภาพถ่ายจาก drone - ป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว ในระดับพื้นที่ราย grid เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีให้อยู่ในระดับต่ำที่สุด								←						→	กษ., NECTEC
3.6 การเก็บเกี่ยว - ใช้เครื่องเกี่ยวนาข้าว ในระยะที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียทั้งปริมาณและคุณภาพข้าว														↔	CP
4. สรุปผลและจัดทำเอกสารเผยแพร่															กษ.

10) โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร จบประมาณ 344,163,900 บาท

ประกอบด้วย 3 โครงการย่อย

(1) โครงการย่อยการขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก มีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 76.43 ล้านไร่ แยกเป็นกลุ่ม เป็นกลุ่มข้าวเหนียว 20.13 ล้านไร่ กลุ่มข้าวหอมมะลิ 22.67 ล้านไร่ กลุ่มข้าวหอมปทุม 3.75 ล้านไร่ และกลุ่มข้าวขาว 29.88 ล้านไร่ รวมพื้นที่ปลูกข้าว 76.43 ล้านไร่ เมื่อมองถึงกลไกในการตอบสนองความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวของชาวนา ในปัจจุบัน อนาคต และแนวทางการพัฒนา จะมีข้อมูลและแนวทาง ดังนี้

1.1 ปริมาณการผลิตและความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวในปัจจุบัน แต่ละปีชาวนาทั้งประเทศจะมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวประมาณ 1.3 ล้านตัน แยกเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการทางตลาด 758,000 ตัน และส่วนที่เหลือจำนวน 542,000 ตัน ชาวนาจะเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง แต่ปรากฏว่ามีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (เมล็ดพันธุ์จำหน่าย) คุณภาพดี เพื่อตอบสนองความต้องการทางตลาดเพียงปีละ 515,000 ตัน (ผลิตโดยกรมการข้าว 67,000 ตัน สหกรณ์การเกษตร 35,000 ตัน ศูนย์ข้าวชุมชน 113,000 ตัน และผู้ประกอบการภาคเอกชน 300,000 ตัน) ซึ่งยังไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ตามความต้องการของตลาดอีก 243,000 ตัน ดังนั้นชาวนาจึงต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวมาจากที่เก็บไว้เอง ซึ่งชาวนาบางรายไม่สามารถเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เนื่องจากอยู่ไกลจากแหล่งผลิตจำหน่าย จำเป็นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บมาหลายปีที่มีคุณภาพต่ำ ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ คุณภาพผลผลิตไม่ได้มาตรฐานไม่เป็นที่ต้องการของตลาดทำให้ถูกกดราคา

1.2 ปริมาณการผลิตและความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวในอนาคต ปี 2558-2562 คาดว่าแต่ละปีชาวนาทั้งประเทศจะมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวประมาณ 1.1 ล้านตัน (ลดลงเนื่องจากมีการลดพื้นที่การปลูกข้าวตามนโยบายปรับโครงสร้างการผลิต และมีการแนะนำให้ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่ลดลง) แยกเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการทางตลาด 800,000 ตัน (เพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากมีการแนะนำให้ชาวนาเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์จาก 2 ปี มาเป็นเปลี่ยนทุกปีในสัดส่วนที่มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งในอนาคตชาวนาจะมีพฤติกรรมไปใช้เครื่องจักรกลในการเก็บเกี่ยวและนำข้าวไปขายทันทีมากยิ่งขึ้น) และส่วนที่เหลือจำนวน 300,000 ตัน

1.3 แนวทางการตอบสนองความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวของชาวนา หากจะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ขึ้นพันธุ์จำหน่าย) ให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด 800,000 ตัน จะต้องเพิ่มปริมาณการผลิตอีกจำนวน 285,000 ตัน จากเดิม 515,000 ตัน ซึ่งแนวทางที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (เมล็ดพันธุ์จำหน่าย) ให้เพียงพอต่อความต้องการภายใน 5 ปี ตั้งแต่ปี 2558-2562 ประกอบไปด้วย 1) สร้างศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติม 15 ศูนย์ (ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ 48,000 ตัน) 2) สหกรณ์การเกษตร 5,000 ตัน 3) จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน 1,200 ศูนย์ (ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ 87,000 ตัน) 4) ส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่ 80 ราย (ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ 145,000 ตัน) ส่วนเมล็ดพันธุ์ที่ชาวนาเก็บไว้ใช้เองปี 300,000 ตัน ก็จะต้องถ่ายทอดความรู้ให้ชาวนาให้เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์อย่างถูกวิธี ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองในครัวเรือน และจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน (ปรับใหม่)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 ขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่ขาดแคลน ด้วยการจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติมในแหล่งพื้นที่เพาะปลูกข้าว กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศเพิ่มเติมอีก 15 ศูนย์ ให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มได้ ปีละ 4,000 ตันต่อศูนย์ รวม 15 ศูนย์ เป็นจำนวน 60,000 ตัน

3.2 เพิ่มหน่วยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในส่วนภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม และกระจายอย่างทั่วถึง และครบถ้วนทุกด้าน

3.3 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาการเมล็ดพันธุ์ และฝึกปฏิบัติของนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไป

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติม ตอบสนองปริมาณความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว และไม่มีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนั้นๆ โดยจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติมในแต่ละจังหวัด จำนวน 15 แห่ง ทำให้สามารถขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในแหล่งที่ขาดแคลน สามารถตอบสนองความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างสม่ำเสมอ และเพียงพอ สามารถนำเมล็ดพันธุ์ไปเพาะปลูกในพื้นที่ได้ปีละ 267,000 ไร่ต่อศูนย์

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้น จำนวน 15 ศูนย์

จากสถานการณ์การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และเพื่อตอบสนองต่อปริมาณความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งปลูกข้าว ในพื้นที่จังหวัดที่ไม่มีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตั้งอยู่ ด้วยการจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดที่เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าว ที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 300,000 ไร่ (นาปีและนาปรัง) และจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าว ใกล้เคียง 300,000 ไร่ แต่การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดไม่สะดวก การเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ยากลำบาก รวมจำนวน 15 จังหวัด เพื่อทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสร้างโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ที่มีกำลังการผลิตเฉลี่ยศูนย์ละ 4,000 ตันต่อปี สามารถสนองตอบต่อความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในท้องถิ่นนำไปใช้เพาะปลูกในพื้นที่ทั่วประเทศได้ไม่น้อยกว่า 2,670,000 ไร่ต่อปี ส่งผลให้กรมการข้าวมีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้นรวมเป็นจำนวน 38 ศูนย์ มีกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเดิมสูงสุด 85,000 ตัน เพิ่มขึ้นอีกปีละ 60,000 ตัน รวมเป็นกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในภาพรวมสูงสุดได้ถึง 145,000 ตันต่อปี ตอบสนองความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ลดปัญหาการขาดแคลนและเข้าถึงเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 จัดอัตรากำลังเพื่อปฏิบัติงานในศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว โดยยึดกรอบอัตรากำลังของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเดิมเป็นหลัก แล้วขออัตรากำลังจากอัตรากำลังเกษียณและขออัตรากำลังเพิ่มใหม่

5.3 จัดเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากแปลงขยายพันธุ์ ค่าวัสดุการผลิต ค่าจ้างเหมา ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์อาคารและสถานที่ เป็นต้น

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 301,152,400 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 15 ศูนย์ในพื้นที่ 15 จังหวัด โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ตามลำดับปริมาณพื้นที่เพาะปลูกข้าวในแต่ละจังหวัด ในแต่ละภูมิภาค (เอกสารแนบ 2) ดังนี้

ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2559 – 2560 จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวใน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัด : นครนายก ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ และบึงกาฬ รวม 5 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2559 – 2561 จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวใน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัด : ยโสธร ชัยภูมิ นครพนม เพชรบูรณ์ เชียงราย พิจิตร สุพรรณบุรี นครปฐม สระแก้ว และมหาสารคาม รวม 10 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การจัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติมในจังหวัดพื้นที่เพาะปลูกข้าว ที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ และไม่มีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตั้งอยู่ จำนวน 15 แห่ง จะก่อให้เกิดผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าว คือ

ชาวนาผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์มีรายได้มากขึ้น ชาวนาสมาชิกผู้เข้าร่วมจัดทำแปลงขยายพันธุ์ จำนวน 8,000 ราย สามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงขยายพันธุ์ให้แก่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดร้อยละ 20 จากปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้ 60,000 ตัน (ผลิตเมล็ดพันธุ์ขยาย 12,000 ตัน และเมล็ดพันธุ์จำหน่าย 48,000 ตัน) เดิมจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 10 บาท เมื่อขายเป็นเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ทำให้จำหน่ายได้ในราคาเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 (เพิ่มขึ้นกิโลกรัมละ 2 บาท) คิดเป็นเงินที่ชาวนาได้เพิ่มขึ้นรวมประมาณ 120 ล้านบาทต่อปี ผลผลิตข้าวของประเทศไทยมีคุณภาพสูงขึ้น เนื่องจากชาวนาใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จะทำให้ได้ผลผลิตตรงตามพันธุ์ ลดปัญหาข้าววัชพืชในแปลงนา ทำให้ผลผลิตข้าวของประเทศไทยมีคุณภาพสูงเพิ่มขึ้น

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : มีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : มีแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว และมีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีให้เกษตรกรได้ใช้เพาะปลูกได้เพิ่มขึ้น โดยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

แบบปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร (โครงการย่อยการขยายศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561					ปี 2562										หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1. ก่อสร้างศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว																		กมข.
1.1 การก่อสร้างศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพิจิตร	1	แห่ง	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
1.2 การก่อสร้างศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยภูมิ (สัญญาจ้างก่อสร้าง 500 วัน)	1	แห่ง	←														→	
2. การจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อใช้ปฏิบัติงาน																		
2.1 เครื่องจักรปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว นครนายกและบึงกาฬ	2	ชุด	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
2.2 เครื่องจักรปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวบุรีรัมย์และอำนาจเจริญ	2	ชุด	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
2.3 ครุภัณฑ์สำหรับการปฏิบัติงาน	5	แห่ง	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
3. การติดตามประเมินผล			←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
4. การบริหารโครงการ			←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	

(2) โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของโลก และมีความหลากหลายทางชีวภาพพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ และคุณลักษณะพิเศษทางโภชนาการที่โดดเด่นเป็นชื่อเสียงของประเทศมาช้านาน ประกอบกับปัจจุบัน ความนิยม ในการบริโภคข้าวเพื่อสุขภาพมีมากขึ้นทำให้เป็นโอกาสให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาข้าวที่มีคุณสมบัติพิเศษโดดเด่นดังกล่าวเป็นสินค้าข้าวตลาดเฉพาะ.(Niche.Market).เช่น.กลุ่มข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ ข้าวจีไอ (Geographical Indication : GI) กลุ่มข้าวโภชนาการสูง ข้าวอินทรีย์ และข้าว Q ซึ่งมีคุณลักษณะเพื่อการผลิตภัณฑ์เฉพาะ การส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาข้าวสินค้าตลาดเฉพาะครบวงจร จะเป็นการสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะที่มีคุณภาพ และคุณสมบัติพิเศษเป็นการรักษาชื่อเสียง และยกระดับราคาข้าวสินค้าพิเศษเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นผลให้ชาวนา ผู้ประกอบการ ชุมชน ผู้ผลิตข้าว สินค้าตลาดเฉพาะดังกล่าวให้มีรายได้และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคงขึ้น

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนการผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะอย่างเป็นระบบทั้งการผลิต แปรรูป และการตลาด
- 3.2 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะให้ได้มาตรฐาน

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

ส่งเสริมการผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะใน 4 กลุ่มสินค้า ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ข้าวจีไอ ข้าวโภชนาการสูงและข้าว Q จำนวน เกษตรกร 5,100 ราย 170 กลุ่ม โดยมีเป้าสิ้นสุดโครงการ 2564 จำนวนเกษตรกร 6,600 ราย 220 กลุ่ม

5. วิธีดำเนินงาน

- 5.1 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ
 - 5.1.1 กลุ่มเป้าหมายต่อเนื่องจาก ปี 2560
 - 5.1.2 คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนภูมิภาคและเกษตรกรที่สนใจ สมัครเข้าร่วมโครงการในช่วงเดือนตุลาคม 2561
 - 5.1.2.1 กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว คัดเลือกกลุ่มที่มีศักยภาพในการดำเนินงานตามมาตรฐานการผลิตสินค้าตลาดเฉพาะ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ข้าว GI ข้าวโภชนาการสูง และข้าว Q โดยจำแนกเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมและกลุ่มเตรียมการ
 - 5.1.3 กลุ่มต่อเนื่องและกลุ่มที่มีความพร้อมจะได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานการผลิต ส่วนกลุ่มเตรียมการ จะส่งเสริมและพัฒนาให้มีความพร้อมในการตรวจรับรองปีถัดไป

5.2 การผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

5.2.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวสำหรับตลาดเฉพาะ

5.2.2 การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับกลุ่มผู้ผลิตข้าวตลาดเฉพาะกลุ่มใหม่

5.3 การส่งเสริมเกษตรกรและการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ ข้าว GAP และ GI

5.3.1 การส่งเสริมเกษตรกรให้มีความพร้อมสำหรับการตรวจรับรองตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ ข้าว GAP และ GI ในกลุ่มข้าว 4 สินค้า คือ ข้าวอินทรีย์ ข้าว GI ข้าวโภชนาการสูง และข้าว Q โดยการส่งเสริมเกษตรกร ให้มีการรวมกลุ่มผลิตข้าวคุณภาพและจำแนกกลุ่มเกษตรกรตามศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มในการตรวจรับรองแบบรายเดี่ยวหรือระบบกลุ่ม มีการส่งเสริมการจัดทำระบบควบคุมภายในให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

5.3.2 การตรวจรับรองระบบกลุ่มตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ หรือข้าว GAP ดำเนินการโดยกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ กรมการข้าว

5.3.3 มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สหภาพยุโรป (GI-EU) ตรวจสอบรับรองกลุ่มผู้ผลิตข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิ ทุ่งกุลาร้องไห้ และข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ที่มีความพร้อมและมีระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้า

5.3.4 การตรวจวิเคราะห์สารตกค้างในดิน น้ำ หรือ ผลผลิต

5.4 การแปรรูปและสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ข้าวถุง

5.4.1 อบรมสร้างเครือข่ายพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปหลักสูตรวิทยาการการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว

5.4.2 พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว (ผลิตภัณฑ์อาหารจากข้าว และเครื่องสำอางจากข้าว)

5.4.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว

5.5 การเชื่อมโยงตลาดและประชาสัมพันธ์

5.5.1 จัดงานส่งเสริมการตลาดสินค้าข้าวเพื่อตลาดเฉพาะ

5.5.2 ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ และเอกสารคู่มือสำหรับเกษตรกร

5.6 การบริหารจัดการโครงการ

5.6.1 จัดทำคู่มือโครงการและคู่มือปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่

5.6.2 การจัดจ้างเจ้าหน้าที่เสริมการปฏิบัติงานโครงการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

5.6.3 การติดตามงานและประเมินผลโครงการ เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 37,200,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่เป้าหมาย 40 จังหวัด

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรได้รับการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพอย่างเป็นระบบได้มาตรฐาน และสร้างรายได้เพิ่มขึ้น โดยการแปรรูปและทำการตลาดด้วยตนเอง

8.2 สินค้าข้าวตลาดเฉพาะ มีการขยายพื้นที่การผลิต เพิ่มขึ้นมูลค่าข้าวคุณภาพที่ทำให้ชาวนาผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

8.3 ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าข้าวคุณภาพที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะและมีคุณค่าทางโภชนาการผ่านทางช่องทางการตลาดที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 จำนวนกลุ่มผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะ 170 กลุ่ม ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

9.2 จำนวนกลุ่มผลิตสินค้าข้าวตลาดเฉพาะ ได้รับการรับรองตามมาตรฐานอินทรีย์ GAP/GI ไม่น้อยกว่า 128 กลุ่ม (75% ของ 170 กลุ่ม)

9.3 กลุ่มเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูงกว่าผลผลิตทั่วไป 2 เท่า ได้ไม่น้อยกว่า 128 กลุ่ม (75% ของ 170 กลุ่ม)

แผนปฏิบัติการ
โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร
(โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ Niche Market) ปี 2562

กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ															
1. การผลิตข้าวตลาดเฉพาะ															
1.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์															กพภ.(กพส)
- กลุ่มใหม่	กลุ่ม	27					←							→	
1.2 สัมมนาเจ้าหน้าที่และเกษตรกรหลักสูตรการเตรียมความพร้อม การขับเคลื่อนการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	ราย	284			←		↔								กพภ.(กศก)
2. การตรวจรับรองคุณภาพ															
2.1 อบรมระบบควบคุมภายในแบบกลุ่ม (2 ครั้ง) (ICS)	กลุ่ม	143	←											→	ศมช./ศวช
- กลุ่มเก่า															
- กลุ่มใหม่	กลุ่ม	27	←											→	
2.2 ตรวจรับรองกลุ่ม	กลุ่ม	170								←				→	กรช.
2.2.1 ตรวจสอบรับรองกลุ่ม (กลุ่มใหม่ กลุ่มต่อเนื่อง กลุ่มภาคใต้)															
2.2.2 ตรวจรับรองมาตรฐานGI (EU)	กลุ่ม	10								←				→	กพภ.
2.3 ค่าเอกสารประกอบการตรวจรับรอง	ชุด	6,500	←											→	กรช.
2.4 การตรวจวิเคราะห์สารเคมีสารตกค้างในดิน น้ำ หรือผลผลิต	ตัวอย่าง	100									←			→	กรช.
3. การแปรรูปและสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ข้าวถุง															
3.1 อบรมสร้างเครือข่ายพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปหลักสูตรวิทยาการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว	ราย	80				↔									กพภ.(กปผ)

แบบปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร (โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ Niche Market) ปี 2562

กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
3.2 พัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้แปรรูปข้าว (ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวที่เป็นอาหาร และไม่ใช่อาหาร)	ผลิตภัณฑ์	4	←											→	กพภ.(กศก)
3.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว			←											→	
4. การเชื่อมโยงตลาดและประชาสัมพันธ์															
4.1 จัดงานส่งเสริมการตลาดสินค้าข้าวเพื่อตลาดเฉพาะ	ครั้ง	1		←				→							
4.2 ผลิตภัณฑ์ประชาสัมพันธ์ และเอกสารคู่มือสำหรับเกษตรกร								←						→	
5. การบริหารจัดการ															กพภ.
5.1 จัดทำคู่มือปฏิบัติงานโครงการ	เล่ม	130		←				→							
5.2 จัดเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการ	ราย	63													กพภ./กรรช./ ศวช./คชช./กมช.
5.3 สัมมนาพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ปฏิบัติงาน	ครั้ง	1													กพภ.
5.4 ติดตามให้คำแนะนำและค่าเดินทางของเจ้าหน้าที่															
- ส่วนกลาง			←											→	กพภ./กรรช.
- ส่วนภูมิภาค			←											→	คชช./ศวช
5.5 จำนวนการส่วนกลาง			←											→	กพภ.
5.6 จำนวนการส่วนภูมิภาค	ศูนย์	34	←											→	คชช./ศวช

(3) โครงการย่อยเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การผลิตและการตลาดข้าวของไทยในปัจจุบันมีปัญหาสำคัญๆ 4 ประการ ได้แก่ 1) ปริมาณผลผลิตข้าวเกินความต้องการ 2) ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ 3) ผลผลิตข้าวออกกระจุกตัวมาก ในช่วงพฤษภาคม-ธันวาคม 4) ราคาข้าวเปลือกต่ำ ส่งผลให้ชาวนายากจน ดังนั้น ในปี 2559-2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการคลัง ได้จัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ประกอบด้วย 5 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงกำหนดอุปสงค์และอุปทาน 2) ช่วงการผลิต 3) ช่วงการเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว 4) ช่วงการตลาดในประเทศ และ 5) ช่วงการตลาดต่างประเทศ โดยในปี 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาสินค้าข้าวไว้ภายใต้การดำเนินงานตามแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรด้านการผลิตต่อเนื่อง ได้แก่ ขยายการทำนาแบบแปลงใหญ่ให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้น ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision Farming) ส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพชั้นเลิศ

การดำเนินโครงการ มาตรการต่างๆ ภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ จึงจะบรรลุเป้าหมาย การวางแผนการผลิตข้าวที่จะให้ตรงกับความต้องการของตลาดทั้งชนิด ปริมาณ คุณภาพ และเวลา นับว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้ชาวนาสามารถจำหน่ายข้าวได้ในราคาที่สูง มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางแผนการผลิตข้าวโดยการกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวแต่ละชนิดมาจากส่วนภูมิภาคระดับจังหวัด สู่มเป้าหมายการผลิตข้าวระดับประเทศ เพื่อให้อุปทานสมดุลกับอุปสงค์ รวมทั้งที่ผ่านมามีการกำหนดพื้นที่เหมาะสมและพื้นที่ไม่เหมาะสมยังเป็นการกำหนดสำหรับข้าวทั่วๆ ไป กรมการข้าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำคำแนะนำและจัดทำแผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และทำการประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสม

นอกจากนี้ การดำเนินโครงการ มาตรการต่างๆ ภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรในส่วนภูมิภาค ของหน่วยงานต่างๆ ยังต้องได้รับการตรวจติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ อีกด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวทั้งในด้านการผลิตและการตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะทำให้อุปทานข้าวสมดุลกับอุปสงค์ข้าว

3.2 เพื่อจัดทำแผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสม

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 ผู้เกี่ยวข้องทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 77 จังหวัด ได้มีส่วนร่วมกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวปีการผลิต 2562/63 รอบที่ 1 และรอบที่ 2

4.2 แผนที่การผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ และประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสม

5. วิธีดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมการวางแผนการผลิตข้าวและการติดตามงานภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

5.1.1 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการวางแผนการผลิตข้าวและการจัดทำพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวรายจังหวัด ของปีการผลิต 2562/63 รอบที่ 1 (ม.ค. 2562) และสัมมนาเชิงปฏิบัติการวางแผนการผลิตข้าวและการจัดทำพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมรายจังหวัด ของปีการผลิต 2562/63 ข้าวรอบที่ 2 (ก.ย. 2562)

5.1.2 เจ้าหน้าที่กรมการข้าวประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ในการจัดประชุมสำหรับการออกตรวจติดตามการดำเนินงานตามแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรระดับจังหวัดของผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.2 กิจกรรมการจัดทำแผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ และประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสม

5.2.1 การจัดทำแผนที่การผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ ดำเนินการด้วยการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมุมของหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการผลิตข้าวของประเทศ อย่างเป็นระบบ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

5.2.1.1 ประสานรวบรวมข้อมูลการลงทะเบียนการปลูกข้าวของเกษตรกรจากกรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลรายแปลงของเกษตรกร รายชื่อเกษตรกร พันธุ์ข้าว พิกัดแปลง ขนาดพื้นที่ วันปลูก และข้อมูลอื่นๆ เช่น วันเก็บเกี่ยว ผลผลิตเป็นตัน ข้อมูลที่ได้มาในรูปแบบของ Text file นามาแปลงให้อยู่ในรูปแบบของ Excel จากนั้น นำไปเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์และแสดงผลต่อไป

5.2.1.2 ข้อมูลพื้นที่ปลูกจาก GISTDA เป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ นำมาพิจารณาประกอบกับข้อมูลลงทะเบียนเกษตรกร เพื่อประเมินพื้นที่ปลูก นิเวศ กลุ่มพันธุ์ข้าว ข้อมูลความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกข้าวจากกรมพัฒนาที่ดินที่ปรับปรุง crop requirements ของข้าวรายกลุ่มพันธุ์ที่ร่วมมือกับกรมการข้าว เพื่อปรับระดับความเหมาะสม

5.2.2 การประเมินผลผลิตข้าวภายใต้การจัดการของเกษตรกรและการจัดการที่เหมาะสมพร้อมผลตอบแทนด้วยการใช้แบบจำลอง DSSAT ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการประเมินการเจริญเติบโต และผลผลิตของพืช จำนวน มากกว่า 30 ชนิด หนึ่งในนั้น คือ สามารถนำมาใช้ในการจำลอง การเจริญเติบโต และผลผลิตของข้าว ด้วยการนำเข้าข้อมูล จำนวน 4 ชุดข้อมูล ที่ประกอบด้วย

5.2.2.1 ข้อมูลสัมประสิทธิ์ทางพันธุกรรมของข้าว ที่เป็นลักษณะเฉพาะประจำพันธุ์ ที่แต่ละพันธุ์ก็จะแตกต่างกันไป ทั้งด้านอัตราการเจริญเติบโตและช่วงของการเจริญเติบโต เช่น ช่วงระยะกล้า แตกกอ ระยะสร้างรวง และออกดอก เป็นต้น

5.2.2.2 ข้อมูลความอุดมสมบูรณ์ของดินทั้งด้านกายภาพ และทางเคมี

5.2.2.3 ข้อมูลอากาศ ได้แก่ อุณหภูมิสูงสุด ต่ำสุด ปริมาณน้ำฝน และปริมาณพลังงานแสงอาทิตย์

5.2.2.4 ข้อมูลการจัดการในการผลิตข้าว เช่น วันปลูก วิธีการปลูก พันธุ์ข้าว ความหนาแน่นของต้นข้าวต่อพื้นที่ การจัดการน้ำ การจัดการศัตรูในแปลง การจัดการปุ๋ย เป็นต้น

5.3 กิจกรรมประชาสัมพันธ์แผนงาน/กิจกรรม/โครงการภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

5.3.1 จัดทำแผนประชาสัมพันธ์โครงการภายใต้แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 5,811,500 บาท

7. พื้นที่การดำเนินการ

จำนวน 77 จังหวัดที่มีการปลูกข้าวทั้งนาปี และนาปรัง

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ทำให้การบริหารจัดการข้าวทั้งในด้านการผลิตและการตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะทำให้อุปทานข้าวสมดุลกับอุปสงค์ข้าว

8.2 ทำให้สามารถส่งเสริมการผลิตข้าวในแต่ละพื้นที่ได้ตรงตามศักยภาพของแต่ละพันธุ์ข้าว

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมการปลูกข้าว ปี 2562/2563 รอบที่ 1 และรอบที่ 2

9.1.2 แผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวรายกลุ่มพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ปริมาณการผลิตข้าวแต่ละชนิดสอดคล้องกับความต้องการทั้งปริมาณและชนิดข้าวโดยสูงกว่าหรือต่ำกว่าไม่เกิน 10%

แบบปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร (โครงการย่อยเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562									หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. กิจกรรมการจัดสัมมนาวางแผนการผลิตข้าวประจำปี 1 ครั้ง	300	ราย				←		→							สนย.
2. กิจกรรมการดำเนินงานของคณะทำงานติดตามแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร															
2.1 อำนาจการประชุมติดตามของคณะทำงานฯ จำนวน 28 จังหวัดฯ ละ 10,000 บาท	28	จังหวัด				←								→	สป.กษ
2.2 การติดตามนิเทศงานแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรของผู้ตรวจราชการกรมการข้าว จำนวน 12 คนๆ ละ 2 ครั้งต่อจังหวัดที่รับผิดชอบ	2	ครั้ง				←								→	สชช.
3. กิจกรรมการสำรวจพื้นที่และการคาดการณ์ผลผลิตข้าว	2	ครั้ง	←	→									←	→	สนย./ศวช./ศมช.
4. กิจกรรมการบริหารจัดการแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร	12	ครั้ง	←											→	สนย.
5. กิจกรรมการจัดทำแผนที่ศักยภาพการผลิตข้าวตามกลุ่มพันธุ์ข้าว	5	กลุ่มพันธุ์				←								→	ศวช.อบ.

11) โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

การเพิ่มมูลค่าข้าวไทยด้วยการพัฒนานวัตกรรมด้านการแปรรูป เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวสู่การแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการกีดกันทางการค้าและสร้างความร่วมมือทางการค้าของประเทศที่เจริญแล้ว หากมีการแข่งขันด้านราคาจะส่งผลให้เกิดปัญหากับประเทศไทย เพราะการผลิตข้าวไทยมีต้นทุนสูงแต่ผลผลิตต่ำกว่าหลายประเทศแต่ในขณะเดียวกันข้าวไทยสามารถแข่งขันในด้านคุณภาพได้ เนื่องจากในกระบวนการผลิตมีการรับรองจาก มาตรฐานต่างๆ เช่น GAP อินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งแนวทางในการยกระดับเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวไทยสามารถทำได้หลายแนวทาง ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพข้าวและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดีสำหรับตลาดระดับบน การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบ จะทำให้มีโอกาสในด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากสถิติในปี 2556 ข้าวไทยมีปริมาณการส่งออก 6.61 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 133,839.71 ล้านบาท ขณะที่ผลผลิตจากข้าว มีปริมาณการส่งออก 0.19 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 9,637.55 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณามูลค่าเฉลี่ยต่อหน่วย พบว่า มูลค่าเฉลี่ยต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์จากข้าวสูงกว่าข้าวไทย โดยข้าวไทยมีมูลค่าเฉลี่ย 0.02 ล้านบาท/ตัน ขณะที่ผลผลิตจากข้าว มีมูลค่าเฉลี่ย 0.05 ล้านบาท/ตัน แสดงว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์จากข้าว 1 ตัน ให้ผลตอบแทนมากกว่าการส่งออกข้าว 1 ตัน ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 1 ถึง 1.5 เท่า ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าว จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวไทย นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้มีการเพิ่มมูลค่าข้าวไทย ด้วยการพัฒนาด้านการแปรรูปข้าว การประยุกต์ใช้ความรู้จากการค้นคว้าและวิจัย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุตามแนวทางข้างต้น ต้องมีการบูรณาการในการทำงานร่วมกันทั้งภายในกรมการข้าว รวมทั้งความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงานด้านธุรกิจข้าว การแปรรูปข้าว หรืออื่นๆ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนผู้ประกอบการระดับชุมชน เพื่อขยายผลพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปให้มีการพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าชุมชนหรือ OTOP หรือสินค้าในระดับอุตสาหกรรมให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดได้

2. หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กลุ่มพัฒนาการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว

หน่วยงานสนับสนุนในกรมการข้าว : กองวิจัยและพัฒนาข้าว (ศูนย์วิจัยข้าว) กองเมล็ดพันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)

หน่วยงานสนับสนุนภายนอกกรมการข้าว : สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มูลนิธิข้าวไทยฯ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันวิจัยอื่นๆ

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปข้าวผลิตภัณฑ์
- 3.2 เพื่อส่งเสริม ขยายผลถ่ายทอดและผลักดันนวัตกรรมต้นแบบสู่เชิงพาณิชย์

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 ส่งเสริมและถ่ายทอดพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปข้าว ให้สามารถผลักดันสู่เชิงพาณิชย์ได้ ปีละไม่น้อยกว่า จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์
- 4.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านข้าว/กลุ่มเกษตรกรในโครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรผู้ประกอบการแปรรูปข้าว และผู้สนใจทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 100 คน

5. วิธีดำเนินงาน

- 5.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวเชิงพาณิชย์

โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวประเภทอาหารและไม่ใช่อาหาร โดยใช้วัตถุดิบจากข้าวพื้นเมืองที่มีศักยภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการสูง และผลพลอยได้จากข้าว เช่น รำข้าว ปลายข้าว น้ำมันรำข้าว โดยเป็นทั้งผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ หรือต่อยอดพัฒนาจากนวัตกรรมหรือผลงานวิจัย และจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม Fancy Rice 2) ผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์อาหาร Gluten-Free 3) ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากน้ำมันรำข้าว 4) ผลิตภัณฑ์จากกระดาศางข้าว

โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- 5.1.1 สำรวจความต้องการของผู้บริโภคโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
- 5.1.2 สรุปรายชื่อเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์
- 5.1.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์ (R&D) และทดสอบกับผู้บริโภค (Consumer Test) ไม่น้อยกว่า 30 คน
- 5.1.4 ตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมี กายภาพ จุลินทรีย์ โลหะหนัก และสารอาหารกับหน่วยงานที่มีมาตรฐานห้องปฏิบัติการ (ISO 17025)
- 5.1.5 จัดอบรมกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 ราย
- 5.1.6 ลงพื้นที่ติดตามกลุ่มเกษตรกรที่มีการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 5.1.7 นำสินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจัดแสดง สาธิต และจำหน่ายในงานจัดแสดงกิจกรรมต่างๆ ของกรมการข้าวและหน่วยงานอื่นๆ
- 5.1.8 เก็บข้อมูลความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น
- 5.1.9 สรุปผลการดำเนินงาน
- 5.2 การประชาสัมพันธ์

5.2.1 งานถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปข้าว โดยการแสดงผลงานนวัตกรรม การแปรรูปข้าวและผลิตภัณฑ์ รวบรวมผลงานวิจัยนวัตกรรมการแปรรูปข้าวและผลิตภัณฑ์และเชิญหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เกษตรกร สถาบันการศึกษา องค์กรอื่นๆ มาจัดแสดงผลงานด้านนวัตกรรม

5.2.2 การจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เอกสารวิชาการ เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

5.2.3 จัดซื้อวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และใช้สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว

5.3 การบริหารจัดการโครงการ

5.3.1 การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการ เพื่อช่วยปฏิบัติงานโครงการ ตามวัตถุประสงค์ของงาน จำนวน 4 ราย

5.3.2 การติดตามงานและประเมินผลโครงการ

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 3,920,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

กรมการข้าวส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกร/ผู้ประกอบการ

1.1 มีการใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.2 กลุ่มเกษตรกร/ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการแปรรูปข้าว

2. ผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมการแปรรูปข้าวของไทย มีการพัฒนาต่อยอดหรือขยายผลสู่เชิงพาณิชย์

3. ผู้บริโภคมีโอกาสในการเลือกซื้อ บริโภคผลิตภัณฑ์จากข้าวได้หลากหลายขึ้น

4. กรมการข้าวได้ประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมหรืองานวิจัยข้าว

5. เกิดการบูรณาการและสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เกษตรกร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : นวัตกรรมการแปรรูปข้าวไทยจากงานวิจัยและพัฒนา ได้ต่อยอด สู่เชิงพาณิชย์ จำนวนไม่น้อยกว่า 4 ผลิตภัณฑ์

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : สามารถพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวและผลักดันสู่เชิงพาณิชย์

แผนปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561				ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
พัฒนากระบวนการแปรรูปสินค้าข้าว															
1.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวเชิงพาณิชย์															
- ผลิตภัณฑ์เครื่องต้ม Fancy Rice	1	ผลิตภัณฑ์	<												กพร(กปผ.)
- ผลิตภัณฑ์อาหาร Gluten-Free	1	ผลิตภัณฑ์	<												กพร(กปผ.)
- ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากน้ำมันรำข้าว	1	ผลิตภัณฑ์	<												กพร(กปผ.)
- ผลิตภัณฑ์กระดาษซับน้ำมันจากฟางข้าว	1	ผลิตภัณฑ์	<												กพร(กปผ.)
1.2 การประชาสัมพันธ์															
- งานถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปข้าว	1	ครั้ง											<→		กพร(กปผ.)
- การจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	1	เรื่อง		<							→				กพร(กปผ.)
- จัดซื้อวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการกิจกรรม			<											→	กพร(กปผ.)
- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์															
1.3 การบริหารจัดการโครงการ															
- แจ้งเหมาเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการ	4	ราย	<											→	กพร(กปผ.)
- ติดตามงาน ประสานงาน และประเมินผลโครงการ			<											→	กพร(กปผ.)
1.4 การถ่ายทอดการแปรรูปสินค้าข้าว	100	ราย										<		→	กพร(กปผ.)

12) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน งบประมาณ 680,050,000 บาท

ประกอบด้วย 2 โครงการย่อย

(1) โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนาข้าวอินทรีย์

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ทำรายได้ในอันดับต้นๆ ของประเทศ โดยแต่ละปีทำรายได้ให้กับประเทศปีละประมาณ 200,000 ล้านบาท. แต่ในสถานการณ์การปัจจุบันการส่งออกข้าวมีภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ ประกอบกับหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียมีศักยภาพในการผลิตข้าวที่สูงขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ด้วยต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทย ทำให้ส่งผลกระทบต่อราคาการจำหน่ายข้าวไปยังต่างประเทศของไทยที่มีราคาแพงกว่าประเทศอื่นๆ ในระดับคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงเป็นโอกาสของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาระบบมาตรฐานการผลิตข้าวและเทคโนโลยีการผลิตที่ก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นในการผลิตข้าวที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยและประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงเข้าสู่สังคมของการเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งต้องหันมาดูแลสุขภาพ ใส่ใจกับการรับประทานอาหารปลอดสารเคมีมากขึ้น การผลิตข้าวตามข้อกำหนดมาตรฐานข้าวอินทรีย์และได้รับการรับรองมาตรฐานจึงสามารถตอบสนองผู้บริโภคในกลุ่มนี้ได้ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยในปัจจุบันปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ PGS และระบบมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มกช.9000 เล่ม 4 ปี 2553) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย (มกท.) และ IFOAM ประมาณ 240,000 ไร่ โดยเป็นข้าวอินทรีย์ในระบบมาตรฐานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 60,000 ไร่ นอกจากนี้ การผลิตข้าวอินทรีย์ยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสมดุลไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อสุขภาพ เหมาะกับการอยู่อาศัยและลดการถูกกีดกันทางการค้าของประเทศต่างๆ ที่ใส่ใจสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกข้าวอินทรีย์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้มากขึ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายในการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวและรายได้ของชาวนา โดยจัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร เพื่อบริหารจัดการข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน และกำหนดให้ปี 2560 เป็นปีแห่งการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งการผลิตข้าวอินทรีย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อสร้างเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าว รักษาสภาพแวดล้อม และกรมการข้าวได้ดำเนินการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สร้างสังคมที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้กับประเทศต่อไป โดยภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กำหนดเป้าหมายเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี รวมถึงความต้องการของตลาดสินค้าอินทรีย์ในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้นตามกระแสการรักษาสุขภาพ แต่ปริมาณสินค้าอินทรีย์ไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย ซึ่งในส่วนของเกษตรกร มีผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าข้าวอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน Organic Thailand เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าข้าวให้มีคุณภาพและปลอดภัย ต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และรักษาสภาพแวดล้อม

2. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์โครงการ

- 3.1 เพื่อส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3.2 เพื่อขยายพื้นที่การผลิตข้าวให้ได้การรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

- 4.1 เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีที่ 3 (2562) จำนวน 400,000 ไร่
- 4.2 เกษตรกรปีที่ 1 (2560) ได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ (Organic Thailand) ระยะเวลาปรับเปลี่ยนร้อยละ 80

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 การประชาสัมพันธ์และการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ
 - 5.1.1 ประชาสัมพันธ์ เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฯ โดยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์กรมการข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว และเว็บไซต์ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และศูนย์วิจัยข้าวรวมทั้งช่องทางที่กลุ่มเกษตรกรจะสามารถเข้าถึงได้ง่าย
 - 5.1.2 การรับสมัครเกษตรกรคุณสมบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นเกษตรกรที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจผลิตข้าวในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Organic Thailand) และมีรายชื่อในทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) หรือถ้าไม่มีให้มาขึ้นทะเบียนเกษตรกร
 - 5.1.3 เงื่อนไขการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ
 - 5.1.3.1 เป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีสมาชิกจำนวน 5 คนขึ้นไป เพื่อเหมาะสมในการจัดทำระบบควบคุมภายในแบบกลุ่ม (ICS) และการบริหารจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐาน
 - 5.1.3.2 มีพื้นที่รวมกันไม่ต่ำกว่า 100 ไร่ และอยู่ในชุมชนเดียวกันหรือในบริเวณใกล้เคียงกัน
 - 5.1.3.3 พื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ ต้องยังไม่ได้การรับรองการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใดๆ (กรณีมีใบรับรองยังคงอายุการรับรองอยู่ แต่มีความต้องการขยายพื้นที่ หรือเพิ่มจำนวนแปลง สามารถเข้าร่วมโครงการฯ ได้)
 - 5.1.3.4 มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (เช่น อ่างน้ำฝน สระน้ำ คูคลอง บ่อน้ำ บ่อบาดาล เป็นต้น) หรือแหล่งน้ำที่มีความเหมาะสมกับการผลิตข้าวอินทรีย์
 - 5.1.3.5 พื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ หรือได้รับการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากหน่วยงานที่มีสิทธิ์รับรอง
 - 5.1.3.6 จัดทำรายละเอียดการปลูกข้าวอินทรีย์ของกลุ่ม สถานที่ปลูก พื้นที่ปลูก พันธุ์ข้าว และมาตรฐานที่เคยได้รับการรับรอง
 - 5.1.3.7 ต้องผ่านการรับรองให้เข้าร่วมโครงการฯ จากคณะกรรมการ COO

5.1.3.8 เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ ที่เป็นสมาชิกนาแปลงใหญ่ ให้คงสภาพความเป็นสมาชิกนาแปลงใหญ่ไว้ และให้เกษตรกรเลือกรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากโครงการใดโครงการหนึ่งเพียงโครงการเดียว

5.1.3.9 หากเกษตรกรยกเลิกการเข้าร่วมโครงการฯ หลังจากได้รับเงินสนับสนุนแล้ว เกษตรกรจะไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการฯ นี้ได้อีก

5.1.4 ขั้นตอนการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ

5.1.4.1 การรับเอกสารใบสมัคร เกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฯ สามารถรับใบสมัครได้ที่กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดในพื้นที่ หรือดาวน์โหลดใบสมัครได้ที่ <http://brpd.ricethailand.go.th>

5.1.4.2 สถานที่ส่งใบสมัคร เกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการส่งใบสมัครได้ที่

5.1.4.2.1 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัดในพื้นที่

5.1.4.2.2 หน่วยงานที่รับใบสมัครรวบรวมใบสมัครส่งให้สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติศูนย์วิจัยข้าว หรือศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ในพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนส่งให้คณะทำงานข้าวอินทรีย์จังหวัดพิจารณา

5.1.4.3 ระยะเวลาการรับสมัครเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ส่งใบสมัครได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

5.1.4.4 คณะทำงานข้าวอินทรีย์จังหวัดทำการตรวจสอบข้อมูลพื้นที่และเกษตรกรตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขโครงการ และนำเสนอต่อคณะกรรมการ COO พิจารณาให้ความเห็นชอบในการเข้าร่วมโครงการฯ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่กำหนดและส่งข้อมูลเกษตรกรให้กรมการข้าวทราบ

5.1.4.5 การจัดทำข้อมูลทะเบียนเกษตรกรที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ COO สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และศูนย์วิจัยข้าว ในพื้นที่ที่รับผิดชอบจัดทำข้อมูลทะเบียนเกษตรกรที่ผ่านการพิจารณาเข้าร่วมโครงการฯ จัดส่งให้กรมการข้าว

5.1.4.6 กรมการข้าวโดยกองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารตามเงื่อนไขโครงการฯ ที่ผ่านมติเห็นชอบจากคณะกรรมการ COO แล้ว แจ้งผลการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ ให้ COO และศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ทราบภายในเวลาที่กำหนด

5.2 การสนับสนุนเกษตรกรภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

5.2.1 เกษตรกรได้เงินอุดหนุนเพื่อชดเชยรายได้จากการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ที่ทำให้ผลผลิตลดลงในระยะเริ่มต้นของการผลิตระบบอินทรีย์ โดยสนับสนุนเงินอุดหนุนต่อเนื่อง 3 ปี ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินอุดหนุนตามข้อกำหนดมาตรฐานข้าวอินทรีย์ ดังนี้

5.2.1.1 เกษตรกรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ COO ให้เข้าร่วมโครงการฯ

5.2.1.2 ปีที่ 1 กลุ่มเกษตรกรเตรียมความพร้อมสำหรับการตรวจรับรอง โดยมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดและหลักเกณฑ์เงื่อนไขการผลิตข้าวตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ตามข้อกำหนด ดังนี้

5.2.1.2.1 พื้นที่ปลูก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้าง หรือปนเปื้อนในข้าว

5.2.1.2.2 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

5.2.1.2.3 การจัดการดินและปุ๋ย ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน หรือกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้ามใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรทุกชนิด

5.2.1.2.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

5.2.1.2.4.1 แหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งผลิตข้าว อินทรีย์หรือเมล็ดพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้

5.2.1.2.4.2 การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำรวจการเข้าทำลายของ ศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าวป้องกันกำจัดตามศัตรูพืชและข้าววัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำ ของกรมการข้าว

5.2.1.2.4.3 มาตรการป้องกันการปนเปื้อน พื้นที่ปลูกจะต้องห่างจาก แหล่งกำเนิดวัตถุอันตราย หากมีจะต้องทำแนวป้องกันการปนเปื้อนทั้งทางน้ำและอากาศ

5.2.1.2.5 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (แหล่งผลิต) ต้องมีการบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำใช้ การกำจัดต้นข้าวพันธุ์อื่นปน การสำรวจและการเข้าทำลาย ของศัตรูพืชและการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

5.2.1.2.6 จะต้องผ่านการประเมินเบื้องต้นจากกรมการข้าว ตามข้อกำหนด 5 ข้อ และเงื่อนไขโครงการมีสมาชิกอย่างน้อย 5 ราย 100 ไร่

5.2.1.3 ปีที่ 2 กลุ่มเกษตรกรได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์จากกรมการข้าว โดยผ่านการรับรองเป็นระยะปรับเปลี่ยน

5.2.1.4 ปีที่ 3 กลุ่มเกษตรกรได้รับการตรวจรับรองต่อเนื่องและได้รับการรับรองมาตรฐาน ผลิตข้าวอินทรีย์ (Organic Thailand) จากกรมการข้าว

5.2.1.5 การสนับสนุนเงินอุดหนุนซึ่งเกษตรกรที่ผ่านหลักเกณฑ์เงื่อนไข โดยการพิจารณา ให้ความเห็นชอบของคณะทำงานส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

5.2.1.5.1 ปีที่ 1 ผ่านการประเมินเบื้องต้น สนับสนุน 2,000 บาท/ไร่ ไม่เกิน 15 ไร่/ครัวเรือน

5.2.1.5.2 ปีที่ 2 ผ่านการรับรองระยะปรับเปลี่ยน สนับสนุน 3,000 บาท/ไร่ ไม่เกิน 15 ไร่/ครัวเรือน

5.2.1.5.3 ปีที่ 3 ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ (Organic Thailand) สนับสนุน 4,000 บาท/ไร่ ไม่เกิน 15 ไร่/ครัวเรือน

5.2.1.5.4 กรมการข้าวส่งทะเบียนรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านความเห็นชอบจาก คณะทำงานส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ปีที่ 1 ตามข้อ 2) ปีที่ 2 ตามข้อ 3) และ ปีที่ 3 ตามข้อ 4) ให้ ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่ โอนเงินอุดหนุนเข้าบัญชีเงินฝากของเกษตรกรตามหลักเกณฑ์ของโครงการฯ และรายงานผลการจ่ายเงินให้กรมการข้าวทราบ

5.2.2 การอบรมเกษตรกรและเจ้าหน้าที่

5.2.2.1 การอบรมเกษตรกร ดำเนินการโดยสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จัดอบรมเกษตรกรในพื้นที่ กลุ่มละ 2 ครั้ง รายละเอียดหัวข้อการอบรมดังนี้

5.2.2.1.1 เรื่องมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ มกษ 9000 : เล่ม 4 (ข้าวอินทรีย์)

5.2.2.1.2 การปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานข้าวอินทรีย์และการจดบันทึก

5.2.2.1.3 เรื่อง ระบบควบคุมภายใน (ICS) และการจัดโครงสร้างกลุ่ม

5.2.2.2 การอบรมผู้ตรวจประเมินข้าวอินทรีย์กรมการข้าว

5.2.2.2.1 เรื่องระบบการผลิตข้าวอินทรีย์

5.2.2.2.2 ข้อกำหนดการตรวจประเมินเบื้องต้น (ข้อกำหนด 5 ข้อ) กระบวนการตรวจประเมิน และวางแผนการตรวจประเมินเบื้องต้น

5.2.2.2.3 หลักการพิจารณาผลทบทวน การประเมินเบื้องต้น

5.2.2.2.4 ข้อกำหนดการตรวจรับรองข้าวอินทรีย์ (ข้อกำหนด 9 ข้อ) และการตรวจรับรองรายการกลุ่ม

5.2.3 ตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์แบบกลุ่มตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มกษ. 9000 เล่ม 4 ปี 2553) ในปี 2 และปี 3 ต่อเนื่อง 2 ปี

5.3 การบริหารจัดการโครงการฯ

5.3.1 จัดจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานโครงการฯ ช่วยเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับ จังหวัด ช่วยการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ การทำทะเบียนกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการประเมินจาก คณะทำงานข้าวอินทรีย์จังหวัด และผ่านการรับรองจากคณะ COO ร่วมเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำระบบกลุ่มร่วม ให้คำแนะนำในการผลิตข้าวอินทรีย์

5.3.2 การประชุมคณะทำงานส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งมีรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานพิจารณาให้ความเห็นชอบบัญชีรายชื่อเกษตรกร ที่อนุมัติการจ่ายเงินอุดหนุน

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 675,550,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ทั่วประเทศ จำนวน 77 จังหวัด

8. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ในปี 2564 กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ สามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดีได้ประมาณ 400,000 ตัน ข้าวเปลือก (คำนวณจาก 400 กก./ไร่) มูลค่าข้าวเปลือกอินทรีย์ 8,000 ล้านบาท (คำนวณจาก 20 บาท/กก.) เปรียบเทียบกับข้าวเปลือกทั่วไปมูลค่า 4,800 ล้านบาท (คำนวณจากราคา 12 บาท/กก.) ดังนั้นเกษตรกรขายข้าวเปลือกอินทรีย์ได้ราคาสูงกว่าข้าวเปลือกทั่วไป 3,200 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.66 เมื่อเทียบกับมูลค่าข้าวเปลือกทั่วไป ทำให้มีปริมาณข้าวอินทรีย์และช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น เพิ่มโอกาสในการขยายตลาดข้าวอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

8.2 สร้างกลุ่มชาวนาที่มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนชาวนาอื่นๆ

8.3 รักษาระบบนิเวศในพื้นที่ให้มีความสมดุล รักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ประชากรในชุมชนมีสุขภาพดี

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

ในปี 2562 มีเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ 400,000 ไร่ เกษตรกรที่ผ่านการตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์เบื้องต้นร้อยละ 80 และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2561 ผ่านการรับรองระยะปรับเปลี่ยนร้อยละ 80 และเกษตรกรปี 2560 ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ Organic Thailand ร้อยละ 80

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าข้าวตามข้อกำหนดมาตรฐานข้าวอินทรีย์ สามารถผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีความปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภคไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย

แบบปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ปี 2562

(โครงการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ปี 2562)

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ด.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. ประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ					←→										กพท.
2. อบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำระบบควบคุมภายในแบบกลุ่ม															
- เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ (T1) ปี 2561 อบรมเตรียมความพร้อมตรวจประเมินระยะปรับเปลี่ยน (T2) และตรวจประเมิน ปี 2563	ราย	35,100										←		→	
- เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการรายใหม่ ปี 2562 อบรมเตรียมความพร้อมตรวจประเมินเบื้องต้น	ราย	40,000							←	→				←	→
3. สัมมนาเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนโครงการเกษตรอินทรีย์	ราย	70				←→									
การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์															
4. อบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้ตรวจประเมินข้าวอินทรีย์ (กรท.)	ราย	100		←→											
5. อบรมหลักสูตรการพัฒนาที่ปรึกษาระบบควบคุมภายใน (กพท.)	ราย	100								←→					
6. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์เกษตรกร ปี 2560 จำนวนไม่เกิน 15 ไร่/ราย	ไร่	174,920										←		→	
7. จ้างนักวิชาการช่วยปฏิบัติงาน ส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค (15,000 บาทx12 เดือน)	ราย	100		←										→	
8. ค่าติดตามให้คำแนะนำเกษตรกร															
- ส่วนกลาง			←											→	
- ส่วนภูมิภาค			←											→	
9. จัดทำคู่มือเอกสารคู่มือโครงการฯ	เล่ม	250		←	→										

แบบปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
(โครงการย่อยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.		กย.
10. เอกสารบันทึกเกษตรกร															
- ใบสมัครขอรับรองแหล่งผลิตการแปรรูป/การค้าบรรจุข้าวอินทรีย์ (ORG 01 - 3)	เล่ม	5,000		←	→										
- แบบบันทึกกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ (ORG 02)	เล่ม	45,000		←	→										
- แบบประเมินความพร้อมเกษตรกรระบบควบคุมภายในกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ (Pre Audit)	เล่ม	5,000											←	→	
- หนังสือการรับรองข้าวอินทรีย์แบบกลุ่ม	เล่ม	8,000		←	→										
- ใบรับรองประเมินเบื้องต้น															
11. อำนาจการ															
- ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมคณะกรรมการทำงานส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์			←												→
- เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการฯ			←												→
- อำนาจการกองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว			←												→
12. สัมปทานเงินอุดหนุนแม่เกษตรกร (งบอุดหนุน)	ไร่	170,000												←	→
1. ให้เงินอุดหนุนเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง T2 (T1 ปี 2560 ตรวจ T2 ปี 2562 จำนวนไม่เกิน 3,000 บาท/ไร่ ไม่เกิน 15 ไร่/ราย)															

(2) โครงการย่อยเกษตรทฤษฎีใหม่

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคงและยั่งยืน ทรงคิดค้นเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่ไม่ได้ผลในเขตแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยเฉพาะการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการขาดแคลนน้ำ กรณีฝนทิ้งช่วงและปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอในการเพาะปลูกเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ทฤษฎีแห่งการใช้น้ำและการบริหารงานพัฒนาการเกษตรแผนใหม่ เน้นถึงเกษตรกรรายย่อยที่มีที่ดินจำนวนน้อย สามารถเลี้ยงตัวเองได้ สามารถผลิตข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภค ตลอดทั้งปี มีพืชผักและอาหารโปรตีนจากการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ปลา เป็นต้น ไร่บริโภคได้ตลอดทั้งปี แนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” ได้กำหนดการจัดแบ่งพื้นที่เป็น 30-30-30-10 คือ ขุดสระร้อยละ 30 ปลูกข้าวร้อยละ 30 ปลูกพืชไร่ พืชสวนร้อยละ 30 และที่อยู่อาศัยร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด

ดังนั้น เพื่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command : SC) ในแต่ละจังหวัดคัดเลือก/สำรวจข้อมูลเกษตรกรที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 70,000 ราย ทั่วประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีกินมีใช้ ลดหนี้สิน โดยทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมให้การสนับสนุนในส่วนของการการข้าวได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านการปลูกข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้สามารถผลิตข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนตลอดทั้งปี

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองประสานงานโครงการพระราชดำริ กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองวิจัยข้าวและพัฒนาข้าว และกองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ทรงมีต่อพวงชนชาวไทยส่งเสริมองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่จากแปลงต้นแบบที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่

3.2 เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้นำแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเกษตรในพื้นที่ของตนเองตามความเหมาะสมและสอดคล้องตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่

3.3 เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 และสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 ได้ต่อไป

3.4 เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน และมีรายได้เสริม

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการได้รับการแนะนำ ส่งเสริม และพัฒนาเกษตรกรให้นำเกษตรกรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติในการทำการเกษตร โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ในแต่ละจังหวัด แบ่งเป้าหมายเกษตรกรให้รับผิดชอบ จำนวน 2,500 รายทั่วประเทศ เฉลี่ยรายละ 3 ไร่ พื้นที่รวม 7,500 ไร่ เกษตรกรรายเดิมที่ทำเกษตรกรทฤษฎีใหม่แล้วภายใต้การดูแลของกรมการข้าว จำนวน 4,596 ราย (ในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 2,180 ราย และในปีงบประมาณ 2561 จำนวน 2,416 ราย) พื้นที่ 13,800 ไร่ มีการเพิ่มกิจกรรมในแปลง และมีการเชื่อมโยงตลาด

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 คัดเลือกพื้นที่ และเกษตรกรที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนด พร้อมสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร และคัดกรองแบ่งกลุ่มเกษตรกร ทั้งรายใหม่ และรายเดิม เพื่อจัดลำดับการสนับสนุน

5.2 จัดอบรมหลักสูตรกลางการปรับแนวคิดเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โดยจัดอบรมที่ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเป็นหลัก หรือ ศพก./ ศูนย์เรียนรู้อื่นๆ (ถ้าจำเป็น)

5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสื่อสารทำความเข้าใจ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.3.1 จัดพบปะ 3 ประสาน/ 5 ประสานตามความเหมาะสม และอาจคัดเลือกเกษตรกรรายเดิม ปี 2560 - 2561 เข้าร่วมเพื่อสร้างแรงจูงใจด้วยก็ได้

5.3.2 จัดทำผังแปลงเกษตรกรทฤษฎีใหม่ และวางแผนการผลิต

5.3.3 ประสานขอการสนับสนุนปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เพื่อการพึ่งพาตนเองเบื้องต้น จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3.4 ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีฟาร์มอย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ภายในศูนย์วิจัยข้าว หรือศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีความพร้อม จำนวน 25 ไร่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร หรือบุคคลทั่วไป

5.5 เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียน ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร เป้าหมายอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ได้รับปัจจัยการผลิตจนถึงสิ้นสุดโครงการ

5.6 เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียน ติดตาม ให้คำแนะนำเกษตรกรรายเดิมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกิจกรรมให้หลากหลายขึ้น และวางแผนเชื่อมโยงการตลาด เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่เกษตรกรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3 ได้ต่อไป

5.7 ร่วมจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลการดำเนินงานเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ระดับภาค จำนวน 4 ครั้ง

6. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน จำนวน 4,500,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ทั่วประเทศ

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับขอโครงการ

8.1 เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถูกนำไปปฏิบัติจริงอย่างแพร่หลายในทุกภูมิภาคของประเทศไทย

8.2 เกษตรกรได้รับความรู้ สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบในการทำมาหากินการประกอบอาชีพให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง โดยสามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัว

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่เหมาะสมและอย่างยั่งยืน ภายใต้การดูแลของกรมการข้าวเพิ่มขึ้น จำนวน 2,500 ราย และรายเดิม จำนวน 4,596 ราย รวมทั้งสิ้น 7,096 ราย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

เกษตรกรที่ได้รับบริการมีความพึงพอใจต่อปัจจัยการผลิตและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้าวที่ได้รับ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แบบปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
(โครงการย่อยเกษตรทฤษฎีใหม่) ปี 2562

กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	2,500	ราย	←	→											กศร.
2. จัดเวทีประชาคม เพื่อวางแผนการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรแต่ละราย	2,500	ราย			←	→									
3. การส่งเสริมองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการ แก่กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย	2,500	ราย				←	→								
4. สนับสนุนปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เพื่อการพึ่งพาตนเองเบื้องต้น (เมล็ดพันธุ์ข้าว / อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง)	2,500	ราย						←	→						
5. เยี่ยมเยียน ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรเป้าหมายอย่างใกล้ชิด และวางแผนเชื่อมโยงการตลาด			←											→	
- เกษตรกรรายใหม่ ปี 2562	2,500	ราย													
- เกษตรกรรายเดิม ปี 2561	2,180	ราย													
6. ส่วนกลางเยี่ยมเยียน ติดตาม ให้คำแนะนำ เจ้าหน้าที่/เกษตรกร และรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง			←											→	
7. สรุป และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2560	1	ครั้ง		←	→										

13) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ จำนวน 168,310 ไร่ คิดเป็นผลผลิตข้าวเปลือกอินทรีย์ 60,087 ตัน และปี 2560/61 รัฐบาลเกษตรกรเพิ่มอีก 300,000 บาท เป้าหมายผลผลิตข้าวเปลือกอินทรีย์ จำนวน 118,000 บาท โดยขณะนี้เกษตรกรกำลังจะเริ่มปลูกข้าว จึงนำเสนอโครงการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกร เข้าร่วมโครงการ และภายในปี 2564 หากมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ได้ตามเป้าหมาย 1 ล้านไร่ จะมีผลผลิตข้าวเปลือกอินทรีย์ 594,000 บาท ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเร่งสร้างตลาดข้าวอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศเพื่อรองรับผลผลิตจำนวนดังกล่าว ขณะที่มีชาวนาเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 25,863 ราย พื้นที่ 269,304 ไร่

ในส่วนของการส่งเสริมเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ GAP ปัจจุบันมีชาวนาเข้าร่วมโครงการรวม 1,175 แปลง พื้นที่ 179,160 ไร่ ซึ่งภาครัฐสนับสนุนให้ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวมาตรฐาน GAP และคาดว่าจะได้ข้าวเปลือก 10.30 ล้านตัน ภายในปีการผลิต 2564 แต่ในปัจจุบันราคาข้าวมาตรฐาน GAP ยังมีราคาใกล้เคียงกับข้าวทั่วไป ทำให้ชาวนาขาดแรงจูงใจในการผลิตข้าวมาตรฐาน GAP ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องสร้างตลาดข้าวมาตรฐาน GAP เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงกว่าข้าวทั่วไประยะหนึ่ง

ขณะนี้ชาวนาเข้าร่วมโครงการ 750 กลุ่ม พื้นที่ 744,700 ไร่ (จากเป้าหมาย 750,000 ไร่ ในปี 2560) ซึ่งเพิ่มเติมจากนาแปลงใหญ่ที่มีอยู่เดิมในปี 2559 จำนวน 425 กลุ่ม พื้นที่ 1,046,900 ไร่

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ครบวงจร

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว

หน่วยงานสนับสนุนในกรมการข้าว : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว กองวิจัยและพัฒนาข้าว (ศูนย์วิจัยข้าว) กองเมล็ดพันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)

หน่วยงานสนับสนุนภายนอกกรมการข้าว : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อเชื่อมโยงตลาดรองรับผลผลิตข้าวอินทรีย์ของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่

3.2 เพื่อให้ชาวนาสามารถขายข้าวซึ่งอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ และข้าวที่ได้มาตรฐานอินทรีย์ได้ในราคาสอดคล้องกับคุณภาพ

3.3 เพื่อให้ชาวนาสามารถขายข้าว GAP ได้ในราคาสูงขึ้นตามคุณภาพ

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

4.1 ขวานาขายข้าวเปลือกของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในราคาที่ดีตามคุณภาพได้ไม่น้อยกว่า 594,000 ตันข้าวเปลือก

4.2 ขวานาขายข้าวเปลือกที่ได้รับรอง GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในราคาที่ดีตามคุณภาพ

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมในการดำเนินงาน

5.1.1 การเชื่อมโยงตลาดรองรับผลิตข้าวอินทรีย์ของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

5.1.2 การเชื่อมโยงตลาดรองรับผลิตข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่

5.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.2.1 การรับสมัครและคัดเลือกผู้ประกอบการค้าข้าวเข้าร่วมโครงการ

5.2.2 การเชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ และกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าว GAP ของโครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้ทางจังหวัดจัดประชุมและดำเนินการจับคู่กลุ่มชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และข้าว GAP กับผู้ประกอบการค้าข้าวเข้าร่วมโครงการ และจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ซื้อขายผลิตข้าวจากโครงการฯ

5.2.3 การจัดประชุมสัมมนาโดยเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง ชี้แจงรายละเอียดและวิธีดำเนินการโครงการแก่ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

5.2.4 การขอรับสนับสนุนสินเชื่อและการรับซื้อผลผลิตข้าวของผู้ประกอบการค้าข้าวในโครงการฯ

5.2.5 การกำกับดูแลและตรวจสอบการรับซื้อข้าวของผู้ประกอบการค้าข้าวให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลง MOU ซื้อขายผลิตข้าวจากโครงการ

5.2.6 การชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าว

6.งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 8,641,800 บาท

7.พื้นที่ดำเนินการ

จำนวน 77 จังหวัด

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

8.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวคุณภาพ (ข้าวอินทรีย์ และข้าว GAP)

- มีตลาดรองรับชัดเจน
- มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวในโครงการฯ ในราคานำตลาดตามคุณภาพ
- ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้แก่เกษตรกร ทั้งด้านสุขภาพและรายได้

8.2 ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

- ได้รับข้าวคุณภาพในโครงการฯ
- สามารถประมาณการผลผลิตข้าวที่รับซื้อได้ ง่ายต่อการจัดทำแผนงานซื้อ-ขายข้าวได้ชัดเจน
- เงินชดเชยดอกเบี้ย
- ได้รับการจัดสรรโควตา EU สำหรับผู้ประกอบการที่รับซื้อข้าวอินทรีย์ในโครงการฯ
- ได้รับการส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อขยายตลาดข้าวอินทรีย์ และข้าว GAP

8.3 ประเทศไทย

- มีผลผลิตข้าวคุณภาพอินทรีย์และข้าว GAP เพิ่มขึ้น
- เพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดข้าวโลก
- ลดงบประมาณในการรักษาพยาบาลโรคที่เกิดจากการผลิตและบริโภคสารเคมีของประชาชน
- ลดผลกระทบจากสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมและการทำลายระบบนิเวศน์

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ชาวนาขายข้าวเปลือก ระยะเตรียมความพร้อมของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ในราคาที่สูงกว่าราคาท้องตลาด อย่างน้อยตันละ 300-2,000 บาท ต่อตัน ตามชนิดและคุณภาพข้าว

9.1.2 ชาวนาขายข้าวเปลือกของโครงการส่งเสริมการผลิตข้าว GAP ในนาแปลงใหญ่ ที่ได้รับการตรวจรับรอง GAP ในราคาที่สูงกว่าราคาท้องตลาด อย่างน้อยตันละ 300 -500 บาท ต่อตัน ตามชนิดและคุณภาพข้าว

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.2 สร้างการรับรู้ด้านข้าวคุณภาพทั้งปริมาณและคุณภาพที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาตลาด และขยายตลาดข้าวคุณภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปี 2562

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561						ปี 2562						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. การรับสมัครผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการและการทำบันทึกข้อตกลงซื้อขาย MOU															กพภ.
1.1 ประชุมสัมมนาและรับสมัครผู้ประกอบการค้าข้าวเข้าร่วมโครงการฯ			←					→							
1.2 ตรวจสอบความถูกต้องของใบสมัครและหลักฐาน			←					→							
1.3 ตรวจสอบคุณสมบัติและหลักฐานของผู้สมัคร			←					→							
1.4 จัดทำ MOU เห็นชอบ MOU และรวบรวมเอกสารผ่านการเห็นชอบให้กรรมการข้าว			←					→							
1.5 อนุมัติผู้ประกอบการค้าข้าว บันทึกข้อตกลงการซื้อขายข้าว (MOU) และการจัดสรรโควตาส่งออกข้าว ระดับจังหวัด (เดือนตุลาคม)			←					→							
1.6 จัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ประกอบการค้าข้าว ที่ได้รับการจัดสรรโควตาส่งออกข้าว ให้กรรมการค้าต่างประเทศ			↔												
1.7 แจ้งผลการอนุมัติให้ผู้ประกอบการค้าข้าว กลุ่มเกษตรกร และพาณิชย์จังหวัด เพื่อทราบ พร้อมทั้งแจ้งให้ธนาคารที่ผู้ประกอบการค้าข้าวมีวงเงินสินเชื่อสำหรับการใช้ประกอบการพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อ			←							→					
1.8 ขอรับสินเชื่อจากธนาคารผู้ประกอบการค้าข้าวขอรับการสนับสนุนสินเชื่อจากธนาคาร และส่งสำเนาตัวสัญญาใช้เงิน			←							→					
1.9 จัดสัมมนาโดยเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง สำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคและผู้ประกอบการเพื่อชี้แจงโครงการฯ	2	ครั้ง						←	→		←	→			
2. การซื้อขายข้าวระหว่างผู้ประกอบการค้าข้าวและกลุ่มเกษตรกร															
2.1 ประชุมเพื่อชี้แจงความเข้าใจและกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการซื้อขายข้าว	62	จังหวัด	←							→					
2.2 ซื้อขายข้าวและติดตามดูแลการซื้อขายข้าว	62	จังหวัด		←						→					

แบบปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปี 2562

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561						ปี 2562						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
3. การขอรับเงินชดเชยดอกเบี้ยของผู้ประกอบการค้าข้าว															
3.1 ผู้ประกอบการค้าข้าวชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดชำระในบัญชีบัญชีเงิน พร้อมขอให้ธนาคารออกใบแสดงจำนวนเงินที่จะขอรับการชดเชยดอกเบี้ย		ราย								←			→		
3.2 ผู้ประกอบการค้าข้าวยื่นขอรับการชดเชยดอกเบี้ย สำนักงานพาณิชย์ภายใน 60 วัน หลังจากวันครบกำหนดชำระหนี้บัญชีเงิน		ราย								←			→		
3.3 ตรวจสอบการซื้อข้าว โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดส่งหลักฐานขอรับการชดเชยดอกเบี้ยให้คณะกรรมการติดตามกำกับดูแลการบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด	62	จังหวัด					←					→			
3.4 อนุมัติเงินชดเชยดอกเบี้ย												←	→		
3.5 โอนเงินค่าชดเชยดอกเบี้ย												←	→		
3.6 รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการ												←	→		
4. การบริหารจัดการโครงการฯ															
4.1 ค่าจัดประชุมส่วนกลาง 40 คน	6	ครั้ง	←											→	
4.2 ค่าจ้างเหมาเจ้าหน้าที่ (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค)	15	คน	←											→	
4.3 ค่าติดตามงานส่วนกลาง	10	ครั้ง	←							→					
4.4 ค่าติดตามงานส่วนภูมิภาค	62	จังหวัด	←							→					
4.5 ค่าประชาสัมพันธ์			←											→	
4.6 งบอำนวยความสะดวก			←											→	
4.7 ค่าวัสดุอุปกรณ์ สำนักงาน	-	-	←											→	

14) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสถานะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาโรคแมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่เกิดจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ความเข้าใจมีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบ พบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : กองเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน : กองวิจัยและพัฒนาข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ)

3. วัตถุประสงค์โครงการ

- 3.1 เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสำหรับเพาะปลูกอย่างเพียงพอและทั่วถึง
- 3.2 เพื่อเป็นแหล่งสำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ในชุมชนยามขาดแคลนหรือเกิดภัยพิบัติ
- 3.3 เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวของชุมชน

4. เป้าหมายโครงการ

- 4.1 จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ปี 2562 จำนวน 20 แห่ง
- 4.2 สนับสนุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต่อเนื่องที่จัดตั้ง ปี 2560 – 2561 จำนวน 30 แห่ง

5. วิธีดำเนินการ

- 5.1 การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน/ชาวนา เพื่อก่อตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

5.1.1 การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าวที่รับผิดชอบพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการคัดเลือกชุมชนที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีหรือชุมชนที่

ทำโครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในครัวเรือนมาก่อน และต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้ใช้เองในชุมชน หรือ ศูนย์ข้าวชุมชนที่ยังไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีได้เพียงพอต่อชุมชน นอกจากนี้แล้ว ชุมชนดังกล่าวต้องมีความสนใจ มีความพร้อมที่จะดำเนินการสมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและมีความต้องการในการพัฒนาการผลิตข้าวให้เป็นศูนย์กลางในการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีความพร้อมที่จะดำเนินงานในรูปแบบธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน อาจยกระดับเป็นธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ระดับอำเภอ เพื่อให้บริการช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวในการเพาะปลูก รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการดำเนินงานของธนาคารให้เจริญก้าวหน้า โดยชุมชนมีส่วนร่วม

5.1.2 คุณสมบัติของชาวบ้านที่ขอรับบริการจากธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการ

5.2 การบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

5.2.1 จัดให้มีคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (โดยสมาชิกธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนเป็นผู้คัดเลือก) ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว และพิจารณาจำนวนข้าวที่จะให้ยืมและรับข้าวคืน ตามระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกร่วมกันจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำบัญชีของธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

5.2.2 สมาชิกที่ต้องการข้าวไปใช้ทำพันธุ์ ให้ลงบัญชียืมข้าวจากคณะกรรมการ เมื่อสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้ก็นำมาคืนธนาคาร พร้อมดอกเบี้ยตามแต่ตกลง

5.2.3 เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เป็นดอกเปียจะเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ในธนาคาร และถือเป็นสมบัติส่วนรวม

5.2.4 คณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีสิทธิ์ในการขอยืมข้าวเท่ากับสมาชิกทุกประการ

5.2.5 กรรมการและสมาชิกธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหลักการ เมื่อยืมข้าวจากธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และถึงกำหนดเวลาที่สัญญาไว้ ต้องนำข้าวมาคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย นอกจากนี้ว่ามีเหตุสุดวิสัย ซึ่งต้องชี้แจงให้คณะกรรมการทราบข้อเท็จจริง

5.2.6 กรรมการและสมาชิกธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต้องเข้าประชุมรับฟังคำชี้แจงและเข้ารับการอบรม ที่จัดโดยภาครัฐเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนและการบริหารจัดการ

5.2.7 ในกรณีที่ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนมีปริมาณข้าวเปลือกเกินความสามารถในการเก็บรักษา ก็อาจขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเก็บเป็นเงินกองทุน โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกส่วนใหญ่

5.3 การสนับสนุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

5.3.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสำหรับเป็นเมล็ดพันธุ์ตั้งต้นให้กับธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับให้ชาวบ้านยืมไปใช้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

5.3.2 การเพิ่มศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยให้สมาชิกที่ต้องการยืมเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ดีสำหรับใช้ปลูกในนาของตนเอง จำนวนประมาณ 170 คน คนละประมาณ 2 ไร่ รวมประมาณ 300 ไร่ โดยกรรมการข้าว สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ขั้นพันธุ์ขยายจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว

5.3.3 การสนับสนุนองค์ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้ชาวนาผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์มีความรู้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง โดยกระบวนการถ่ายทอดแบบบูรณาการ ได้แก่ การให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ศึกษาดูงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่ชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก การจัดทำแปลงเรียนรู้ เพื่อใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ชาวนา และการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและภูมิภาค

5.3.4 สนับสนุนอุปกรณ์ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน ได้แก่ มุ้งตาข่ายพลาสติกกรองตากข้าว และกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นต้น

5.3.5 มีเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดทั้งจากกรมการข้าวและกรมส่งเสริมการเกษตร

5.3.6 จัดระบบการตรวจแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ กำจัดพันธุ์ปน ทั้งระบบภายในของสมาชิก และเจ้าหน้าที่จากกรมการข้าว

5.3.7 เก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกแปลงวิเคราะห์คุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/ศูนย์วิจัยข้าว ดำเนินการวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 11,800,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

7.1 ดำเนินการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ปี 2562 จำนวน 20 แห่ง

7.2 ดำเนินการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต่อเนื่องที่จัดตั้ง ปี 2560 – 2561 จำนวน 30 แห่ง

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

8.1 ชาวนาในชุมชนมีเมล็ดพันธุ์ดีไว้สำหรับสำรองใช้ในชุมชนยามขาดแคลน และมีเมล็ดพันธุ์ดีสำหรับใช้หมุนเวียนปลูกในชุมชน ประมาณปีละ 60 ตัน รวม 1,200 ตัน สามารถนำไปปลูกในพื้นที่ประมาณปีละ 80,000 ไร่

8.2 ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สามารถจัดการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาการผลิตข้าวร่วมกัน

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 จำนวนธนาคารที่มีการจัดตั้งและดำเนินงานในรูปแบบธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตามเป้าหมาย

9.1.2 จำนวนชาวนาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีตามเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนสามารถเป็นแหล่งสำรองเมล็ดพันธุ์ดีในชุมชน และให้บริการเมล็ดพันธุ์ดีแก่สมาชิกในชุมชน

9.2.2 ชาวนาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีสามารถ

แผนการปฏิบัติงาน โครงการธนาคารสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	ปี 2561					ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. การปฏิบัติงาน															
1) สัมนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการธนาคารฯ	120	ราย				←→									กมข.
2) จัดทำหนังสือคู่มือโครงการ	100	เล่ม	←→												กมข.
ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนจัดตั้งใหม่ ปี 2562 (20แห่ง)															
1) จัดเวทีชุมชนชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและรับสมัครสมาชิก	2,000	ราย	←		→										คมข./ศวข.
2) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (3ครั้ง)	2,000	ราย				←		→	←		→	←		→	คมข./ศวข.
3) จัดทำแปลงเรียนรู้ของสมาชิก (ขนาด 1 แปลง/4 ไร่)	20	แปลง				←								→	คมข./ศวข.
4) จัดประชุมคณะกรรมการธนาคาร (2ครั้ง)	400	ราย				←		→				←		→	คมข./ศวข.
5) การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	2,000	ตัวอย่าง													คมข./ศวข.
ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต่อเนื่องที่จัดตั้งปี 2560 - 2561 (30แห่ง)															
1) จัดประชุมสมาชิกเพื่อวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (1ครั้ง)	3,000	ราย		←					→						คมข./ศวข.
2) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (2ครั้ง)	3,000	ราย				←		→	←		→				คมข./ศวข.
3) จัดประชุมคณะกรรมการ (1 ครั้ง)	600	ราย				←		→							คมข./ศวข.
4) จัดงานรณรงค์นำข้าวเข้าธนาคารและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	10	แห่ง		←											คมข./ศวข.
5) การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	600	ตัวอย่าง													คมข./ศวข.

แผนการปฏิบัติงาน
โครงการธนาคารสินค้าเกษตร ปี 2562

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	ปี 2561					ปี 2562							หน่วยงาน รับผิดชอบ
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
2. สนับสนุนปัจจัยการผลิต															
ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนจัดตั้งใหม่ ปี 2562 (20แห่ง)															
1) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว	100	ตัน				←				→					กมข./ศมช./ ศวช.
2) ชุดวัสดุปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์															
2.1) มุ้งตาข่ายไนลอน	400	ม้วน				←				→					ศมช./ศวช.
2.2) กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว	40,000	ใบ				←				→					กมข.
3. การอำนวยความสะดวกและสรุปผลการปฏิบัติงาน															
ส่วนกลาง															
1) การติดตามให้คำแนะนำ	123	แห่ง	←											→	กมข.
2) ประชุมสรุปผลการดำเนินงานรอบสิ้นปี	1	ครั้ง											←	→	กมข.
3) จัดทำแผนปฏิบัติการเกษตร (2 คน)	2	คน	←											→	กมข.
ส่วนภูมิภาค															
1) ติดตามและให้คำแนะนำ (ศมช./ศวช.)	123	แห่ง	←											→	ศมช./ศวช.
2) ประชุมสรุปผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือน	37	ศูนย์									←→				ศมช./ศวช.
3) ประชุมสรุปผลการดำเนินงานรอบสิ้นปี	37	ศูนย์											←	→	ศมช./ศวช.
4) จัดทำแผนปฏิบัติการ (3 คน)	3	คน	←											→	ศมช./ศวช.

15) โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

ในอดีตประเทศไทยเป็นเมืองเกษตรกรรมที่มีความมั่งคั่งในเรื่องของทรัพยากรทางด้านอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์จนกล่าวได้ว่า“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”แต่เนื่องจากปัจจุบันสภาพอากาศ สภาพภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติต่างๆ ที่เคยอุดมสมบูรณ์เริ่มหมดสภาพและเสื่อมโทรมลงสุดท้ายก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการผลิตข้าวที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างเหมือนเดิม อีกทั้งปัจจุบันแรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่มีจำนวนลดน้อยลงและมีอายุมากขึ้น รวมทั้งแรงงานคนรุ่นใหม่ไม่เข้ามาในอาชีพทำนาเนื่องจากมีความเหนื่อยยากลำบาก อีกทั้งปริมาณพื้นที่การทำนามีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากการนำไปใช้ในเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ในอนาคตระบบการผลิตข้าวของประเทศไทยอาจจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานและอาหารด้านข้าวไม่เพียงพอต่อการผลิตและการบริโภคภายในประเทศรวมทั้งมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรไทยในอนาคตได้ จึงก่อให้เกิดแนวความคิดเชิงนโยบายหลายประการในภาคการเกษตร อีกทั้งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมากระบวนการผลิตข้าวของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นระบบการผลิตที่ต้องอาศัยเครื่องจักรกลเกษตรขนาดเล็กที่มีระบบการใช้งานที่ง่ายมีกลไกไม่ซับซ้อนและอาศัยแรงงานคนในการบังคับควบคุมการทำงานของเครื่องจักร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันแรงงานคนในภาคเกษตรที่เป็นเกษตรกรหรือผู้ใช้งานเครื่องจักรกลเกษตรมีอายุมากขึ้น จึงไม่สามารถใช้แรงงานของตนเองในการบังคับควบคุมการทำงานของเครื่องจักรกลเกษตรได้คล่องตัวมากนัก ทำให้ต้องมีการจ้างผู้ประกอบการมาทำงานแทนตนเอง จึงเป็นผลทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นและมีรายได้ที่ลดลงหรือไม่คุ้มกับการทำนาเมื่อเกิดสภาวะราคาข้าวเปลือกตกต่ำ และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเครื่องจักรกลเกษตรที่เป็นระบบอัตโนมัติ มาทำงานร่วมกับเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อให้สามารถบังคับควบคุมในระยะไกลได้ โดยไม่ต้องไปนั่งบังคับควบคุมการทำงานของเครื่องจักรกลได้ อีกทั้งปัจจุบันยังเกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศของโลกฝนตกไม่ถูกต้องตามระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ระบบการผลิตข้าวของเกษตรกรต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพอากาศ โดยมีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวที่มีอายุสั้น ปลูกให้เร็วขึ้นหรือหลีกเลี่ยงในช่วงที่คาดเดาน้ำจะท่วม เกษตรกรจึงต้องรีบเร่งในการเตรียมดิน ปลูก หรือเก็บเกี่ยวให้ทันเวลาเป็นต้น จึงต้องอาศัยเครื่องจักรกลเกษตรที่สามารถลดการสูญเสียให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รัฐบาลจึงได้มีการนำเครื่องจักรกลเกษตรต่างประเทศที่ใช้เทคโนโลยีการทำงานที่ทันสมัยสามารถบังคับควบคุมระยะไกลอาศัยเทคโนโลยีดาวเทียมในการนำทางให้เครื่องจักรกลเดินไปตามเส้นทางที่กำหนดขึ้นในแปลงนาได้

การผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) เป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาการเกษตรซึ่งจะมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ควบคู่ไปกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ภายใต้วิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด ตลอดจนสามารถก้าวสู่เป็นสมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer) หรือ ผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่สามารถทำการเกษตรได้จนประสบความสำเร็จ รวมถึงการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทน

การผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) หมายถึง การนำเอานวัตกรรมเทคโนโลยีในเชิงวิศวกรรมที่ใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ในแบบเซมิหรืออัตโนมัติมาใช้งานในกระบวนการผลิตข้าวตั้งแต่เตรียมดินจนถึง เก็บเกี่ยวที่ควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ การสื่อสารดาวเทียม และระบบเซ็นเซอร์มาผสมผสานช่วยในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่างๆ เช่น การเตรียมดิน การปลูก การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา การควบคุมปริมาณน้ำในแปลงนา การตรวจสอบค่าวิเคราะห์ดิน การเจริญเติบโตของต้นข้าว การเก็บข้อมูลปริมาณฝน ความชื้นแสง การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าวการพยากรณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจด้านการผลิตและการตลาด เป็นต้น โดยจะเน้นระบบการผลิตข้าวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด ประกอบกับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายการสื่อสารที่สามารถครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ในประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมติดตามและเฝ้าระวังในตลอดห่วงโซ่ระบบการผลิตข้าวคือจากไร่นาสู่โรงงานแปรรูปตลอดจนผู้จัดส่งจนถึงมือผู้บริโภคที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ยังคงคุณภาพอย่างเดิม ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่า (Value) ให้กับผลิตภัณฑ์ที่สูงมากขึ้น

ดังนั้นเมื่อมีระบบการเพาะปลูกที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) กับตัวแปรต่างๆ ทั้งหมดด้วยรูปแบบทางคณิตศาสตร์และขั้นตอนหรือวิธีการคำนวณสำหรับการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Algorithm) ซึ่งหมายถึงวิธีการแบ่งการทำงานออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ มีการทำงานที่แน่นอนตั้งแต่ต้นจนจบจะทำให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ระบบการผลิตและประเมินราคาข้าวได้ ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศเริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นจนเข้าสู่การผลิตอาหารยุคดิจิทัล

ข้อดีของการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ

1. มีการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตอย่างแม่นยำและตรงต่อความต้องการในแต่ละช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโต
2. ลดการสูญเสียปัจจัยการผลิตที่เกินความต้องการในแต่ละช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโต
3. สามารถที่จะลดต้นทุนการผลิตลง
4. สามารถบริหารการใช้เครื่องจักรเครื่องมือทุนแรงที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
5. เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. สามารถคาดคะเนและวิเคราะห์ช่วงเวลาการผลิตและการตลาดข้าวได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ
7. สามารถเชื่อมโยงกับฟาร์มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงได้

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวแบบเกษตรอัจฉริยะ

1. Global Positioning (GPS) เป็นเทคโนโลยีในการระบุพิกัดหรือตำแหน่งบนผิวโลกโดยใช้กลุ่มของดาวเทียมจำนวน 24 ดวง ซึ่งโคจรรอบโลกในวงโคจรจำนวน 6 วงที่ความสูง 20,200 กิโลเมตรเหนือพื้นโลก
2. Geographic Information System (GIS) เป็นเทคโนโลยีในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่แล้วนำมาแสดงผลในรูปแบบต่างๆ สามารถเก็บข้อมูลได้หลากหลายมิติ ซึ่งระบบ GIS ที่รู้จักกันดีคือ Google Earth

3. Remote Sensing หรือเทคโนโลยีการรับรู้ระยะไกล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลพื้นที่ โดยอาศัยคลื่นแสงในช่วงความยาวคลื่นต่างๆ และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เช่น เรดาร์ ไมโครเวฟ และวิทยุ เป็นต้น อุปกรณ์รับรู้เหล่านี้มักจะติดตั้งบนอากาศยานหรือดาวเทียม

4. Proximal Sensing หรือเทคโนโลยีการรับรู้ระยะใกล้ อาศัยเซ็นเซอร์วัดข้อมูลต่างๆ ได้โดยตรง ในจุดที่สนใจ เช่น เซ็นเซอร์ตรวจวัดสภาพอากาศ (Weather Station) เซ็นเซอร์วัดดิน (Soil Sensor) เซ็นเซอร์ตรวจโรคพืช (Plant Disease Sensor) เซ็นเซอร์ตรวจวัดผลผลิต (Yield Monitoring Sensor) เป็นต้น เซ็นเซอร์เหล่านี้สามารถนำมาวางเป็นระบบเครือข่ายไร้สาย (Wireless Sensor Network) โดยนำไปติดตั้งหรือปล่อยในพื้นที่แปลงนาเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ปริมาณความชื้นในดิน ความสูงน้ำในแปลง อุณหภูมิ ความเข้มแสง ปริมาณน้ำฝน ความเร็วลม เป็นต้น

5. Variable Rate Technology (VRT) หรือเทคโนโลยีการให้น้ำ ให้อาหาร ยาฆ่าแมลง ตามสภาพความแตกต่างของพื้นที่ โดยมักจะใช้ร่วมกันกับเทคโนโลยี GPS

6. Crop Model and Decision Support System (DSS) เป็นเทคโนโลยีที่บูรณาการเทคโนโลยีทั้งหมดที่กล่าวมาเข้าด้วยกันเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรกับฟาร์ม เมื่อไร อย่างไร รวมถึงยังสามารถทำนายผลผลิตได้อีกด้วย

ปัจจุบันในการทำนาได้มีการนำเครื่องจักรกลการเกษตรและเครื่องมือทุ่นแรงเข้ามาทำงานมากขึ้น ในเกือบทุกขั้นตอนการผลิตทั้งในรูปแบบของเป็นตนเองหรือเช่า ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลสถิติการจดทะเบียนรถแทรกเตอร์ของกรมการขนส่งทางบกพบว่าตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมาจำนวนรถแทรกเตอร์มีการจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดดนอกจากเป็นแรงกดดันจากปัญหาการขาดแคลนแรงงานแล้ว บริษัทผู้ผลิตเครื่องจักรกลการเกษตรหรือบริษัทผู้ให้สินเชื่อยังกระตุ้นยอดขายด้วยการผ่อนปรนเงื่อนไขการจ่ายเงินครั้งแรกเมื่อทำสัญญาต่างๆ ระยะเวลาการจ่ายชำระที่นานมากขึ้น รวมถึงอัตราดอกเบี้ยที่จูงใจ ซึ่งเป็นทิศทางที่ดีที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของภาคการเกษตรให้สูงขึ้นนอกจากนี้ข้อมูลสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2556 ยังพบว่าสัดส่วนของแรงงานในภาคการเกษตรมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่ดีเพราะจะช่วยให้สามารถเรียนรู้และนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นทำให้ในการผลิตข้าวของเกษตรกรในภาคต่างๆ ของประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างของกระบวนการหรือวิธีการหรือขั้นตอนการผลิตข้าว ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับว่าเป็นพื้นที่ทำนายน้อยอยู่ในหรือนอกเขตชลประทานหรือเป็นการทำนาแบบน่าน้ำตามหรือนาแห้งหรืออยู่ในสถานะที่มีน้ำหรือขาดแคลนนํารวมไปถึงวิธีการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาข้าวเปลือก ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นผลที่ทำให้เกษตรกรมีการเลือกรูปแบบวิธีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าและอากาศในขณะนั้น รวมทั้งทำให้มีผลต่อการเลือกใช้ประเภทของเครื่องจักรกลเกษตรตามความเหมาะสมตามวิธีการผลิตข้าวของเกษตรกรหรืออีกทั้งในพื้นที่เดียวกันก็ยังมี การใช้เครื่องจักรกลที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจทำให้มีการเลือกใช้เครื่องจักรกลเกษตรในแต่ละขั้นตอนการผลิตที่ผิดประเภท ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นและปริมาณผลผลิตที่ได้ลดลงหรืออาจมีปัญหาในการเกษตรกรรมต่อเนื่องได้

ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีนโยบายที่ต้องการปรับปรุงแบบการทำงานของเกษตรกรให้มีการใช้แรงงานในบังคับควบคุมการทำงานของเครื่องจักรกลเกษตรในแปลงนาให้น้อยลงหรือไม่ใช้เลย ซึ่งเรียกว่าเกษตรกรรมอัจฉริยะ (Smart Agriculture) ซึ่งจะเป็นรูปแบบหรือแนวทางระบบการผลิตการเกษตรในอนาคต จึงได้มีการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลไร้คนขับจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อใช้เป็นแนวทางในระบบการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่นาแปลงใหญ่ในอนาคต แต่ทั้งนี้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตรดังกล่าวยังไม่เคยมีใครเคยศึกษาและทดสอบระบบการทำงานมาก่อน จึงเป็นเหตุผลที่จะต้องมีการศึกษาและทดสอบระบบการทำงานเครื่องจักรกลเกษตรแบบไร้คนขับเสียก่อน จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการแปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะ เพื่อที่จะนำข้อมูลในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้รอบด้านไปปรับปรุงและพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็นแนวทางนำไปส่งเสริมหรือขยายผลสู่เกษตรกรต่อไปในพื้นที่นาแปลงใหญ่ในอนาคตต่อไป

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

หน่วยงานสนับสนุน สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ จ.สุพรรณบุรี ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท

ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ศูนย์วิจัยข้าวฉะเชิงเทรา และศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี

3. วัตถุประสงค์โครงการ

3.1 เพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice)

3.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้งานเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะข้าว (Smart Rice) สำหรับพื้นที่นาแปลงใหญ่

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในปัจจุบัน นำมาใช้งานการผลิตข้าวแบบเกษตรอัจฉริยะข้าว (Smart Rice) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวยกระดับคุณภาพข้าวให้สูงขึ้น และลดการสูญเสียปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกในแปลงนา โดยดำเนินการโครงการศึกษาวิจัยภายในศูนย์วิจัยข้าวจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวฉะเชิงเทรา และสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ จ.สุพรรณบุรี

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.1.1 ทำการสำรวจพื้นที่แปลงนาเพื่อที่จะกำหนดแปลงเกษตรอัจฉริยะ (Smart Rice) และแปลงปกติ (Check)

5.1.2 ทำการสำรวจชุดโครงสร้างดิน คุณสมบัติของดิน ระดับน้ำดิน สภาพแวดล้อม ความสมบูรณ์ และความเป็นกรดต่างของดินในพื้นที่แปลงนาด้วยเครื่องเจาะดินและเครื่องสำรวจความสมบูรณ์ของดิน

5.1.3 ทำการไถตะไถแปร และพรวนดินให้ละเอียดในพื้นที่แปลงนาก่อนปรับระดับพื้นที่แปลงนา

5.1.4 ทำการปรับระดับพื้นที่แปลงนาด้วยเครื่องปรับระดับดินแบบเลเซอร์ (Laser Land Levelling) เฉพาะในพื้นที่แปลงนาอัจฉริยะ

5.1.5 นำน้ำเข้าแปลงนาโดยปั้มน้ำอัตโนมัติ

5.1.6 ทำการตีดิน พร้อมกับการย่ำและลูบเทือก

5.1.7 ทำการปลูกกล้าข้าวโดยใช้รถดำนาติด GPS นำทาง

5.1.8 นำน้ำเข้าแปลงนาเพื่อควบคุมระดับความสูงของน้ำโดยปั้มน้ำอัตโนมัติ

5.1.9 ทำการหว่านปุ๋ยโดยใช้เครื่องหว่านแบบจานเหวี่ยงติดอุปกรณ์ควบคุมปริมาณการหว่านปุ๋ย

5.1.10 ทำการพ่นสารเคมีโดยใช้เครื่องพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชและโรคแมลงแบบสเปรย์บูม

5.1.11 เก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวนา

5.1.12 ตรวจสอบสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมโดยสถานีตรวจอากาศภาคสนาม

5.2 การบันทึกข้อมูล

5.2.1 ตามเอกสารแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลที่กำหนด หมายเลข 1

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.3.1 ทำการเปรียบเทียบข้อมูลทั้งสองแปลง ดังนี้

5.3.1.1 ปริมาณผลผลิต

5.3.1.2 ค่าใช้จ่าย/ต้นทุนการผลิต

5.3.1.3 ประสิทธิภาพและสมรรถนะการทำงานของเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์

5.3.1.4 ข้อดี ข้อเสีย/จุดอ่อน จากการใช้งานของเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์

5.4 ขั้นตอนการผลิตและการเลือกใช้เครื่องจักรกลเกษตรในแต่ละขั้นตอนการทำงาน

5.4.1 ตามเอกสารตารางขั้นตอนการปฏิบัติงานโครงการฯ หมายเลข 2

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 10,340,000 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

เพื่อดำเนินการการศึกษาวิจัยและพัฒนาในรูปแบบเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรแบบอัจฉริยะข้าว (Smart Rice) ในพื้นที่ศูนย์วิจัยข้าวจำนวน 5 แห่ง จำนวนพื้นที่แปลงวิจัย ทั้งสิ้น 90 ไร่ โดยมีขอบเขตงานศึกษาวิจัยและพัฒนาชุดเทคโนโลยีเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรแบบอัจฉริยะ (Smart)

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

8.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปประดิษฐ์ คิดค้น ปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) ที่มีสมรรถนะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับการผลิตข้าวในปัจจุบันและอนาคตที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

8.2 เกษตรกรสามารถเรียนรู้แนวทางหรือวิธีการนำเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) ไปทำงานเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตหรือลดการสูญเสียผลผลิตและยกระดับคุณภาพผลผลิตข้าวให้สูงขึ้น

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

เป็นรูปแบบเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) โดยการเลือกใช้และพัฒนาเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้งานในภาคการปฏิบัติและการบริหารจัดการแปลงนา ที่มีความเป็นอัจฉริยะในเชิงความแม่นยำ ลดแรงงาน ลดเวลา และลดการใช้ปัจจัยการผลิต

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : ได้รูปแบบและแนวทางการเลือกใช้และการพัฒนาเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับเทคโนโลยีการเกษตรแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) เพื่อการผลิตข้าวที่ทันสมัย 1 รูปแบบ

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : พัฒนาคุณภาพและศักยภาพเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตข้าวให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพการผลิตที่สูงขึ้น

แผนปฏิบัติการประจำปี

โครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เมษ.	พค.	มิย.	กค.	สค.		กย.
1. เช่าชุดเครื่องมืออุปกรณ์การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบอัจฉริยะ (Smart Rice) จำนวน 5 ชุด	5	แห่ง				←	→								ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.กวช.
2. สัมมนาและฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะข้าว (Smart Rice)	100	คน				←	→								กวช.
3. จัดหาผู้เชี่ยวชาญวิจัยส่วนภูมิภาค จำนวน 1 คน/แห่ง รวม 5 แห่ง	5	คน				←	→								ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.
4. จัดหาแรงงานในแปลงการผลิตข้าว จำนวน 3 คน/แห่ง รวม 5 แห่ง	15	คน				←	→								ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.
5. ค่าปัจจัยการผลิตในกระบวนการผลิตข้าวจำนวน 5 แห่ง	90	ไร่								←				→	ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.
6. ค่าอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานส่วนกลาง	-	-				←								→	กวช.
7. ค่าอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานส่วนภูมิภาค	-	-				←								→	ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.
8. ค่าวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการสนับสนุนโครงการ	5	แห่ง				←								→	ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.กวช.
9. จัดหาทำวิทยุทัศน์ประชาชนพื้นที่เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	1	เหมา					←							→	ศวช.ชน.พล.ปท. ฉช. สวช.กวช.

แผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม

16) โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว

(1) โครงการย่อยวิจัยและพัฒนาพื้นฐาน

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการนำเอาความรู้และวิธีการต่างๆ ที่ได้จากการวิจัยขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้อีกต่อหนึ่ง หรือหาวิธีใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้รับไว้แน่ชัดล่วงหน้า เช่น การสืบค้นหาตำแหน่งของยีนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่สำคัญทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพเป็นเครื่องมือ เพื่อนำมาใช้ในการคัดเลือกสายพันธุ์ดีเด่นของข้าว นาน้ำฝนและข้าวนาชลประทาน ที่มีลักษณะตามที่ต้องการ ได้แก่ ด้านทานโรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง ด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว แมลงศัตรูข้าว ลักษณะทนแล้ง ทนดินเค็ม ทนทานน้ำท่วมฉับพลัน และคุณภาพของเมล็ด มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ให้ด้านทานโรคและแมลงหลากหลายชนิดที่สำคัญในเขตพื้นที่นาข้าวฝนภาคต่างๆ ที่พบและรายงานว่ามีการระบาดของรุนแรงในแต่ละพื้นที่เขตนาข้าวฝนภาคต่างๆ ของประเทศ และได้พันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีที่ดี มีความหอม ด้านทานต่อโรค ที่สำคัญในพื้นที่ ทนเค็ม และทนเปรี้ยว ช่วยเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ดินเค็มและดินเปรี้ยว รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าข้าวในสังคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวเจ้าและพันธุ์ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสงให้มีผลผลิตสูง คุณภาพเมล็ดดี ด้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ทนทานต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

3.2 เพื่อลดความเสียหายของผลผลิตข้าว โดยใช้การจัดการศัตรูข้าวและการใช้ชีวภัณฑ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมโรคข้าว

3.3 เพื่อยกระดับผลผลิตข้าวนาขั้นบันไดของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบนโดยการผสมผสานเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาขั้นบันไดของกรมการข้าวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 เพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวจากปณิกให้เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม มีความต้านทานโรคไหม้และด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล คุณภาพดี เพื่อปลูกในภาคเหนือ

3.5 เพื่อสร้างข้าวลูกผสมที่ให้ผลผลิตสูงกว่าข้าวลูกผสมพันธุ์ กขผ1 ประมาณ 15-20 เปอร์เซ็นต์ ที่มีความต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้งอย่างน้อย 1-2 สายพันธุ์

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าว การวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การผลิตข้าว การตลาด การถ่ายทอด การเตือนภัยการระบาดของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เช่น

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และผู้ประกอบการด้านข้าวอื่นๆ

4.2 หน่วยงานด้านข้าวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์

- 4.3 มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตข้าว
- 4.4 ผู้วางแผน นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตข้าว
- 4.5 เกษตรกรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร มูลนิธิโครงการหลวง กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 กิจกรรมการวิจัยพื้นฐาน จำนวน 7 แผนงานวิจัย และ 14 โครงการวิจัยเดี่ยว ได้แก่
 - 5.1.1 แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ให้ต้านทานโรคและแมลงที่สำคัญอย่างหลากหลายสำหรับพื้นที่นาข้าว
 - 5.1.2 แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวสำหรับพื้นที่น้ำท่วม
 - 5.1.3 แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ทนทานต่อสภาพดินมีปัญหา
 - 5.1.4 แผนงานวิจัยการพัฒนาพันธุ์ข้าวรูปลักษณะใหม่เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต
 - 5.1.5 แผนงานวิจัยการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมข้าว
 - 5.1.6 แผนงานวิจัยการพัฒนาชีวภัณฑ์จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ สำหรับควบคุมโรคข้าวที่สำคัญ
 - 5.1.7 แผนงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการควบคุมคุณภาพข้าวจากปอเนกาสายพันธุ์ PSL95003-PRE- MB1-PAN-4-2 ในเขตภาคเหนือตอนล่าง
 - 5.1.8 โครงการวิจัย เทคโนโลยีการผลิตข้าวนาชลประทานแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามเขตศักยภาพการผลิตข้าวภาคกลาง
 - 5.1.9 โครงการวิจัย ศึกษาชีววิทยา ปัจจัยการระบาด และการเป็นแมลงพาหะนำโรคไวรัส/ไฟโตพลาสมาของเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้มและเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ ในข้าวและข้าวสาลี
 - 5.1.10 โครงการวิจัย ศึกษาการเปลี่ยนแปลงชีววิทยาและนิเวศวิทยาของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อการพยากรณ์การระบาดในภาคเหนือตอนบน
 - 5.1.11 โครงการวิจัย การค้นหายีนควบคุมใบโอไทป์เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและการปรับตัวเข้าทำลายพันธุ์ข้าวต้านทาน
 - 5.1.12 โครงการวิจัย การปรับปรุงพันธุ์ข้าวลูกผสมระบบ 3 สายพันธุ์ให้ผลผลิตสูง ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้ง
 - 5.1.13 โครงการวิจัย การพัฒนาเทคนิคการเพาะกล้าและการปลูกข้าวจากปอเนกาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตในเขตภาคเหนือตอนบน
 - 5.1.14 โครงการวิจัย โครงสร้างของอมีโลสและอมีโลเพคตินของข้าวไทยและผลต่อสมบัติทางเคมีฟิสิกส์ของแป้งข้าวเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - 5.1.15 โครงการวิจัย เชื้อราสาเหตุโรคของแมลงประสิทธิภาพสูงและเทคโนโลยีการผลิตขยายเชื้ออย่างง่ายเพื่อควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแบบชีววิธี
 - 5.1.16 โครงการวิจัย การประเมินความรุนแรงของโรคใบหงิกและโรคเหี่ยวเฉาในข้าวพันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
 - 5.1.17 โครงการวิจัย การคัดเลือกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

5.1.18 โครงการวิจัย การพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าในพื้นที่เฉพาะถิ่นในภาคใต้

5.1.19 โครงการวิจัย ปัจจัยการระบาดของแมลงบัวและแมลงห่อหลอดตอนล่างและภาคกลาง

5.1.20 โครงการวิจัย ผลของสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงและสารกำจัดวัชพืชบางชนิดที่ใช้ในนาข้าวต่อศัตรูธรรมชาติและศัตรูข้าว

5.1.21 โครงการวิจัย ชีววิทยา และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมของแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติที่สำคัญในนาข้าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน จำนวน 86,594,900 บาท

7. พื้นที่การดำเนินงาน

ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการใช้ข้าวพันธุ์ใหม่เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และเป็นการลดความเสี่ยงและลดต้นทุนการผลิตจากการใช้สารกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว

8.2 ได้เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตข้าวนาขึ้นบันไดที่ได้ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาขึ้นบันไดของกรมการข้าว

8.3 ได้พันธุ์ข้าวจากปณิกภาพที่ให้คุณภาพการหุงต้มดี ปรับตัวได้ดีสำหรับนิเวศน์พื้นที่ภาคเหนือ ต้านทานโรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ผู้ผลิตและผู้ค้า

8.4 ได้พันธุ์ข้าวลูกผสมที่มีผลผลิตสูง ต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และ โรคขอบใบแห้ง สำหรับส่งเสริมให้เกษตรกรในเขตชลประทานปลูกเป็นการค้า

8.5 ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาวิธีการป้องกันและระบบพยากรณ์การระบาดที่ถูกต้องและแม่นยำ

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ร้อยละของโครงการวิจัยด้านข้าวที่ดำเนินการตามแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของเป้าหมาย

9.1.2 ร้อยละของผลงานวิจัยด้านข้าวที่กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเกษตร

9.1.3 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกรแล้ว ในอนาคตเกษตรกรจะมีพันธุ์ข้าวและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และเป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและนាំรายได้สู่ประเทศมากขึ้น

แบบปฏิบัติงาน
โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว
(โครงการย่อยวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว															
- กิจกรรมหลักการวิจัย (พื้นฐาน)	21	แผนงาน/โครงการ	←												ศวช./สวช./กวช.

(2) โครงการย่อยวิจัยและพัฒนาประยุกต์

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการนำเอาความรู้และวิธีการต่างๆ ที่ได้จากการวิจัยขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้อีกต่อหนึ่ง หรือหาวิธีใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้รับไว้แน่ชัดล่วงหน้า เช่น การสืบค้นหาตำแหน่งของยีนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่สำคัญทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพเป็นเครื่องมือ เพื่อนำมาใช้ในการคัดเลือกสายพันธุ์ดีเด่นของข้าว นาข้าวฝนและข้าวนาชลประทาน ที่มีลักษณะตามที่ต้องการ ได้แก่ ด้านทานโรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง ด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว แมลงศัตรูข้าว ลักษณะทนแล้ง ทนดินเค็ม ทนทานน้ำท่วมฉับพลัน และคุณภาพของเมล็ด มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ให้ด้านทานโรคและแมลงหลากหลายชนิดที่สำคัญในเขตพื้นที่นาข้าวฝนภาคต่างๆ ที่พบและรายงานว่ามีภาระบาตรุนแรงในแต่ละพื้นที่เขตนาข้าวฝนภาคต่างๆ ของประเทศ และได้พันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีที่ดี มีความหอม ด้านทานต่อโรค ที่สำคัญในพื้นที่ ทนเค็ม และทนเปรี้ยว ช่วยเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ดินเค็มและ ดินเปรี้ยว รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าข้าวในสังคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อปรับปรุงพันธุ์ข้าวเจ้าและพันธุ์ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสงให้มีผลผลิตสูง คุณภาพเมล็ดดี ด้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ทนทานต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

3.2 เพื่อลดความเสียหายของผลผลิตข้าว โดยใช้การจัดการศัตรูศัตรูข้าวและการใช้ชีวภัณฑ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมโรคข้าว

3.3 เพื่อยกระดับผลผลิตข้าวนาขั้นบันไดของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบนโดยการผสมผสานเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาขั้นบันไดของกรมการข้าวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 เพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวจากปณิกให้เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม มีความต้านทานโรคไหม้และด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล คุณภาพดี เพื่อปลูกในภาคเหนือ

3.5 เพื่อสร้างข้าวลูกผสมที่ให้ผลผลิตสูงกว่าข้าวลูกผสมพันธุ์ กขผ1 ประมาณ 15-20 เปอร์เซ็นต์ ที่มีความต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้งอย่างน้อย 1-2 สายพันธุ์

4. เป้าหมายของโครงการ

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าว การวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การผลิตข้าว การตลาด การถ่ายทอด การเตือนภัยการระบาดของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เช่น

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และผู้ประกอบการด้านข้าวอื่นๆ

- 4.2 หน่วยงานด้านข้าวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์
- 4.3 มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตข้าว
- 4.4 ผู้วางแผน นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตข้าว
- 4.5 เกษตรกรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร มูลนิธิโครงการหลวง กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 กิจกรรมการวิจัยประยุกต์ จำนวน 2 แผนงานวิจัย และ 9 โครงการวิจัยเดี่ยว ได้แก่
 - 5.1.1 แผนงานวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวนาชลประทานผลผลิตสูง ต้านทานโรคแมลงที่สำคัญ ทนทานต่อสภาพอากาศไม่เหมาะสม
 - 5.1.2 แผนงานวิจัยการค้นหาดำแหน่งยืนและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวด้วยอนุชีววิธี
 - 5.1.3 โครงการวิจัย ศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาของสัตว์ศัตรูข้าว เพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 5.1.4 โครงการวิจัยการศึกษาความหลากหลายของเชื้อรา *Bipolaris oryzae* และ *Curvularia lunata* สาเหตุโรคเมล็ดด่าง และการพัฒนาวิธีการทดสอบปฏิกิริยาความต้านทานของข้าวต่อเชื้อสาเหตุโรคเมล็ดด่าง
 - 5.1.5 โครงการวิจัย การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการทำนาขั้นบันไดร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับพื้นที่เฉพาะในเขตภาคเหนือตอนบน
 - 5.1.6 โครงการวิจัย รูปแบบการทำลายของศัตรูข้าวภายใต้การเขตกรรมที่ต่างกันในนิเวศนาชลประทาน
 - 5.1.7 โครงการวิจัย ผลของอุณหภูมิสูงและรังสีอัลตราไวโอเลตต่อลักษณะทางสัณฐานวิทยาและความสามารถในการเกิดโรคของเชื้อราสาเหตุโรคไหม้ (*Pyricularia oryzae* Cav.) และโรคใบจุดสีน้ำตาลของข้าว (*Bipolaris oryzae* (Breda de Haan) Shoemaker)
 - 5.1.8 โครงการวิจัย การปรับปรุงพันธุ์ข้าวจากปอนิกาให้เหมาะสมสำหรับสภาพแวดล้อมในเขตภาคเหนือ
 - 5.1.9 โครงการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความต้านทานและสารสกัดที่ได้จากใบข้าวป่าต่อการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดหลังขาวในเขตภาคเหนือตอนบน
 - 5.1.10 โครงการวิจัย ปฏิกิริยาการระบาดของหนอนห่อใบข้าวและการป้องกันกำจัด ในภาคเหนือตอนล่าง
 - 5.1.11 โครงการวิจัย การพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีความสามารถสูงในการแข่งขันกับวัชพืช

6. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน จำนวน 86,790,300 บาท

7. พื้นที่การดำเนินงาน

ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เกษตรกรได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการใช้ข้าวพันธุ์ใหม่เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และเป็น การลดความเสี่ยงและลดต้นทุนการผลิตจากการใช้สารกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว

8.2 ได้เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตข้าวนาขั้นบันไดที่ได้ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี การผลิตข้าวนาขั้นบันไดของกรมการข้าว

8.3 ได้พันธุ์ข้าวจากปณิภาที่ให้คุณภาพการหุงต้มดี ปรับตัวได้ดีสำหรับนิเวศน์พื้นที่ภาคเหนือ ด้านทาน โรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ผู้ผลิตและผู้ค้า

8.4 ได้พันธุ์ข้าวลูกผสมที่มีผลผลิตสูง ด้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และ โรคขอบใบแห้ง สำหรับส่งเสริมให้เกษตรกรในเขตชลประทานปลูกเป็นการค้า

8.5 ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาวิธีการป้องกันและระบบพยากรณ์การระบาดของศัตรูข้าวและแมลง

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ร้อยละของโครงการวิจัยด้านข้าวที่ดำเนินการตามแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของเป้าหมาย

9.1.2 ร้อยละของผลงานวิจัยด้านข้าวที่กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเกษตร

9.1.3 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

9.2.1 ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกรแล้ว ในอนาคตเกษตรกร จะมีพันธุ์ข้าวและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตอบสนองต่อความ ต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และเป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและนำรายได้สู่ประเทศมากขึ้น

แบบปฏิบัติงาน
โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว
(โครงการย่อยวิจัยและพัฒนานาประยุกต์) ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562									หน่วยงาน รับผิดชอบ			
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.				
โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว																		
- กิจกรรมหลักการวิจัย (ประยุกต์)	11	แผนงาน/โครงการ	←															ศวช./สวช./กวช.

17) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว

1. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ

เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นจากความรู้เดิม หรือขยายผลความรู้เดิม สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ การสร้างอาชีพและทางเลือกให้กับเกษตรกร โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว ซึ่งจะศึกษาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในพื้นที่ที่สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตในแต่ละระดับของความเหมาะสมของพื้นที่ รวมทั้งการขยายผลการศึกษาสู่พื้นที่ด้วยการจัดทำต้นแบบวิธีการดำเนินการ ให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการที่ต้องการพัฒนาการผลิต ทำให้เกษตรกรสามารถยกระดับผลผลิตข้าวขึ้นได้ตามความเหมาะสมของดิน สามารถลดต้นทุนการผลิตข้าว ในพื้นที่ที่ทำนาอย่างไม่คำนึงถึงต้นทุนได้ รวมทั้งการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ที่มีจัดการปุ๋ยเคมีที่ใส่ในนาข้าวอย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญ ในการเพิ่มผลผลิตข้าวที่เห็นได้อย่างชัดเจน และยังลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การยกระดับผลผลิตข้าวโดยรวมของประเทศ ให้สูงขึ้นตามยุทธศาสตร์ข้าว ให้เพียงพอต่อการบริโภคข้าวของประชากรโลก เป็นสิ่งที่ต้องมีการเตรียมพร้อมและวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตข้าวของประเทศเพื่อปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และระบบการผลิตข้าวที่ยั่งยืนตลอดไป

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวนาสวนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยการเพิ่มผลผลิต รักษาเสถียรภาพผลผลิต หรือลดต้นทุนการผลิต
- 3.2 เพื่อจัดทำคำแนะนำการผลิตข้าวที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่การผลิตข้าว
- 3.3 เพื่อพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวตามระดับความเหมาะสมของดินต่อการปลูกข้าวในเขตภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก กลางและตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

4. เป้าหมายของโครงการ

ผลจากการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าว การวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การผลิตข้าว การตลาด การถ่ายทอด การเตือนภัยการระบาดของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เช่น

- 4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และผู้ประกอบการด้านข้าวอื่นๆ
- 4.2 หน่วยงานด้านข้าวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์
- 4.3 มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตข้าว
- 4.4 ผู้วางแผน นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตข้าว

4.5 เกษตรกรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร มูลนิธิโครงการหลวง กรมพัฒนาที่ดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

5. วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว ประกอบด้วย 2 แผนงานวิจัย ได้แก่

5.1 แผนงานวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่การผลิตข้าว

ประกอบด้วย 6 โครงการวิจัยภายใต้แผนงาน คือ

5.1.1 การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าวในภาคกลาง

5.1.2 เทคโนโลยีการผลิตข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงในพื้นที่น้ำลึก ก่อนน้ำท่วมและหลังน้ำลด

5.1.3 การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มพื้นที่การผลิตข้าวในภาคเหนือตอนบน

5.1.4 การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในเขตภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน

5.1.5 เทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมสำหรับเขตศักยภาพการผลิตข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1.6 การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มพื้นที่การผลิตข้าวในภาคใต้

5.2 แผนงานวิจัย การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่

ประกอบด้วย 5 โครงการวิจัยภายใต้แผนงาน คือ

5.2.1 การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวตามเขตความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวในเขตภาคเหนือตอนบน

5.2.2 การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวตามเขตความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวในเขตภาคเหนือตอนล่าง

5.2.3 การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวที่เหมาะสมกับชุดดินในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตก

5.2.4 การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวที่เหมาะสมกับชุดดินในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.2.5 การพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวที่เหมาะสมกับชุดดินในเขตภาคใต้

6. งบประมาณ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 14,439,700 บาท

7. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์วิจัยข้าว สถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ และกองวิจัยและพัฒนาข้าว

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

8.1 ด้านวิชาการ

8.1.1 ได้ชุดเทคโนโลยีที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวนาชลประทานตามเขตศักยภาพการให้ผลผลิตในพื้นที่ภาคกลาง เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงในพื้นที่น้ำลึก ก่อนน้ำท่วมและหลังน้ำลด เทคโนโลยีการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้จำนวน 14 ชุดเทคโนโลยี เป็นองค์ความรู้ให้แก่นักวิจัย เกษตรกรและผู้สนใจ สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับปรุงระบบการผลิต เผยแพร่ผลงานวิจัย นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับภาค ระดับประเทศ

8.1.2 ได้คำแนะนำและเทคโนโลยีการใช้อยู่นาข้าวในพื้นที่การผลิตข้าวตามเขตศักยภาพการให้ผลผลิตในภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เป็นองค์ความรู้ให้แก่นักวิจัย เกษตรกรและผู้สนใจ สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับปรุงระบบการผลิต เผยแพร่ผลงานวิจัย นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับภาค ระดับประเทศ

8.2 ด้านนโยบาย

ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายใช้คำแนะนำชุดเทคโนโลยีการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่และคำแนะนำเทคโนโลยีการใช้อยู่นาข้าวในพื้นที่การผลิตข้าวตามเขตศักยภาพ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการจัดทำโครงการ ผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในระดับพื้นที่ใช้ องค์ความรู้เทคโนโลยีการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่ประกอบการดำเนินงานและแก้ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ด้านเศรษฐกิจ

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในระดับพื้นที่และระดับประเทศ โดยการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งการรักษาเสถียรภาพผลผลิตข้าว ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งยกระดับการผลิตข้าวในพื้นที่ปรับเปลี่ยนจากข้าวขึ้นน้ำและข้าวน้ำลึก เป็นข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงก่อนน้ำท่วมและหลังน้ำลดใน 7 ภูมิภาค และสำหรับแต่ละระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกข้าว (S1 S2 และ S3)

8.4 ด้านเกษตรกร

เกษตรกรและชุมชนได้รับเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่ของตนเอง และลดความเสี่ยงในการปลูกข้าวด้วย

9. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

9.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

9.1.1 ร้อยละของโครงการวิจัยด้านข้าวที่ดำเนินการตามแผนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของเป้าหมาย

9.1.2 ร้อยละของผลงานวิจัยด้านข้าวที่กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเกษตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเป้าหมาย

9.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกรแล้ว ในอนาคตเกษตรกรจะมีพันธุ์ข้าวและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และเป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและนำรายได้สู่ประเทศมากขึ้น

แบบปฏิบัติงาน
โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว ปี 2562

กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยนับ	ปี 2561			ปี 2562								หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว															
- กิจกรรมการจัดการความรู้การวิจัย	2	แผนงาน	←												ศวช./สวช./กวช.

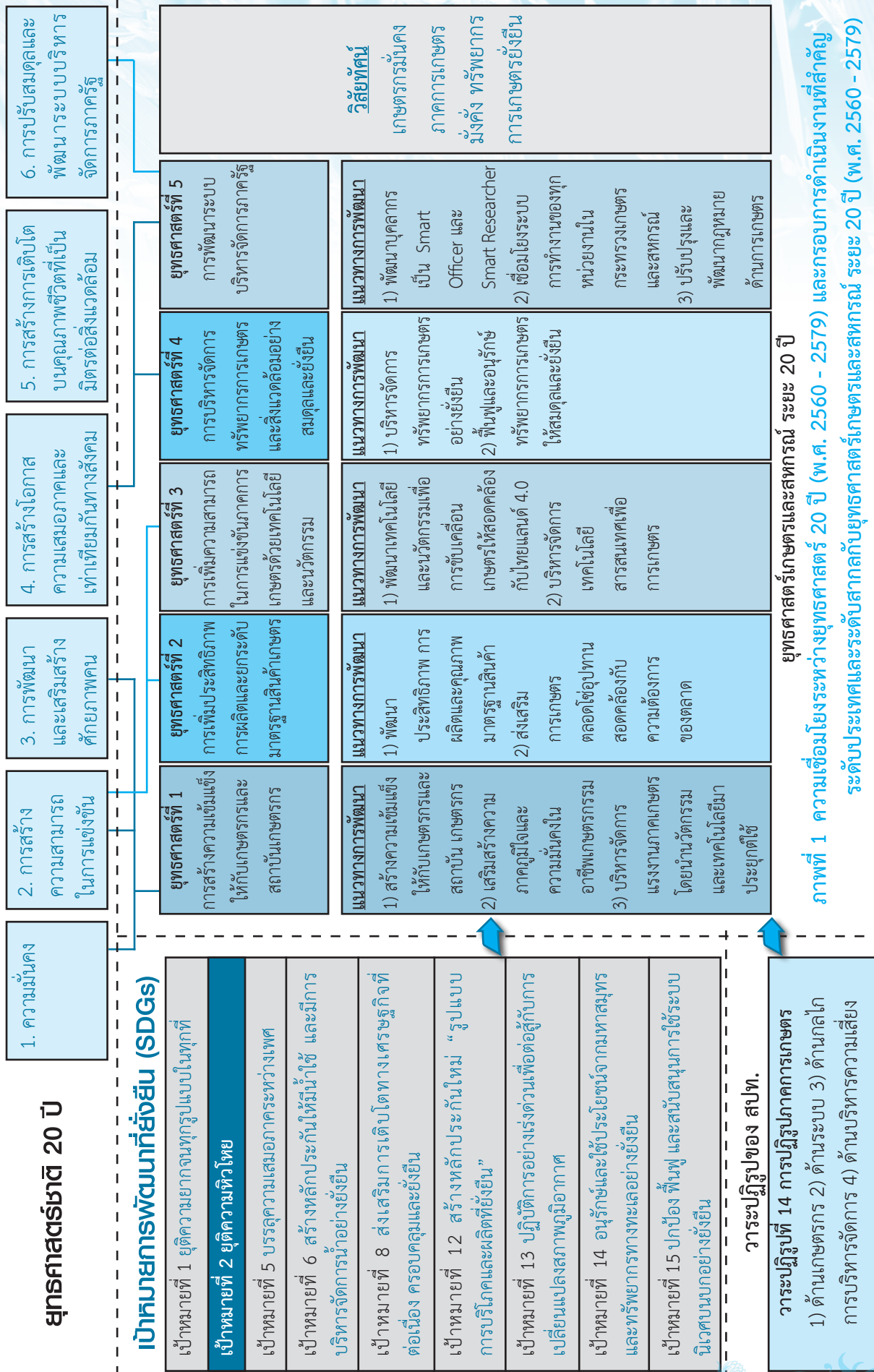
ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก : ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์
- ภาคผนวก ข : ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2560 - 2579)
- ภาคผนวก ค : กรอบแนวทางแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพ
การผลิตภาคการเกษตร ปีงบประมาณ 2562
- ภาคผนวก ง : แผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ประจำปีงบประมาณ 2562
- ภาคผนวก จ : โครงการวิจัยกรมการข้าว ประจำปีงบประมาณ 2562

ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์

SDGs	ประเด็นปฏิรูป สปท.	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนพัฒนาฯ ที่ 12	ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์
ประเด็นที่ 2 ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคง ทางอาหารปรับปรุง โภชนาการและ สนับสนุนการทำ เกษตรกรรม อย่างยั่งยืน	1 : การปฏิรูปการ ประกันภัย การเกษตร 2 : เศรษฐกิจ เพื่อสังคม 3 : การพัฒนา กลไกการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน	1 : ความมั่นคง 3 : การพัฒนาและ เสริมสร้าง ศักยภาพคน 2 : การสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน 4 : การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันทางสังคม 5 : การสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม 6 : การปรับสมดุลและ พัฒนาระบบบริหาร จัดการภาครัฐ	3 : การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและการ แข่งขันได้อย่างยั่งยืน 4 : การเติบโตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมเพื่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืน	1 : การสร้างความเข้มแข็ง ให้กับเกษตรกรและ สถาบันเกษตรกร 2 : การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและยกระดับ มาตรฐานสินค้า 3 : การเพิ่มความสามารถในการ แข่งขันภาคการเกษตรด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4 : การบริหารจัดการทรัพยากร เกษตรและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน 5 : การพัฒนาระบบบริหาร จัดการภาครัฐ

ภาคผนวก ข

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และการออกแบบการดำเนินงานที่สำคัญระดับประเทศและระดับสากลกับยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ภาคผนวก ค : กรอบแนวทางการพัฒนาทุนเกษตรกรผลิตภาคการเกษตร ปีงบประมาณ 2562 ฉบับปรับปรุง (งบการเข้า) 1,847.1725 ลบ.

แผน 12	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 3.2 การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจรายสาขา	
เป้าหมายแผน 12	เป้าหมายที่ 1 เศรษฐกิจรายสาขาเติบโตอย่างเข้มแข็ง และเป็นฐานในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เป้าหมายที่ 2 เกษตรกรมีรายได้เงินสุทธิทางด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นและพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง	
ตัวชี้วัดเป้าหมายแผน 12	1.1 อัตราการขยายตัวของภาคเกษตรขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี 2.1 รายได้เงินสุทธิทางด้านการเกษตร เพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาท/ครัวเรือน ในปี 2564 2.2 พื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มขึ้นเป็น 5 ล้านไร่ ในปี 2564	
ยุทธศาสตร์จัดสรร งบประมาณ ปี 62	2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 2.1 รายได้เงินสุทธิทางด้านการเกษตร เพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาท/ครัวเรือน ในปี 2564 2.2 พื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มขึ้นเป็น 5 ล้านไร่ ในปี 2564	
หลักการ	2.1.1 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 2.1.2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 2.2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 2.2.2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย	
ผลลัพธ์/Impact	1. บริหารจัดการสินค้าเกษตร (Product Base) 2. ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางพัฒนา (Farmer - Center)	
เป้าหมาย แผนบูรณาการ/ Outcome (เจ้าภาพ)	1.1.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน จุดเน้น 5 สินค้า (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา) + 4 plus (สับปะรด มะพร้าว ทุเรียน กล้วย) 2.1.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน จุดเน้น 5 สินค้า (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา) + 4 plus (สับปะรด มะพร้าว ทุเรียน กล้วย)	
ตัวชี้วัด	1.1.1.1 ผลผลิตต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1.1.1.2 จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	
เป้าหมายแผน บูรณาการ	1.1.1.1 ผลผลิตต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1.1.1.2 จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	
แนวทางการดำเนินงาน	1.1.1.1 ผลผลิตต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1.1.1.2 จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	
ตัวชี้วัดแนวทาง	1.1.1.1 ผลผลิตต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1.1.1.2 จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	
โครงการ /Project Based	1.1.1.1 ผลผลิตต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1.1.1.2 จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	

ภาคผนวก ง : แผนผลิตเมล็ดพันธุ์ ปี 2562 (กฤพณ 2561 + กฤแล้ง 2562)

ชนิดพันธุ์/พันธุ์	ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว																									รวม	
	พ.ล.	น.ม.	ล.ป.	ชน.	ล.บ.	พ.ท.	ชน.	พ.ย.	กพ.	อ.บ.	ร.อ.	อ.ด.	ก.ส.	พ.ร.	น.ว.	ส.ร.	ช.ก.	ส.น.	ชน.	ร.บ.	ส.ท.	ส.ญ.	ป.น.	ค.ก.	บ.ก.		น.ย.
ข้าวเจ้าไม่ไวต่อช่วงแสง	4,000	1,200	1,600	3,400	400	2,300	-	1,600	3,950	-	-	-	-	-	3,600	-	-	-	-	-	2,700	3,800	1,730	1,950	-	-	32,230
									2,100															1,200			3,300
																					1,500						1,500
				2,000											1,600								1,500	1,730			6,830
					400																						400
กข49	-	-	1,600	-	-	2,300	-	-	1,850	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,600	-	-	-	-	7,350
กข57	-	-	-	1,400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,200
กข61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กข79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200
ชัยนาท 1	-	1,200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	750	-	-	1,950
ข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง	4,000	-	-	-	-	-	-	1,600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,200	-	-	-	-	-	5,600
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,200	
																										-	
																										200	
																										1,950	
กข59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	
พิษณุโลก 80	-	-	-	-	-	-	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150	
เอียงพิบูลย์	-	-	-	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	
เล็บนกปัตตานี	-	-	-	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-	-	150	
เหลืองประทิว 123	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ข้าวหอมปทุม	-	-	-	600	2,300	-	-	-	-	-	-	-	-	1,200	-	-	-	-	-	1,900	1,100	-	500	-	-	400	8,000
	-	-	-	600	2,300	-	-	-	-	-	-	-	-	1,200	-	-	-	-	1,900	1,100	-	500	-	-	400	8,000	
ข้าวหอมมะลิ	300	2,600	900	-	800	-	-	900	-	3,520	3,100	1,200	2,000	500	800	4,000	1,100	1,700	900	-	-	-	-	-	2,000	300	26,620
กข15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	700	-	500	-	-	-	700	-	500	-	-	-	-	-	-	-	2,400	
กข15 (อินทรี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120	
ขาวดอกมะลิ 105	300	2,600	900	-	800	-	-	900	-	2,700	3,100	700	2,000	500	800	2,700	1,100	1,200	900	-	-	-	-	-	1,400	300	22,900
ขาวดอกมะลิ 105 (อินทรี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	600	-	-	-	-	-	-	-	600	-	1,200	
รวมข้าวเหนียว	-	-	800	-	-	-	3,000	600	-	780	500	2,500	1,900	1,600	-	-	2,400	1,700	-	-	-	-	-	-	800	-	16,580
ข้าวเหนียวไวต่อช่วงแสง	-	-	800	-	-	-	-	600	-	780	500	2,500	1,900	-	-	-	1,800	1,700	-	-	-	-	-	-	800	-	11,380
กข6	-	-	800	-	-	-	-	600	-	500	500	2,300	1,900	-	-	-	1,800	1,700	-	-	-	-	-	-	700	-	10,800
กข6 (อินทรี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	280	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	280
กข12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	
กข18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	
ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสง	-	-	-	-	-	-	3,000	-	-	-	-	-	-	1,600	-	-	600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,200
กข22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	600
สันป่าตอง 1	-	-	-	-	-	-	2,250	-	-	-	-	-	-	1,600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,850
กข-แม่โจ้ 2	-	-	-	-	-	-	750	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	750	
ข้าวสาลี	-	-	-	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	
สังข์หยดพัทลุง	-	-	-	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	
รวมเมล็ดพันธุ์ข้าวมงคล	4,300	3,800	3,300	4,000	3,500	2,600	3,000	3,100	4,100	4,300	3,600	3,700	3,900	3,300	4,400	4,000	3,500	3,400	2,800	3,800	3,800	2,300	2,000	2,000	800	700	84,000

ภาคผนวก จ : โครงการวิจัยกรมการข้าว ประจำปีงบประมาณ 2562

แผนบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม ปี 2562	187,824,900
โครงการที่ 1 โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าว	
กิจกรรม การจัดการความรู้การวิจัย	14,439,700
- โครงการ/รายการย่อย	
(1) แผนงานวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่การผลิตข้าว	7,232,300
(2) แผนงานวิจัยการพัฒนาคำแนะนำการใช้ปุ๋ยในนาข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่	7,207,400
โครงการที่ 1 โครงการวิจัยและพัฒนาข้าว	
กิจกรรม การวิจัยและพัฒนา (ประยุกต์)	86,790,300
- โครงการ/รายการย่อย	
การวิจัยและพัฒนา (ประยุกต์)	
(1) แผนงานวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวนาชลประทานผลผลิตสูง ด้านทานโรคแมลงที่สำคัญ ทนทานต่อสภาพอากาศไม่เหมาะสม	32,893,900
(2) แผนงานวิจัยการค้นหาค่าแห่งยืนและพัฒนาสายพันธุ์ข้าวด้วยอนุชีววิธี	35,745,800
(3) โครงการวิจัยศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาของศัตรูศัตรูข้าว เพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	2,161,000
(4) โครงการวิจัยการศึกษาความหลากหลายของเชื้อรา <i>Bipolaris oryzae</i> และ <i>Curvularia lunata</i> สาเหตุโรคมลัดต่าง และการพัฒนาวิธีการทดสอบประสิทธิภาพความต้านทานของข้าวต่อเชื้อสาเหตุโรคมลัดต่าง	831,600
(5) โครงการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการนาขั้นบันไดร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับพื้นที่เฉพาะในเขตภาคเหนือตอนบน	2,413,000
(6) โครงการวิจัยรูปแบบการทำลายของศัตรูข้าวภายใต้การเกษตรกรรมที่ต่างกันในพื้นที่นาชลประทาน	3,407,000
(7) โครงการวิจัยผลของอุณหภูมิสูงและรังสีอัลตราไวโอเลตต่อลักษณะทางสัณฐานวิทยาและความสามารถในการเกิดโรคของเชื้อราสาเหตุโรคมลัด (Pyricularia oryzae Cav.) และโรคใบจุดสีน้ำตาลของข้าว (<i>Bipolaris oryzae</i> (Breda de Haan) Shoemaker)	543,000
(8) โครงการวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวจากปอเนียให้เหมาะสมสำหรับสภาพแวดล้อมในเขตภาคเหนือ	4,275,000
(9) โครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างกลไกความต้านทานและสารสกัดที่ได้จากใบข้าวป่าต่อการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดหลังขาวในเขตภาคเหนือตอนบน	980,000
(10) โครงการวิจัยปัจจัยการระบาดของหนอนห่อใบข้าวและการป้องกันกำจัด ในภาคเหนือตอนล่าง	758,000
(11) โครงการวิจัยการพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีความสามารถสูงในการแข่งขันกับวัชพืช	2,782,000
กิจกรรม การวิจัยและพัฒนา (พื้นฐาน)	86,594,900
- โครงการ/รายการย่อย	
การวิจัยและพัฒนา (พื้นฐาน)	
(1) แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ให้ต้านทานโรคและแมลงที่สำคัญอย่างหลากหลายสำหรับพื้นที่นาฝน	20,128,300
(2) แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวสำหรับพื้นที่น้ำท่วม	7,064,000
(3) แผนงานวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ทนทานต่อสภาพดินมีปัญห	1,745,000
(4) แผนงานวิจัยการพัฒนาพันธุ์ข้าวรูปลักษณะใหม่เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต	9,673,000
(5) แผนงานวิจัยการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมข้าว	10,136,000
(6) แผนงานวิจัยการพัฒนาชีวภัณฑ์จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ สำหรับควบคุมโรคข้าวที่สำคัญ	3,423,400
(7) แผนงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการควบคุมคุณภาพข้าวจากปอเนียสายพันธุ์ PSL95003-PRE- MB1-PAN-4-2 ในเขตภาคเหนือตอนล่าง	3,377,000
(8) โครงการวิจัยเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาชลประทานแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามเขตศักยภาพการผลิตข้าวภาคกลาง	1,261,000
(9) โครงการวิจัยศึกษาชีววิทยา ปัจจัยการระบาด และการเป็นแมลงพาหะนำโรควีรส/ไฟโตพลาสมาของเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้มและเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ในข้าวและข้าวสาลี	1,170,000
(10) โครงการวิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงชีววิทยาและนิเวศวิทยาของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อการพยากรณ์การระบาดในภาคเหนือตอนบน	665,000
(11) โครงการวิจัยการค้นหายีนควบคุมใบไหม้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและการปรับตัวเข้าทำลายพันธุ์ข้าวต้านทาน	3,550,000
(12) โครงการวิจัยการปรับปรุงพันธุ์ข้าวลูกผสมระบบ 3 สายพันธุ์ให้ผลผลิตสูง ด้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้ง	6,334,100
(13) โครงการวิจัยการพัฒนาเทคนิคการเพาะกล้าและการปลูกข้าวจากปอเนียเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในเขตภาคเหนือตอนบน	573,000
(14) โครงการวิจัยโครงสร้างอมีโลสและอมีโลเพคตินของข้าวไทยและผลต่อสมบัติทางเคมีฟิสิกส์ของแป้งข้าวเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์	2,369,000
(15) โครงการวิจัยเชื้อราสาเหตุโรคของแมลงประสิทธิภาพสูงและเทคโนโลยีการผลิตขยายเชื้ออย่างง่ายเพื่อการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลแบบชีววิธี	3,591,000
(16) โครงการวิจัยการประเมินความรุนแรงของโรคใบหงิกและโรคเหี่ยวเฉาในข้าวพันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	1,646,000
(17) โครงการวิจัยการคัดเลือกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง	2,494,000
(18) โครงการวิจัยการพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าในพื้นที่เฉพาะถิ่นในภาคใต้	962,000
(19) โครงการวิจัยปัจจัยการระบาดของแมลงบัวและแมลงหาล่าเขตภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง	1,407,100
(20) โครงการวิจัยผลของสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงและสารกำจัดวัชพืชบางชนิดที่ใช้ในนาข้าวต่อศัตรูธรรมชาติและศัตรูข้าว	3,454,000
(21) โครงการวิจัยชีววิทยา และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมของแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติที่สำคัญในนาฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,572,000

เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2561 3624 อีเมล budrd@hotmail.com